

הישיבה השלוש-מאות-ותשע-עשרה של הכנסת השתי-עשרה

יום שלישי, כ"ז בתמוז התשנ"א (9 ביולי 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. הודעה על הסרת חתימה מהצעת חוק

היו"ר ג' גדות:
חברי הבית, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
כרשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי חבר הכנסת גדליה גל מסיר את חתימתו מהצעת חוק להגנת הדייר (תיקון

— קביעת דמי שכירות מינימליים), התשנ"א — 1991 — הצעת חוק תתפ"ח — שהונחה על שולחן הכנסת ביום ט"ז בכסליו התשנ"א — 3 בדצמבר 1990. תודה.
היו"ר ג' גדות:
אני מודה לך, מזכיר הכנסת.

ב. הצעה לסדר

היו"ר ג' גדות:
הובאה לפני הצעה לסדר, ואני מאשר לחבר הכנסת שבח וייס להביאה בפנינו.
שבח וייס (המערך):
אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על האפשרות הזאת.

לעבור את משבר התשלומים הקשה הנוכחי. שר האוצר מסרב לפי שעה לאמץ את החלטת ועדת הכספים, והעיר חיפה משותקת. השביתה גורמת סבל ישיר לכ-300,000 תושבים, ואפשר לסיימה עוד היום, אם אכן תאומץ המלצת ועדת הכספים אשר התקבלה על בסיס פוליטי רחב מאוד ונתמכה על-ידי יושב-ראש הוועדה.

אבקש לדון בנושא כאופן דחוף בכנסת.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת וייס, כידוע לך, דברין נרשמו והדבר יובא בפני יושב-ראש הכנסת, האחראי לתיקון סדר-היום של הכנסת. אני כמובן אביא זאת בשמך. מאחר שאתה נמנה עם האנשים, אשר יושב-ראש הכנסת מכיר בעובדת קיומם בבית הזה, אני מציע לך לפנות אליו גם באופן פרטי.

שבח וייס (המערך):
תודה רבה.

אני מגיש הצעה לסדר, בקיצור נמרץ, על ההשבתה והשביתה הכללית בחיפה.
מן הבורק מושבתת למעשה העיר חיפה. אלפי עובדים בעירייה ובמוסדות הציבור העירוניים, בחופי הרחצה, במערכות הבריאות העירוניות — הכול מושבת.
העירייה נקלעה למשבר כספי. ועדת הכספים גיבשה הסדר ערכויות הלוואות, רובן מן השוק הפרטי והן אינן כרוכות בהוצאה ממלכתית ישירה. הלוואות אלה תסייענה לעירייה

ג. הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים

(מצרכים — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991*

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, הנושא הבא על סדר-יומנו הוא הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991, של חברי הכנסת ד' צוקר וד' תיכון, שניינה תתקל"ח.
חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991, של חברי הכנסת ד' צוקר וד' תיכון, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה. יום אחד קודם לכן, ב־12 במרס 1991, העבירה מליאת הכנסת, אחרי דיון בקריאה ראשונה, את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19), התשנ"א — 1991, שהגשתי אני לוועדת הכלכלה, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת החוק של חברי הכנסת צוקר ותיכון מנוגדת לחלוטין ועומדת בסתירה להצעת החוק שלי, אשר תובא עוד מעט להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. בעוד הצעת החוק שלי, אשר אושרה על-ידי הכנסת בקריאה ראשונה, באה לקבוע חובת סימון מחירים על גבי המוצר או אריוזו, פרט לסוגי מצרכים שאותם יקבע שר התעשייה והמסחר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, הרי הצעת החוק של צוקר ותיכון

נשאלת השאלה מי הולך כאן להתקלח. אני זומין כמוכן את יושב-ראש ועדת הכלכלה, חברת הכנסת ארבלי-למחזיני, לעבור אל דוכן הנואמים.

שושנה ארבלי-למחזיני (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 13 במרס 1991 העבירה מליאת הכנסת, לאחר דיון מוקדם, את הצעת החוק הפרטית, חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים — דרך

חוברת ל"ז, ישיבה ש"ט

— הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991 —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מבקש.

עמיר פרץ (המערך):

מה זה בעלת עניין? זה דבר חמור.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, כדי שתבינו אני בא ואומר: שתי הצעות החוק שהיו אמורות להיות נדונות בוועדת הכלכלה משלימות זו את זו ואינן עומדות בסתירה. אבל משהגישה חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד צוקר ושל חבר הכנסת דן תיכון — שהרי אותה הצעת חוק שהיא תבקש מכס לאשר כבועד מאוחר יותר היא אותה הצעת החוק שלנו — צריכה היתה לדאוג ששתי ההצעות האלה יידונו תוך שוויון. אבל יושבת-ראש הוועדה בחרה להגיש הצעה משלה, וזה כאילו באה ואמרה לשני חברי הכנסת שהגישו הצעה אחרת, משלימה: אצלי כוועדה אין לכם מה לחפש.

אלי דיין (המערך):

היא לא משלימה, היא נוגדת.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, תאמין לי, יהיה לך מה לומר לאחר מכן, כי הפעם אתם תשמעו את דעתי.

לכן, אני יכול לקבוע, שמה שהיא מבקשת מן הכנסת להוריד ולא נדון כלל בוועדת הכלכלה ולא זכה אפילו לשמיעה ציבורית. אינני מכיר חוק שזכה ליחס כזה באחת מוועדות הכנסת, קל וחומר כשמדובר ביושבת-ראש הוועדה, שהיא בעלת עניין, שכן היא הגישה הצעה שונה במקצת מן ההצעה שאנחנו מציעים. מתי נדון כביכול החוק?

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דן תיכון, כדי להסיר ספק, כל מה שהייתי מבקש ממך שתאמר בהקשר של בעלות עניין הוא, שהיא היתה בעלת עניין פרלמנטרי.

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי.

הי"ר ג' גדות:

או תדגיש את זה, אחרת זה נשמע לא-טוב.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת דן תיכון, תביא את הדוגמאות שהבאת בוועדה כדי שהמליאה תשמע. במקום ללכת לשוק מחנה-יהודה אתם הולכים לציריך.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, הלוואי שאתה היית הולך לשוק מחנה-יהודה כפי שאני הולך. אנחנו נגיע לזה בעת שנדון בהסתייגויות.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני הולך — — —

דן תיכון (הליכוד):

אני לא נוהג ב"וולכו" ולא ב"ב.מ.ו".

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, אתה תסכים אתי, שאם אני צריך לשאול מישהו אם אתה הולך לשוק מחנה-יהודה או לא, לא

באה לאפשר דרך חלופית להצגת מחיר לגבי מצרך כלשהו, ואשאר להם לפרט ולהסביר את מהות הצעתם ופרטיה. מכל מקום, דבר אחד ברור מעל לכל ספק, שני החוקים, המובאים עתה בפניכם, אינם יכולים לחיות זה בצד זה, שכן כל אחד מהם עומד בסתירה למשנהו.

כידוע לכם, משעברה הצעת חוק בקריאה הראשונה, חייבת הוועדה להחזירה למליאת הכנסת לקריאה שנייה ושלישית, וזאת עשתה הוועדה לגבי הצעתי שלי.

אשר להצעת החוק של חברי הכנסת צוקר ותיכון, ועדת הכלכלה דנה והחליטה להציע לכנסת להסיר מסדר-היום לפי סעיף 138(ב) לתקנון את הצעתם של חברי הכנסת מסדר-היום.

בשם רוב חברי הוועדה, אני מציעה על כן לכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה ליושבת-ראש הוועדה.

חברי הכנסת, עתה תור המנמקים את הצעתם ומתנגדים לעמדת יושבת-ראש הוועדה. ראשית, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית ברצוני להודות לעורך הכלכלי של עיתון "הארץ", נחמיה שטרסלר, לחבר הכנסת חיים רמון, לחבר הכנסת וירשובסקי, לחיים פלטנר, כתב הטלוויזיה — — —

יעקב צור (המערך):

איזה נוהג זה, מה קרה לך?

דן תיכון (הליכוד):

— — — ולחבר הכנסת שטרית, על שטיפלו בנושא שנקרא פרשת השכר של ארנסט יפת. כל אלה בצירוף האיש שדובר אליכם אחראים למעשה לפסק-הדין שניתן שלשום כבית-המשפט.

דוד ליבאי (המערך):

לזה אחראי השופט.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון, חבר הכנסת ליבאי, אתה מייד תבין למה אנחנו מתנגדים לסימון מחירים.

אם הכנסת רוצה להתברך במהליכה, במעשיה, הרי שהיא רואה פרי, שכן הכנסת עמדה על דעתה ובעצם שימשה זרז, קטליזטור, בכל מה שנקרא פרשת ארנסט יפת. כשבירכתי את נחמיה שטרסלר, העורך הכלכלי, על שזכה לקבל את פרס העיתונות בשל אותה פרשה — הוא האיש שאליו אני מדבר בזה הרגע, שכן הוא עומד מאחורי כל מה שנקרא הצעות החוק לסימון מחירים. אבל כמוכן אחזור ואתייחס לעורך הכלכלי של עיתון "הארץ" לכשאנמק את ההסתייגויות שלי, לכשתעלה הצעת החוק של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו.

רבותי, החוק של חבר הכנסת דוד צוקר ושל חבר הכנסת דן תיכון לא נדון בוועדת הכלכלה. אני פרלמנטר ותיק, עברו עשר שנים מאז נבחרתי לכנסת; לי לא זכור שחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו נהגה כפי שנהגה בהצעת חוק שהיא בעלת עניין בה.

אלי דיין (המערך):

היא נהגה בעדינות.

— הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים) — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך). התשנ"א — 1991 —

אורה נמיר (המערך):
בגללכם היתה משמעת. זה חוק של הממשלה. על מה אתה מדבר? הוא עלה לכמה וביקש להוריד את ההסתייגויות.

היו"ר ג' גדות:
חברת הכנסת אורה נמיר, את רוצה קריאת ביניים?

אורה נמיר (המערך):
אני סיימתי.

דן תיכון (הליכוד):
רבותי, לכן המנהג הזה, שלפיו מטפלים בעיניים או כסימון מחירים דרך או באמצעות המשמעת הסיעתית, איננו מקובל עלי. לצערי הדבר מהווה תעודת עניות לכנסת ומעיד על חוסר כגרות של סיעתכם.

כל מה שאני מנסה לומר: תראו על מה נזעקתם. בסך-הכול להוריד הצעת חוק שעברה בקריאה טרומית, שנמנע הדין ההוגן בה בוועדת הכלכלה, שהיא עומדת כביכול בסתירה להצעת חוק פרטית שהגישה יושבת-ראש ועדת הכלכלה, ואתם באים ולא נותנים לה סיכוי אפילו בקריאה ראשונה. היכן הבגרות שלכם? לא מדובר כאן בקריאה שנייה ושלישית. איפה הפתיחות? תצאו מן המאובנות שמאפיינת אתכם לאחרונה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שאני מדבר רק לפרוטוקול, כמוכן של היכולת להשפיע. התוצאות כרוות לי. אני יודע שחברים במערך שמתנגדים להצעה של חברת הכנסת ארבלי-אלמוזלינו אינם באולם עכשיו, ואני יודע מה הן התוצאות של ההצבעה הזאת.

עמנואל זיסמן (המערך):
למה להשתמש בנימוקים כאלה?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר.

מיכאל חריש (המערך):
אם לא תדבר לעניין תקבל תשובות כאלה.

עמנואל זיסמן (המערך):

היו"ר ג' גדות:
יש כאן שלושה-ארבעה חברי כנסת פעילים מאוד, עירניים מאוד, שלא עוכר משפט כלי שהם יגיבו. עם כל הכבוד, הזמן שניתן לחבר הכנסת דוד צוקר ניתן לנאומו ולא לקריאות הביניים שלך, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):
אני לא מאלה שמפריעים.

היו"ר ג' גדות:
אף פעם אחת לא הפרעת, מעולם לא הפרעת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מצטער אם מישוה נפגע. לא זאת היתה הכוונה. אין לי עניין להתנגח בנושא הזה. אמרתי שאני יודע שתוצאות ההצבעה הזאת נחרצו עוד לפני הדין. זה כל מה שרציתי לומר.

אשאל את חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו. אני אפנה בראש ובראשונה אל אשתך. מאחר שהיא איננה כאן, בוא נסכם שנשב קצת בשקט.

דן תיכון (הליכוד):
רבותי, מבקשים כאן להוריד הצעת חוק שלא תרד מעל שולחן הכנסת, שכן אי-אפשר לעצור את הקדמה גם כשיושב-ראש של ועדה מנצלת את מעמדה ומקדמת את ההצעה האישית שלה. ההצעה הזאת, אם בכלל נדונה, אם בכלל קיבלה סיכוי, הרי הדבר נעשה רק לאחר שחבר הכנסת דוד צוקר עתר בפני ועדת הכנסת, וזו פנתה וביקשה מחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, יושבת-ראש ועדת הכלכלה, שהיא תדון לכאורה בהצעה של חברי הכנסת דוד צוקר ודן תיכון.

לכן, רבותי, אפשר לגייס מפלגות לעניין הזה. אפשר לבוא לכאן ולומר שבעצם אנחנו, ציבור הצרכנים כביכול, רוצים שיהיה סימון מחירים כזה וכזה. אבל כל שאני יכול לומר לכם, רבותי: ראו לאן אנחנו מגיעים. את חוק הרוקחים ניסו להפיל עלי-ידי משמעת סיעתית; את החוק הזה מנסים להפיל עלי-ידי ניצול המשמעת הסיעתית.

אלי דיין (המערך):
אין משמעת סיעתית.

דן תיכון (הליכוד):
וראי שאין משמעת. גם את חוק האופוטמטריסטים ניסיתם להוריד עלי-ידי קיום משמעת סיעתית.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

דן תיכון (הליכוד):
רבותי, מדובר כאן בחוק צרכני ממדרגה ראשונה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
מדוע אתה פוחד לשאול את אשתך שהולכת לשוק? היא צרכנית והיא יודעת — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, אני משוכנע שאתה לא מבקש להסתמך על גורמים חוץ-פרלמנטריים. לכן, אנא ממך, בוא נסכם סיכום בינינו, שאני אפשר לך להפריע אחת לחמש דקות. גמרת את המכסה לעשר הדקות האחרונות.

דן תיכון (הליכוד):
מאחר שאני צריך לסיים, חברת הכנסת נמיר, יש כאן נהגים קלוקלים. בשם המשמעת הסיעתית אתם מורידים לאחרונה כל מיני חוקים מוזרים.

קריאות:
אין משמעת.

אלי דיין (המערך):
אין משמעת, יש חופש הצבעה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אורה נמיר (המערך):
בחוק האופוטמטריסטים היתה משמעת?

דן תיכון (הליכוד):
היתה משמעת.

חוכרת ל"ז, ישיבה שי"ט

— הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדרי-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991 —

אינפורמציה ללקוח היא תבקש מן המוכר: במחילה, תשוב ותציע הצעה אחרת.

הצעת החוק העומדת מולנו אומרת, שתהיה רק שיטה אחת במדינה. הצעת החוק שאנחנו מציעים אומרת שתהיה שיטה מרכזית, אבל בתנאים מחמירים שאנחנו קובעים אותם בחוק. תהיה אפשרות לשיטה שנייה. השאלה היא אם תהיה שיטה אחת או תהיינה שתי שיטות שתתחרנה זו בזו. יש כלל צרכני מספר אחת, שלעורך שטרסלר אין מושג בו. בכלל, העניין של עיתון "הארץ" בהקשר של הסיפור הזה מעניין מאוד. מדובר בעורך כלכלי שמרץ חוק, שהופך לבעל עניין, שאיננו מדווח על חלק מן האירועים בכנסת שאינם נוחים — כמובן, באמצעות כתבו הכלכלי בכנסת. מדווחים רק על אירועים שנוחים להם ובאופן שנראה להם, ואפשר להוכיח מה שאני אומר עכשיו, אבל זה סיפור משני.

עמיר פריץ (המערך):

דדי, בחיך.

מיכאל חריש (המערך):

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לשתי השיטות יש יתרונות. צריך להיות לא-הגון לבוא ולומר שיש רק שיטה אחת טובה, או שהשיטה השנייה פסולה לחלוטין. לכל אחת מן השיטות יש יתרונות משלה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

למי היתרונות? אם היתרונות לאנשים כמו חבר הכנסת דוד צוקר, שהולך לזינכה, לציריך, לווינה כדי לקנות מצרכים במקום לשוק מחנה-יהודה — שיביא חוק.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ההבדל הוא שאני לא נוסע לשוק מחנה-יהודה עם "וולבו 740", ואין אצלי מיוזג בין הסיעה לבין הכנסות אישיות, ולי אין שום הסכם עם שום מפלגה כאן, שמאפשר לי לחיות הרבה מעל רמת החיים שלי, כמו אולי מישהו באולם הזה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

נבדוק את התנאים ונראה מי חי על חשבון מי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא מגיע לשוק מחנה-יהודה עם "וולבו 740", מהוויליה במבשרת-ציון. אני לא הגעתי לשם כך.

אלי דיין (המערך):

זה לא חטא. אם אחד העניים מתקדם, זה לא חטא.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הוא חושב שבני שכונות צריכים לגור רק באוהלים.

היו"ר ג' גדות:

אל תעשה לי השוואות. אקרא אותך לסדר. מספיק עם זה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לשתי השיטות יש יתרונות משלהן. תלכו בכקשה ל"קראופ", ה"קראופ" מסמן על המוצר. הוא סבור שזו השיטה הטובה.

אורה נמיר (המערך):

לא מסמן, בסניף שלי הוא לא מסמן.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אלך לקראתך: יכול להיות.

חבר הכנסת חריש, יש במדינת ישראל חוק סימון מחירים. יש חוק סימון מחירים שהוא, מה לעשות, תוצרת חברי הכנסת תיכון וצוקר. החוק נחקק בוועדה בראשות חבר הכנסת אברהם שוחט, לפני שנתיים וחצי. החוק חייב סימון מחירים ככלל, בשיטה אחת, על המוצר, והותיר אפשרות ליוצא מן הכלל, באישור הוועדה.

ובכן, ועדת הכלכלה בראשותו של בייגה שוחט אישרה חוק, לפני שנתיים וחצי. השר דאז הביא תקנות לביצועו של החוק, יושבת-ראש הוועדה, משום שהיא מחבלת באופן לא-פרלמנטרי מתחילת התהליך, לא הביאה את התקנות לדיון.

שמעון שטרית (המערך):

מה הביטויים האלה?

מיכאל בריזר (המערך):

תדבר בשפה אחרת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אל תתרגזו. תקשיבו עד הסוף.

אין היום סימון מחירים בישראל משום שוועדת הכלכלה לא הצביעה על תקנות במשך שנתיים כמעט, בניגוד לדעת המליאה. המליאה אישרה חוק, והחוק לא יצא לפועל רק משום שיושבת-ראש הוועדה לא הביאה את זה לדיון.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה יודע שזו לא אמת.

דן תיכון (הליכוד):

אמת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מה אומר החוק? תיקחו את החוק, אני מבקש, אני מתחנן בפני מי שקצת מתעניין בעניין, תיקחו את החוק ותראו שהחוק מחייב סימון מחירים על כל מוצר ומוצר.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

דן תיכון (הליכוד):

מה את מבינה בעניין הזה?

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני לא מבינה. אתה יותר מבין.

שמעון שטרית (המערך):

מי קונה בסופרמרקט, אתה, חבר הכנסת דן תיכון, או חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו?

תמר גרוינסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, בעוד כמה דקות את צריכה לעלות פעם נוספת לדוכן זה ותבקשי את הגנתי. אני מבקש את הגנתך, תדאגי גם שזה שיושב מאחוריך וזה שיושב מאחורי זה שיושב מאחוריך וזה שיושב לצדו של זה שיושב מאחוריך לא יפריעו לנואם הנוכחי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ובכן, החוק אומר — וזה איננו החוק של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו — החוק מבית-מדרשנו אומר, שכל מחיר יסומן על המוצר, זולת יוצא דופן אחד, באישור השר ובאישור הוועדה. לא תרצה הוועדה לאשר הסדר אחר למתן

— הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-ימיה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך), התשנ"א — 1991 —

דן תיכון (הליכוד):

למה הוא לא מסמך? למה?

תמר גוטנסיק (החיות הדמוקרטית שלום ולשוויון):
למה הוא לא מסמך, חבר הכנסת דן תיכון?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני אענה לך על זה.

חברת הכנסת אורה נמיר, כאשר אושר החוק שלנו, ה"קראופ" הצהיר שהוא מתחייב לסמן על כל מוצר את מחירו של המוצר. התנהלה תחרות, לפי דעתי תחרות כרוכה מאוד, בין שתי שיטות. היתה תחרות בין שתי שיטות, ויאמר לך היום גם יוסי רוזן, שאף שהוא מבכר את השיטה של סימון על כל מוצר — גם הוא יאמר: אל תכריעו עבורי איזו טכניקה לנקוט. תקבעו אמות-מידה, תקבעו סטנדרטים. אבל גם אני מצאתי — הוא אומר את זה — שיש כמה יתרונות בשימוש בשיטה של סימון על המדף.

אתן לך שתי דוגמאות בלבד למה שהוא מצא כיתרון, ויש יתרונות לשיטת סימון על המוצר, אני הרי לא מכחיש את זה. היתרון הראשון: רק בשיטת הסימון על המדף, חברת הכנסת נמיר, וצריך להיות הגונים ואני מקווה שיש עוד אנשים שמקשיבים לי, אתה יכול לקבל מחיר ליחידת משקל. את זה אי-אפשר לתת בשיטת סימון על המוצר, ויש יתרונות לשיטה של סימון ישיר על המוצר, אני הרי יודע.

היו"ר ג' גדות:

רק רגע אחד, בבקשה.

חברת הכנסת אלוני, חבר הכנסת פורז, חברכם עומד אצל הדוכן, אנא תנו לו לדבר. חבר הכנסת פורת, והעם רואים את הקולות. חברי הכנסת, אנא, סגני השרים.

עמיר פרץ (המערך):

המון סגני שרים.

היו"ר ג' גדות:

סגני השרים, חבר הכנסת ויינשטיין וחבר הכנסת פלדמן, חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת קיסר, אני מבקש מכם.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ובכן, כל מה שאני מנסה לומר, חברת הכנסת נמיר, הוא הדבר הבא —

מרדכי גור (המערך):

תן לדבר — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, קיסר זה קיסר. מה שנכון נכון. מה אעשה, ויש מקום אחד שבו גם הקיסר מקשיב ליושב-ראש.

יעקב צור (המערך):

כנראה נבצר מאתנו שלא לדבר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל לא נבצר ממך להקשיב, חבר הכנסת צור.

מרדכי גור (המערך):

אנחנו מקשיבים.

שמעון שטרית (המערך):

— —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית, זו הפעם האחרונה שאני קורא לך ללא אזהרה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש לומר, שהצעת החוק של חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו מבקשת להשמיט אותו סעיף המאפשר בתנאים מחמירים ובאישור הוועדה — אני אומר: תשאירו את הסעיף, תנו לשתי שיטות, ואולי ליותר, להתחרות זו בזו. תנו ללקוח להחליט. זה הרי עיקרון צרכני יסודי, אלמנטרי.

מיכאל בריזהר (המערך):

איך הוא יחליט?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני אומר לך בין מה הוא צריך להחליט, חבר הכנסת בריזהר, המוכר מתחרה על הכסף שלי בכמה שיטות: במחיר, בשירות וכין השאר בשיטת התצוגה, בשיטת סימון המחיר. אחד יסמן בצורה א', אחד יסמן בצורה ב', אחד בצורה ג'. אתה תחליט למי ללכת. למשל רשת "שופר-סל", שמסמנת על המדף, תראה שבורחים ממנה הקונים בגלל שיטה לא-טובה, תחליף את השיטה או שתלך הביתה. זה כל מה שאני מציע. זה עיקרון צרכני ממדרגה ראשונה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, לחבר הכנסת מרדכי גור יש שאלה מנחה.

מרדכי גור (המערך):

אנחנו בעד תחרות. שיהיה המחיר למעלה, ויהיה מחיר על המוצר, והקונה יחליט.

היו"ר ג' גדות:

עוד שתי שאלות נוספות, חבר הכנסת צוקר, בבקשה, חברת הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

חבר הכנסת צוקר, ועד ששתי הרשתות הגדולות, לדוגמה, תחלטה מה יותר משתלם להן מבחינת התנהגות הציבור, מה יעשו עקרת-הבית או עקרה-הבית? האם יחכו עד — —

היו"ר ג' גדות:

תודה. חבר הכנסת ביטון.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדון צוקר, אולי תסביר לי — —

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, לא. חבר הכנסת צוקר.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

סליחה. חבר הכנסת צוקר, בשכונה שלי יש סופרמרקט אחר. מי יתחרה שם על הכסף שלי? האם אתה והוא?

היו"ר ג' גדות:

תודה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה להשיב על השאלות, אבל לפני כן אני רוצה לחזור על המשפט האחרון שלי. עיקרון צרכני מספר אחת, שאותו כנראה העורך ב"הארץ" לא מבין, הוא שגם שיטות צריכות להתחרות. כלומר, לא רק החנויות, אלא גם שיטות הצגת מחירים, שיטות אספקת אינפורמציה ללקוח צריכות להתחרות זו בזו.

אם תתקבל הצעת החוק של חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, המבקשת למשוך את האפשרות של שיטה נוספת, ואני מעריך שהיא תתקבל, תדעו לכם שמכירה

— הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים) — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך). התשנ"א — 1991; הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16) (תיקון) —

לא ילכו שתי השיטות. כך אני מעריך. מדברים פה על רשתות כל הזמן, אבל עזבו לרגע את הרשתות. מה יעשה בעל מכולת, האם הוא יסמן רק בשיטה אחת, שאותה קבעה הכנסת?

ועכשיו אני מגיע לטיעון האחרון שלי, וכזה אני רוצה לסיים. יש פה עניין שאיננו קשור לשיטת סימון מחירים, ואני רוצה עכשיו לפנות אל כולנו, בתור מחוקק, בתור חבר כנסת. הדבר הזה עלה גם בחוק האופוטומטריסטים, ואני מבקש את תשומת לבכם לעניין הזה. מה הוא גבול ההתערבות של המחוקק? האם מחוקק לא צריך להסתפק בקביעת אמת-מידה, בקביעת סטנדרטים, בקביעת חובה של אספקת מידע, חבר הכנסת חריש? האם מותר למחוקק גם לכפות על המוכר, או על מישהו, את הטכניקה הספציפית המדויקת שבעזרתה הוא ישיג את המטרות שהן התפקיד שלך כמחוקק? העניין הזה עלה בחוק האופוטומטריסטים. האם באמת אנחנו רוצים את זה?

עמד פה חבר הכנסת צבן ואמר, בצדק, לחבר הכנסת פרח: תסלח לי, חבר הכנסת פרח, אתה גם רוצה לקבוע לאופוטומטריסט איזו מכונה? די לי בזה שאני קבעתי לו סטנדרד, קבעתי לו אמת-מידה, קבעתי לו רף. האם אנחנו כמחוקקים באמת רוצים להיכנס לעצמות של כל מוכר? מחר ניכנס לעצמות של איש אחר. האם זה הסטנדרד שלנו כמחוקקים?

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת צוקר.

אנחנו עוברים להצבעה, מי בעד, מי נגד? מי שמצביע בעד מצביע בעד בקשתה של יושבת-ראש ועדת הכלכלה להסיר את החוק. מי שמצביע נגד מצביע עבור שני חברי הכנסת שמבקשים את החוק. זה נשמע הפוך, אבל התקנון מחייב אותי להצביע בצורה הזאת. כלומר, מי שמצביע בעד מצביע בעד הסרת העניין. נא להצביע. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת ועדת הכלכלה — 40

נגד — 7

נמנעים — 4

הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (מצרכים) — דרך חלופית להצגת מחיר ופרטים עיקריים על גבי מצרך, התשנ"א — 1991, נתקבלה.

הי"ר ג' גדות:

אני קובע שהצעת החוק לא נתקבלה. הצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

באמצעות הדואר של ספר או תקליט היא מכירה בלתי חוקית. תבינו את העניין הזה. כלומר, שיטת מכירה שמקובלת בכל העולם וגם בישראל במיליוני דולרים, בעשרות מיליוני שקלים, תהיה שיטה בלתי חוקית.

מיכאל בריזהר (המערך):

למה?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

קרא את החוק היטב, חבר הכנסת בריזהר. אני בדקתי אותו ואני אומר את הדברים אחרי שבדקתי היטב. ברגע שמוחר למכור במדינת ישראל רק על-פי שיטה אחת, חברים, לא תוכל לקנות באמצעות הדואר דבר, כי תהיה זו שיטה בלתי חוקית. "עם עובד" עושה עכשיו מבצע מכירה, ומרגע שיתקבל החוק תהיה זו מכירה בלתי חוקית.

מיכאל בריזהר (המערך):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר, חבר הכנסת בריזהר, אני מבקש את תשומת לבך, אני מבקש שקט. אני לא מתערב בדיון, אבל שאלה נכונה שאלת, תשובה מדויקת מאוד קיבלת, או לפחות אל תשמע משכנתך את התשובה שאתה רוצה לשמוע ממנו. הם חלוקים בדעותיהם. אני מבקש שכל אחד ידבר בתורו. אנא מכם.

רענן כהן (המערך):

הי"ר ג' גדות:

אתה מסתכל על השעון? אתה רוצה שאתן לו זמן לפי מה שמגיע לו? ובכן, מגיעות לו עוד עשר דקות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני נותן דוגמה לזה, שאם סעיף 21(ה) יימחק, שיטת מכירה שאיננה מציגה פתקית על המוצר היא שיטת מכירה בלתי חוקית. אתם רוצים עוד דוגמה? אתם יודעים, למשל, שברמת-גן מנהיגים שיטת מכירה שתהיה בוודאי נהוגה בכל המקומות בעוד חמש שנים. והרי חוק אין מחוקקים לשעתיים, ומה שקורה היום ברמת-גן יקרה בעוד חמש שנים בכל הארץ. שם מותר להכוש באמצעות מודם במחשב. זו תהיה שיטת מכירה בלתי חוקית ברגע שהצעת החוק הזו תעבור.

שואל חבר הכנסת בורג, ובצדק, מדוע לא תיקבע שיטה המאחדת בעצם את שתי הטכניקות, את שתי הטכנולוגיות. נכון את זה אתה שואל? ראשית, הצעת החוק הזו לא אומרת את זה. יכול להיות שצריך הצעת חוק שלישית, שלא אני חשבת עליה, לא עמיתתי ולא חבר הכנסת דן תיכון. יכול להיות, אבל לא זה על סדר-היום. אני מעריך, ואני לא יכול לומר בוודאות, שבמכולת, במסחר הקמעוני, בחנות הבגדים וכחנות החשמל

ד. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16) (תיקון), התשנ"א — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

(תיקון מס' 16) (תיקון), התשנ"א — 1991. חציג את החוק יושבת-ראש ועדת הכלכלה חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולניו בבקשה.

הי"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עתה להצעה שלא ממיין העניין הזה ככלל: הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים

* "דברי הכנסת", חוב' כ"ב, עמ' 2703; נספחות.

לומר, שהאמת היא שסבורה הייתי כי אלה הן הסתייגויות פסולות לפי סעיף 123(ג) לתקנון הכנסת, מכיוון שהן שוללות את עצם החוק. אך בסופו של דבר החלטתי שלא להעלות טענה זו ולהשאיר למליאת הכנסת להביע באופן כרוז וחד-משמעי את תמיכתה בעיקרון של סימון מחירים על גבי המוצרים.

ועדת הכלכלה דנה בהצעה של שני חברי הכנסת, והחליטה ברוב גדול של שמונה נגד שניים לדחות את ההצעה ולהמליץ בפני הכנסת להסירה מסדר-יומה — ואני מודה לחברי הכנסת שאכן הסירו את ההצעה של שני חברי הכנסת מסדר-היום.

חברי הכנסת, אני רוצה לציין, שהצגת מחיר על גבי המוצר חאפשר לצרכן לקבל את המידע הדרוש על המחיר ולערוך השוואת מחירים לפני שהוא מחליט מה הוא קונה ובכמה הוא קונה.

הצעת החוק באה להקל על העולים החדשים ועל הקשישים שאינם יכולים להתמצא בשיטת המיקוד אשר חלק מהרשתות מיישמות היום. אם אנחנו, הוותיקים, קשה לנו להתמצא בשיטה, לעולים החדשים על אחת כמה וכמה.

החוק שיאושר היום יחסוך לצרכן זמן בחיפושיו אחר המחיר ואחר הקוד.

החוק יאפשר תחרות בין הפירמות השונות, וזה יביא גם להורדת מחירים.

החוק יעשה צדק וישווה בין החנויות הגדולות לקטנות, כלי לתת פריבילגיה לרשתות הגדולות, בכך שהן היו פטורות מסימון מחירים על גבי המוצר.

בעת הדיון בכנסת ובוועדה הועלתה בעיית העלות של סימון המחירים. רשת ה"שופר סל" טענה, שזה יעלה להם 1.58% מהפדיון. הנושא נמסר לבדיקה למכון לפיריון העבודה, ובדיקת המכון לפיריון העבודה העלתה, כי "שופר-סל" זה יעלה 0.28% מהפדיון הכללי, ולא כפי שהם טענו — 1.58%. יאלו ב"קראופ", אפילו פחות מכך — 0.15%. חברי הכנסת, לכל הטיעונים הללו לא היו שום בסיס ושום שחר.

בסקר שנערך בארצות-הברית בין חנויות שמסמנות מחירים לבין אלה שלא מסמנות, אלא יש להן שיטה מתקדמת וטכנולוגיה מפותחת — מאשימים אותנו שאנחנו לא שייכים לקדמה, רק שני חברי הכנסת הנכבדים שייכים לקדמה — שמעו מה העלה אותו סקר: 10% מהטעויות אשר נעשות בחנויות ובמרכולים שלא מסמנים את המחירים — אלה המשתמשים בשיטה החדשה — הם לרעתו של הצרכן. אני לא יודעת איזו הגנה על הצרכן אתם באים לתת. אתם לא באים להגן על הצרכן.

היו"ר ש' דיין:

חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזולינו, את רוצה לשכנע אותם?

שושנה ארבלי-אלמזולינו (יו"ר ועדת הכלכלה):
לא. לשכנע אותם — לא, ודאי שלא.

היו"ר ש' דיין:

את האחרים אני לא חושב שיש צורך לשכנע.

שושנה ארבלי-אלמזולינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

אל כל מה שהם אמרו לא רצייתי להתייחס, כי באמת חבל על הוויכוח הזה אתם. לא הצלחנו לשכנע אותם במשך כל הזמן. אני חושבת שהם היו צריכים, לטובת הצרכן וכדי לשרת

שושנה ארבלי-אלמזולינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

ארדני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשונה של הצעת החוק, המובאת בפניכם לאישור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, קצרה ונטכנית, אך משמעותה רבה, ויעידו הוויכוח הציבורי הער המתנהל סביבה וההסתייגויות לה.

אבהיר תחילה את משמעותה של ההצעה. ביום 3 באפריל 1989 התקבל חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16), התשמ"ט — 1989, אשר בא להחליף את סעיף 21 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח — 1957. חוק זה קבע, כי "אדם המציע, המציג או המוכר במהלך עסק מצרך לצרכן, יציג על גבי המצרך או על גבי אריזתו את מחיר המצרך". ועוד קבע החוק, בסעיף 21 המבא בו, בסעיף קטן (ה), כי שר רשאי בצו — באישור ועדת הכלכלה של הכנסת — לקבוע סוגי מצרכים שלגביהם ניתן להציג את המחיר באופן אחר, דהיינו, שלא על גבי המצרך או אריזתו, וכן רשאי השר לקבוע דרכים חלופיות להצגת מחיר על גבי המצרך, ובלבד שכלל סוג מצרך ייקבע שטח מכירה מוגדר ותחום, והצגת המחיר תהיה בתוך אותו תחום, וכן שהקונה יקבל חשבון המפרט את שם המצרך והמחיר ליחידה אחת של אותו מצרך. תחילתו של החוק נקבעה ליום שבו תאשר ועדת הכלכלה צווים שיציע שר התעשייה והמסחר בשני העניינים האמורים, לכן החוק לא בוצע ולא נכנס לתוקף.

שר התעשייה והמסחר אכן הציע שני צווים. הדין בצו הראשון, אשר בא לקבוע סוגי מצרכים שבהם אין חובה להציג את המחיר על גבי המצרך, הסתיים כמעט בוועדת הכלכלה, ונקבעה רשימה של מצרכים, ובהם ירקות ופירות טריים שאינם שקולים, לחם שאינו ארוז, תוצרת חלב ניגרת הנמצאת בקירור, מוצרים במשקל ועוד פריטים כיוצא בהם, שלגביהם נקבעו הסדרים אחרים של סימון מחירים, וככה יהיה גם הפעם — יהיה צו אשר יפטור את המוצרים הללו מהסימון.

הצו השני שהציע שר התעשייה והמסחר נדון פעמים מספר בוועדת הכלכלה, אך הוועדה לא סיימה את הדיון בו, והשר מצדו משך את הצו בחזרה. לפיכך, כמייצגת אותם חברים שהסדר של דרכים חלופיות לא נראה להם, הצעתי לבטל אפשרות זו, וזאת בהצעת החוק המובאת עתה לאישורכם הסופי.

אני דוחה מכול וכול את הטענות שנשמעו עליידי חבר הכנסת דן תיכון וחבר הכנסת צוקר, שנהגתי שלא בצורה הוגנת או שחילתי בהצעה שלהם, או שלא דנתי בצווים. הם לא היו שותפים לדיון בוועדת הכלכלה, כי הם אינם חברים בוועדת הכלכלה. אבל יעידו חברים אחרים — התקיים דיון הוגן. צו אחר אכן הסתיים בו הדיון, וצו שני לא. שר התעשייה והמסחר משך אותו בחזרה. ברגע שמשך אותו לא נותר לוועדה אלא לא לדון באותו צו.

בסעיף 1 להצעת החוק שאני מביאה, מוצע למחוק את פסקה (2) בסעיף קטן (ה), הפסקה הקובעת דרכים חלופיות להצגת מחיר, כי זה היה מכשול, ובסעיף 2 להצעת החוק מוצע לקבוע, כי תחילתו תהיה ביום 1 בספטמבר 1991. הוראת פסקה (1) בסעיף קטן (ה), המאפשרת לקבוע סוגי מצרכים שלגביהם ניתן להציג את המחיר באופן אחר, תישאר בתוקף, ולאחר שתאושר, כך אני מקווה, הצעת החוק שבפניכם, תשלם הוועדה את דיוניה ותאשר את הצו שהציע שר התעשייה והמסחר לגבי מצרכים אלה.

להצעה שבפניכם יש כמה הסתייגויות — כמובן לשני חברי הכנסת. אני מבקשת בהחלט שינמקו אותן. אבל אני רוצה

את הצרכן לתמוך בהצעת החוק הזאת, ולא לשרת את הרשתות הגדולות.

לכן, חברי הכנסת, אני מבקשת מכם, יש הסתייגויות לחוק לחברי הכנסת האלה. אני מבקשת לדחות את ההסתייגויות ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

הי"ר ש' דיין:
תודה רבה.

אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות. הראשונה — של חבר הכנסת אברהם פורז לשם החוק; בבקשה, חמש דקות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כראשית דברי אני רוצה לומר, שלוויכוח הזה נלוו נימות לא-סימפתיות, שאינן במקומן. אני לא חושב שיש מקום להאשים את מי שתומכים בשיטה אחת או בשיטה אחרת — שמישהו קנה אותם, שמישהו שיחד אותם, שהם משרתים מישהו. הוויכוח הוא ויכוח לגיטימי, לגוף העניין. הרשת שהיא כבעלותה של ההסתדרות, או הסמוכה על שולחנה של ההסתדרות גם היא לא רצתה את סימון המחירים. כואו לא נהפוך את העניין הזה לוויכוח בין צדיקים למושחתים. זה דבר ראשון.

השאלה העיקרית העומדת בפנינו היום, מעבר לשאלה של סימון מחיר, היא עד כמה זה מוסרי וצודק, עד כמה מחוקק יכול לבוא ולומר לספק או למוכר מוצר: לא רק שאתה חייב לסמן את המחיר, אלא גם איך תסמן את המחיר. במלים אחרות: האם באמת זה צודק ומוסרי שאנחנו נאמר לרשתות שרוצות לעשות סימון על המרף, ואחר כך לעשות סימון בקופה על-ידי קודים, שהן חייבות להדביק את הפתק שלהן על כל קופסה וקופסה? בעניין הזה היתה לי התלבטות לא-מעטה.

אני נמנה עם אלה שחושבים שמעורבות ציבורית, מעורבות של מחוקק, צריכה להיות רק בדברים חיוניים. אסור למחוקק להיכנס יותר מדי לנשמה של אנשים, אסור לו להיכנס יותר מדי לחיי המסחר.

שבח וייס (המעריך):

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

כסופו של דבר אני תומך בחברת הכנסת ארכלי-אלמזלינו, אבל באיזה מקום, זו בעיה שמטרידה אותי, שאנחנו רוצים לומר לרשת ה"שופה-יסל", שלא רק שהיא חייבת לסמן מוצרים, אלא גם איך היא תסמן בדיוק. ואנחנו גם אומרים לה שכשהיא מסמנת כך וכך זה לא טוב דיו. זו בעיה אמיתית.

בעיה נוספת שהטרידה אותי היתה העלות של הסימון. בסך הכול, זה לא דבר הכי מתקדם להחזיק צבא של אנשים, וברוך כלל זה לא צבא, אלא עובדים לא-מיומנים, שכל תפקידם הוא להחזיק אקדח ולהדביק פתקית על כל קופסה ועל כל מוצר. זו בעיני עבודה לא-יצרנית, זו עבודה שהיא בזבזת של כוח-אדם, בזבזת של משאבים. והעניין הזה הטריד אותי. כי אנחנו מדברים על מערכת של מאות חנויות ברחבי הארץ, מערכת שתדרוש כנראה מאות עובדים שיעסקו במלאכה הזאת. ובאמת, לפי הנתונים הראשונים שקיבלנו היה מדובר בעלות סימון בין 1.3% ל-1.5%.

עלות סימון של 1.3% — 1.5% היא עלות אדירה למשק. היא גם עלות אדירה למשפחה. כי אם אנחנו מדברים על סל

קניות של 2,000 שקלים בחודש, 1.5% פירושו 30 שקלים בחודש רק בשביל לקבל את סימון המחיר: אולי זה לא שווה. אבל — ואמרת זאת בדיון בקריאה הראשונה — אני נמנית עם אלה שתבעו מיושבת-ראש ועדת הכלכלה לעשות בדיקה אובייקטיבית של העלות, כי היו באמת נתונים שונים וסותרים. נחה דעתי כששמעתי שהעלות היא בסדר-גודל של פחות מ-0.5%. זה תלוי במוצרים. אבל אם אנחנו משקללים את הכול, והעלות היא לא רק אצל החנות, אלא יכולה להיות גם אצל היצרן, כשהוא עצמו מסדר את המדפים ומביא לפעמים מוצרים מסומנים — העלות מגיעה ל-0.4%. אז אם אנחנו מדברים על עלות של 0.4%, זו איננה עלות של 1.5%. זה בדיוק רבע מזה, ואולי פחות. ואז, כשהעלות איננה גדולה כל-כך — אם כי אינני מבטל את זה, בעיני גם 0.3% או 0.4% זו עלות לגמרי לא-קטנה — כשהעלות היא כזאת, זו עלות שניתן לחיות איתה.

מהו היתרון של שיטת סימון המחיר? היתרון הוא שיש בה גם ערך של שינון ולמידה. הסבירו את זה לא פעם אחת. כשאדם קונה קופסת שימורים מסוימת ויש עליה רק קוד, אחרי שהוא עבר את הקופה הוא כבר לא זוכר את המחיר. לעומת זאת, אם הקופסה הזאת מונחת אצלו במטבח והוא רואה שוב ושוכ את המחיר, סביר שהוא יקלוט אותה. וגם אם הוא לא קולט אותו, יכול לקרות שקונים קופסה חדשה של קפה במכולת אחרת לפני שנגמרה הקופסה הקודמת, ורואים שבעל המכולת גבה עבורה כמה שקלים יותר — כלומר הקונה מבחין בזה. ובכן, יש לזה ערך של שינון.

אני גם רוצה לומר, שבסך-הכול אינני מאמין שרשתות השיוק, שחלקן הגדול נכנסו לשיטה ממוחשבת של קודים, זאת אומרת שיש קריאה של הקודים בקופה ולא "דופקים" את המחיר, אלא יש מכשיר שקורא את זה — אינני מאמין שהרשתות ירדו מזה. הן לא ירדו מזה מהסיבה הפשוטה שהן זקוקות לזה לצורך ניהול המלאי. הן זקוקות לזה גם כדי שבקופה, כשמגיע מי שמגיע אליה, זה ילך מהר. גם בעל החנות מעוניין שזה יעבור מהר בקופה כדי שלא להחזיק מספר כפול של קופסאות. כלומר השיטה הממוחשבת תמשך לחיות. אבל יקרה דבר אחד — תהיה העלות הנוספת הזאת של 0.3% — 0.4% בגין החובה לציין את המחירים על המוצרים.

רבותי חברי הכנסת, אני אתמוך בחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו. ניתן לחוק הזה לרוץ שנה-שנתיים, נראה איך הוא פועל. אם יגידו לנו בעתיד שבמקומות אחרים יש שיטות ממוחשבות טובות יותר, לא נורא, נעביר עוד הפעם את החוק בשלש קריאות.

לכן, עם כל הלבטים, עם כל ההתחבטויות ועם כל הנפתולים, כסופו של דבר אני תומך בגישה של יושבת-ראש ועדת הכלכלה.

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גדעון גדות להנמקת הסתייגותו לסעיף 1.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להביא לפניכם שניים-שלושה פרטים שבעיני הם חשובים במיוחד: 1. אני בעד סימון מוצרים; 2. אולי אסור לי טקטית לומר את זה, אבל בכל מקרה, גם אם ההסתייגות שלי לא תתקבל, אני אצביע בעד הצעת החוק; 3. כל מה שאני מבקש הוא להזכיר לחברים, בעיקר לחברי ועדת הכלכלה, שהיה דיון ארוך וממצה, אם ההסתייגות שלי באה לסתור במהות את החוק או שאיננה באה

אם זה מעניין מישהו, אין מדינה אחת בעולם — אני חוזר ואומר: אין מדינה אחת בעולם, אין סטייט בארצות-הברית, ומה שאני אומר זה ברוק, זה חומר של משרד התעשייה והמסחר: אין מקום שבו קבעו וחייבו שיטת מסירת אינפורמציה ללקוח, שיטה אחת כלכד. אין תקדים לזה, חברי הכנסת. אני עוד הפעם מבקש מהאנשים לחשוב גם כחברי כנסת. בדרך כלל אנחנו דנים בחוקים, שרק מעטים עוסקים בהם לעומק, והשאר עוסקים בהם על-פי אידיאולוגיה, גישה, אינטואיציה וכדו'.

אני רוצה לתת לכם עוד פיסת מידע אחת שנראית לי חשובה. אין מדינה בעולם, גם מדינות מתקדמות כתחום הצרכנות הרבה מעבר למה שישראל התקדמה, שחייבה שיטה אחת ספציפית. אני חוזר שוב על מה שאמר פה חבר הכנסת צבן בדיון על חוק האופטומטריסטים: מדינות קבעו סטנדרדים, מדינות קבעו אמות-מידה, אין אף מדינה אחת שאמרה: תנהגו רק על-פי השיטה הזאת וכל השיטות האחרות פסולות. אין דבר כזה. ואנחנו נקבע רק שיטה אחת, רק טכניקה אחת, רק טכנולוגיה אחת, חבר הכנסת וייס?

שבת וייס (המערך):

מה המצב באלבניה?

דן תיכון (הליכוד):

באלבניה זה בדיוק כמו בארץ. זה מה שאחם רוצים, שאנחנו נהיה כמו אלבניה.

דן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

באלבניה אין סימון מחירים, כי אין מצרכים.

דן תיכון (הליכוד):

זה בדיוק.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת שטרית וגל, אנא מכס. אני מכיר את חבר הכנסת שמאי, ואני יודע שהוא מעוניין מאוד מאוד לשמוע.

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני פטור מלבחש את הטכניקה והטכנולוגיה של סימון על המוצר. אני פטור, כי החוק נחקק על-ידי מעבר ליתרונות שהצבעתי עליהם קודם לכן שקיימים בשיטת הסימון על המדף, כמו למשל מחיר פרייחידת-משקל, דבר שהוא באמת יתרון ואין להתעלם מזה, אני רוצה להצביע, חבר הכנסת דיין, עוד על שני יתרונות: האחד, יש הרבה יותר טעויות בקופה כאשר הסימון הוא על המוצר. תזכרו גם את העניין הזה. טעויות האנוש גדולות יותר, כי קביעת המחיר לא נעשית על-ידי הסוּק באופן אלקטרוני, אלא על-ידי התקתוק על המכונה או בטט שהקמעונאי רושם בו. תזכרו גם את העניין הזה: שגיאות רבות יותר במחיר על-ידי סימון על המוצר.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אבל אז האדם לפחות יודע מה המחיר ויכול לראות שנעשתה טעות. כשהוא לא יודע מה המחיר, הוא לא יודע אם נעשתה טעות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ונימוק שני — אתה יודע, חבר הכנסת דיין, שלמשל, מרבית המוצרים היקרים בסופרמרקט מוצבים על המדף

לסתור כמהות את החוק. שהרי אם ההסתייגות שלי היתה עומדת בסתירה להצעת החוק, מן הדין שלא היה מובאת לכאן היום ואני לא הייתי עולה לדוכן. כי על-פי תקנון הכנסת אסור להביא הסתייגות השוללת מכול וכול את החוק. קרי ההסתייגות שלי, מטבע הדברים, גם על דעת חברי הוועדה, איננה שוללת את החוק, היא יכולה או להשלים אותו או לגרוע ממנו, אבל לא להתנגד לו, לא לשלול אותו.

אני מבקש לשכנע אתכם בדבר אחד קטן: הוא אינו קשור לכל הנושאים האחרים שמועלים כאן. אני חוזר ואומר שאני בעד סימון המוצרים. ואם לא יקבלו את ההצעה שאני מציע, בוודאי ובוודאי חשוב שלפחות הקטע האחר יהיה בה, זה שמוצע על-ידי הוועדה. כל מה שאני מנסה לומר הוא: הצעת התיקון שלי מנסה להרחיב, מנסה לתת שאנס נוסף, היבט נוסף, אפשרות נוספת לסימון מוצרים. אתם חייבים להסכים אתי שאין סימון את המוצר. זה חשוב לנו מהטעם שזה מגן על הצרכן. זה מחנך לצרכנות טובה, זה מאפשר לאנשים את היכולת לשפוט אם הם קונים את המוצר הטוב ביותר במחיר הזול ביותר.

אומרים לנו, וזה חשוב, שהיום יש כבר שיטות חדישות לחלוטין. סיפרו סיפור שאנשי "בצלאל", למשל, המציאו שיטה, שלפיה יוכל כל קונה עם כניסתו לחנות המכולת או לסופרמרקט לקבל סוּק אלקטרוני אישי משלו בכניסה, הוא יחזיר אותו ביציאה. הוא יוכל ללמוד את המחיר לאורכה ולרוחבה של כל החנות, יודע מה הוא רוצה לעשות ומה הוא רוצה לקנות. אפשר שלימים יהיו אפילו דברים כאלה, כשיחתימו את המחיר לא רק לפי התאריך, אלא לפי התאריך והשעה.

כל מה שאני מבקש זה לא לעולל את הדלת. קרי, לאפשר במסגרת ההצעה הכוללת של סימון המחירים גם הצעות מתקדמות יותר, שתהיינה לרווחת הלקוח, הקניין, הצרכן. זו כל בקשתי.

לכן, ללא קשר לכל הצעה אחרת, מה שאני מבקש הוא שנקבל את ההסתייגות הזאת כהצעה שבאה להשלים את הצעת החוק ולא לגרוע ממנה.

אני מודה לכם על ההקשבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד צוקר, יש לך הסתייגות, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אלי דיין, אני לא אאריך בדברי, אנסה שלא לחזור על יותר מדי ארגומנטים, וסלח לי על שהקשכתי בדברי לדוכן למה שאמרת בקול רם מדי.

אלי דיין (המערך):

אני מקשיב ברוב קשב לדבריך, אמרתי רק שחוזרים לאותה שיטה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בכל זאת, חברי הכנסת שטרית ודיין, חשוב לי לחזור על דבר אחד שאמרתי קודם. אין פה ויכוח בין חסידי סימון לבין נצלנים כרברים שאינם רוצים בסימון. אני חוזר ואומר, שהצעת החוק המקורית לסימון מחירים במדינת ישראל היא של חברי הכנסת תיכון וצוקר, והוויכוח עם חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו הוא, אם תהיה שיטה אחת או אם תהיינה שתי שיטות. זה הוויכוח.

אליבא דחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו אפשר גם אפשר לחיות ללא הטכניקות החדשות. היא אומרת לנו: מה שהיה הוא שיהיה, כאילו יש כאן עולים חדשים אנאלפכתיים.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

— — —

היור"ר ג' גדות:

לא, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, אני לא מרשה להפריע עכשיו. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

עיתון אחד כותב, שבעצם לא חשוב מה נעשה בעולם בשיטת סימון המחירים, זה בכלל לא מעניין — חשוב מה יעשה בישראל. לכן, רבותי, אפשר לחשוב שרשתות כמו "מרקס אנד ספנסר", שהיא הגדולה ביותר בבריטניה, או "סנסבורי" או "טסקו" — — —

אלי דיין (המערך):

יש מחירים. ב"מרקס אנד ספנסר" יש מחירים.

מיכאל בריזר (המערך):

ומה עם אמריקה?

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מייד מגיעים לאמריקה. אתה הרי איש העולם הגדול, בוודאי קנית ב"סייף וויי" שהיא הגדולה מבין הרשתות — — —

מיכאל בריזר (המערך):

אני לא מכיר את הרשת הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

אז תרשה לי לומר לך, שגם באמריקה, מדינה "מפגרת" מאוד בהשוואה לישראל, גם שם נהוגות שתי השיטות זו בצד זו.

היור"ר ג' גדות:

סליחה לדקה, חבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת קיסר, לא נאה לקיסר לשבת בשורה האחורונה. אולי תעבור למקומך, וכאן ישמרו עליך שתשב בשקט. בוא בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

לכן, רבותי, כל שאנחנו באים ואומרים הוא, שבעצם השיטה שהיתה קיימת ולא צלחה, נוסף לה עוד ממד מודרני, כדי שיצא משהו מן החוק שהיה ומן החוק שכנראה יאושר כאן היום.

יש מי שאומרים שלא צריך לסמן מחירים, ומי שתומך בהצעתה של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו כאילו אומר שלא יהיה סימון מחירים במדינת ישראל. תבינו את זה, זוהי המשמעות. שכן, החוק שלה כבר קיים, ואת החוק שהיא מציעה היום היא ביקשה ממני עשר פעמים שאני אניש על שמי. אבל אני אמרתי לה: משהו קורה בעולם, העולם התקרס. לא לחינם מדינה "עלובה ומפגרת" כמו שכדיה החליטה לפני חודש ימים שהעניין דורש ליכון ושתי השיטות יגורו תחת אותה קורת גג.

אז לבוא ולומר שיש מדינה בעולם שידעת הכול, הרשה לי לומר לך, חבר הכנסת דיין: כאלכניה נהוגה השיטה שאנחנו רוצים לקבל בזה הרגע, אתה רוצה שאנחנו נלך עם הפנים אחורה ולא עם הפנים קדימה? למה אתה פוחד מקרמה? הרי הכנסת בעוד כמה דקות, בשל המשמעת הסיעתית שאתם מטילים על חבריכם, תקבל את ההצעה שלכם. אבל

שבגובה העיניים ועל המדף שבגובה החזה. זה חלק מן התורה של הצגת מוצרים. כל המוצרים הזולים נמצאים במדפים התחתונים, וזה עניין ידוע וישן. רק בשיטה של סימון על המדף, כאשר הסימון צריך גם להיות מוטא באלכסון, ואני לא אכנס לפרטים, אתה מקבל אינפורמציה שולא הסימון על המוצר היית מתקשה לקבל אותה; אני לא אומר שלא היית מקבל אותה כלל. הסימון על המוצר, כאשר מדובר במדף התחתון, הוא סימון שנותן לך פחות אינפורמציה.

נחתי לך עוד כמה יתרונות, עוד כמה ארגומנטים חדשים. חבר הכנסת דיין, כשאני מציין את היתרונות של השיטה הזאת, זה איננו אומר שאין יתרונות רבים בשיטה של הסימון על המוצר, ואמרתי שאני פטור מלשבח אותה. כל מה שאני מנסה לומר: בואו לא נעשה מה ששום מדינה בעולם לא העזה לעשות — לקבוע רק שיטה אחת.

לכן יש פה הסתייגות שלנו, האומרת שבתנאים מחמירים ובאישור ועדת הכלכלה תיחכן גם שיטה אחרת.

היור"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת דן תיכון, אחרון המסתייגים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפעם אנחנו רוצים לעסוק במהות. אני רוצה להסביר כמה דברים, כדי שלפחות אנחנו נבין כמה דברים אמורים.

ראשית, יש חוק שמחייב סימון מחירים. החוק הזה קיים למעלה מ-30 שנה. כאשר חברת הכנסת אורה נמיר אמרה שב"קראופ" שלה אין סימון מחירים, המשמעות היא שהחוק לא נאכף בסניף שבו היא קונה את המוצרים שלה. לא משרד התעשייה והמסחר פרסם שלושה ימים הודעה לעיתונות, שלפיה הוא הגיש 15 תביעות נגד סוחרים על אי-סימון מחירים.

זאת אומרת, הוויכוח כאן הוא לא רק באיזו שיטה לסמן את המחירים, הוויכוח האמיתי הוא בשאלה, אם יסמנו את המחירים או לא. עד היום חייבים לסמן את המחירים, אבל לצערי הרב לא עושים זאת.

מה שבאה חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו לומר — שבעצם מה שהיה הוא שיהיה, ואני אומר לכם: תאשרו את החוק הזה, והוא איננו חוק של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו; זה חוק של חברי הכנסת דדי צוקר ודן תיכון, שהכירו בעולם המתפתח, בטכניקות החדשות, ורוצו לאפשר עוד שיטה אחת. אם תאשרו את החוק בעוד כמה דקות, אני אומר לכם שתיווכחו בעוד שנה שדבר לא ישתנה.

אנחנו מציעים לקדם את עניין סימון המחירים, ואתם אומרים לנו: לא. אתם עוצרים בעדנו.

דן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול שאלה את חבר הכנסת דן תיכון.

היור"ר ג' גדות:

עוד מעט.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, אני רוצה לשאול את חברי המערך, אדוני שר החינוך לשעבר, אדוני נשיא המדינה לשעבר, האם אפשר לחיות היום בלי מחשבים? האם אפשר לחיות היום בלי מרכיזיה אוטומטית? האם אפשר לחיות היום בלי כספומטים?

השיטה שאנחנו מציעים לא תיעלם מן העולם, לא תעבור מן העולם, וכעוד שנה אתם תראו — — —

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דיין.

דן תיכון (הליכוד):

לכן, רבותי, אתם מנסים להילחם בקדמה. אנחנו באים ואומרים לכם בפעם הרביעית במשך חודש ימים: מה קורה לכם, אתם שמתיימרים להיות מפלגה מתקדמת?

רענן כהן (המערך):

אתה מדבר על קדמה? — — —

מיכאל בריזר (המערך):

אדוני הישבראש, בשם הדינואורים אני רוצה למחות הדינואורים מוחים.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי יושבת-ראש ועדת הכלכלה, אני רוצה לומר לך כמה מלים. הרי אנחנו כביכול מקבלים משכורת מהסופרמרקטים למיניהם. לא נאה ולא מכובד מצדך לרמוז. באותה דרך אני יכול לומר לך, וביתר ודאות, שאת מייצגת את ההסתדרות על כל שלוחותיה, את ה"קראופ" ואת ה"היפרמרקטים" של "תנובה", ולא את הצרכנים למיניהם במדינת ישראל.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

מיכאל בריזר (המערך):

ממש בושה גדולה.

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזר, אתה רוצה קריאת ביניים?

אליהו בן-מנחם (המערך):

חבר הכנסת דן תיכון, את מי אתה מנסה לשכנע? כולם משוכנעים בדעתם; צריך להצביע.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני אעשה אתכם עסקה: אני מקצה לחבר הכנסת דן תיכון דקה אחת בדיוק, ואתם לא מפרעים לו אפילו במלה אחת. נראה מי יותר בוגר.

מיכאל בריזר (המערך):

אבל צריך גם לתת רשות להגיב.

עמיר פרץ (המערך):

אבל שלא ינצל זאת וישתמש במלים לא-פרלמנטריות.

דן תיכון (הליכוד):

לכן, רבותי, אני יודע שאני מרגיז כמה מעמיתי מסיעת המערך. אני יודע שקשה להם, אני יודע שלוחצים עליהם.

קריאות:

מי לוחץ עליהם? מי לוחץ?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת זיסמן, זה עלה לכם בדקה.

דוד ליבאי (המערך):

מי לוחץ? אנחנו רוצים סימון מחירים.

חיים רמון (המערך):

סימון המחירים הזה הוא יקר מדי.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, תסתכל מימינך, משמאלך, מלפניך ומאחוריך ותראה מה קורה כאן. גם אתה תצחק.

חיים רמון (המערך):

אצלנו יש חופש הצבעה בנושא הזה. סיעת המערך קיבלה החלטה על חופש הצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

את זה נראה בעוד כמה דקות.

חיים רמון (המערך):

אם באופן חופשי כולם מצביעים אותו דבר — — —

דן תיכון (הליכוד):

כן. יחי החופש.

אורה נמיר (המערך):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

חבל שלא שמעת מה שאמרתי קודם. אני התכוונתי אלייך, חברת הכנסת נמיר, ואמרתי שדבר לא ישתנה לאחר קבלת החוק. זה רק יאפשר לכולם להתחמק מסימון מחירים כלשהו. האמיני לי, אני בקיא בעניין.

לכן, רבותי, מי שהוא עם הפנים קדימה, צריך להצביע בהתאם. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני הישבראש, כנסת נכבדה, ראשית כרצוני להודיע על תיקון טעות שנפלה בנוסח הצעת החוק. בסעיף 1, במקום: "התשמ"ט — 1969" יבוא: "התשמ"ט — 1989".

עכשיו ברצוני לומר בדקה אחת כמה מלים: השיטה המוצעת לסימון מחירים לא תבוא במקום קוד, לא תבוא במקום סורק, לא תבוא במקום מחשב, שכל אלה באים לשרת את רשתות השיווק. היא באה לשרת את הצרכן.

אני גאה לייצג את הצרכנים, ש-85% מהם מחכים להצעת החוק הזאת.

אני פונה אל הכנסת, אל כולם כאחד ללא הבדלי סיעות, לדחות את כל ההסתייגויות ולהצביע בעד הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק בקריאה שנייה.

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

היו"ר ג' גדות:

קשה היה לשמוע, אבל אני מבין שחבר הכנסת אברהם פרוז מסיר את הסתייגותו לשם החוק. אני מבין גם שהפרעה של חבר הכנסת צ'רלי ביטון מבוטלת.

— הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16) (תיקון): הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 39) — כ"ז בתמוז התשנ"א (9 ביולי 1991)

— אין	נמנעים	לסעיף 1 יש הסתייגות של חברי הכנסת גדות ולין. נא להצביע. זו הצבעה מס' 2.
סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.		
היו"ר ג' גדות:		ה צ ב ע ה
בעד — 50, נגד — 4, אין נמנעים, אני קובע כי סעיף 1 נתקבל כהצעת הוועדה.		בעד התיקון של חברי הכנסת
חברי הכנסת, אני מפנה את תשומת לבכם לעובדה, כי בדפים הצהובים שלפניכם נשמטה העובדה שלסעיף 2 אין הסתייגויות, והריני לציין שלסעיף 2 אין הסתייגויות, ועל כן אנחנו נצביע על סעיף 2 כהצעת הוועדה. זו הצבעה מס' 5.		ג' גדות וא' לין לסעיף 1 — 5
ה צ ב ע ה		נגד — 44
בעד סעיף 2 — 55		נמנעים — 2
נגד — 3		התיקון של חברי הכנסת ג' גדות וא' לין לסעיף 1 לא נתקבל.
— אין	נמנעים	היו"ר ג' גדות:
סעיף 2 נתקבל.		חמישה בעד, 44 נגד, שניים נמנעים — אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.
היו"ר ג' גדות:		באותו סעיף ראשון יש הסתייגות של חברי הכנסת דוד צוקר ודן תיכון. נא להצביע. זו הצבעה מס' 3.
בעד — 55, נגד — 3, ללא נמנעים, אני קובע כי סעיף 2 נתקבל כהצעת הוועדה.		ה צ ב ע ה
חברי הכנסת, תמה ההצבעה בקריאה השנייה, ואנו עוברים להצבעה בקריאה השלישית. הקריאה השלישית תכלול, כמובן, את התיקון שהביאה לפנינו יושבת-ראש הוועדה לגבי התאריך. בנוסח שהובא לפנינו היה כתוב "1969", וכמובן, זה צריך להיות "1989". מי בעד החוק, לרבות התיקון הזה, בקריאה שלישית? זו הצבעה מס' 6.		בעד התיקון של חברי הכנסת
ה צ ב ע ה		ד' צוקר וד' תיכון לסעיף 1 — 10
בעד החוק — 54		נגד — 41
נגד — 3		נמנעים — 1
נמנעים — אין		התיקון של חברי הכנסת ד' צוקר וד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.
חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16) (תיקון), התשנ"א — 1991, נתקבל.		היו"ר ג' גדות:
היו"ר ג' גדות:		בעד — 10, נגד — 41, נמנע — 1, אני קובע כי גם הסתייגות זו לא התקבלה.
בעד — 54, נגד — 3, ללא נמנעים, אני קובע כי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16) (תיקון), התשנ"א — 1991, נתקבל בקריאה השלישית. תם ונשלם.		עתה נצביע על סעיף 1 כהצעת הוועדה. זו הצבעה מס' 4.
		ה צ ב ע ה
		בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה — 50
		נגד — 4

ה. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 39), התשנ"א — 1991*

(קריאה ראשונה)

ההצעה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, כפי ששמעת, הדיון יהיה ענייני, ההצבעה תהיה עניינית, ולא תהיה משמעת סיעתית כעניין זה. שמחתי מאוד.

אלי דיין (המערך):
חופש.

חיים רמון (המערך):
גם בזה יש לנו חופש הצבעה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' מרידור:
סיעת המערך הפכה להיות דמוקרטית. אני שמח.

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 39), התשנ"א — 1991, בקריאה ראשונה. נשמע את תשובת שר המשפטים, ואחריה תחייים הצבעה. כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד לסכם את הדיון ולהשיב עליו. הדיון התקיים בשבוע שעבר, החברים שדיברו העירו הערות שונות, הביעו דעות שונות. אני מבקש להשיב על עיקרי הדברים, ואחר כך אבקש, כמובן, להעביר את

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ו, עמ' 4686.

התיאטרון. לפני קרוב לשנתיים החליטה הכנסת לבטל, לתקופת ניסיון של שנתיים, את הצנזורה, וראו זה פלא, השמים לא נפלו, הארץ לא רעדה, הוימה לא פשחה ועולם כמנהגו נוהג.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר המשפטים ד' מרידור:

כאשר אנחנו שוקלים כיצד לאזן את חופש הביטוי עם אינטרסים אחרים, חשובים לא פחות, יש כמה תשובות אפשריות: הראשונה היא צנזורה, לאסור מראש לדבר או להציג או לכתוב; השנייה היא לא לאסור מראש, אלא להעניש בדיעבד את מי שחורג ממה שהחוק קבע, את מי שעובר על איסורי החוק. כך אנחנו נוהגים בנושאים שונים. למשל, בנושא ביטחון המדינה, חלק — צנזורה, חלק — ענישה; למשל, בנושא ההגנה על השם הטוב: חוק איסור לשון הרע; חוק הגנת הפרטיות. חופש הביטוי מתנגש עם אינטרסים רבים אחרים.

בעניין זה של הצגות אנחנו חשבנו, גם לאור גישתנו העקרונית בדבר עליונות חופש הביטוי עד כמה שניתן על אינטרסים אחרים, פרט למקרים שבהם אין מנוס מכך, וגם לאור הניסיון שנצבר בשנתיים האחרונות — שראוי לבטל סופית, לחלוטין, את הצנזורה על הצגות, וזה מה שאנחנו הצענו לכנסת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר המשפטים ד' מרידור:

אלא שאנחנו הוספנו סעיף, ועליו היתה הערה מצד כמה חברי כנסת. אני רוצה להסביר אותו. ישנו סעיף 214 לחוק העונשין, גם היום, סעיף פרובלמטי, הדין בפרסום חומר תועבה. מדוע פרובלמטי? מפני שקשה מאוד להגדיר "תועבה". תועבה היא עניין המשתנה לפי השקפות העולם של החברה, משתנה לפי הזמנים, והגדרתו באמת נמדדת ונקבעת לפי האיזון בין הערכים השונים שהחברה מאמינה בהם והאינטרסים שהיא רוצה להגן עליהם.

לכן, באמת לא הוגשו הרבה משפטים בשום מדינה חופשית בעניינים אלה, וכשהם מוגשים — פרט למקרים קיצוניים מאוד — הם גם יוצרים בעיות לא-מעטות, ומערכים לפעמים את דעתם הפרטית של המחליטים על הגשת התביעה או של הפוסקים בדין בשאלה, מה היא תועבה. אבל הסעיף קיים, ובמקרים קיצוניים צריך וראוי להשתמש בו. בכל מדינה מתוקנת ודמוקרטית יש דברים שאסור לפרסם גם מן הטעם של, למשל, הגנה על קטינים מפני השחתתם בפורנוגרפיה, באלימות קשה או בדברים מסוג זה. אנחנו עושים את זה, למשל, בקולנוע.

אלא מה? מכיוון שהיתה פקודת צנזורה על הצגות, הצגה שיש בה תועבה, הצגה פורנוגרפית, לא היתה מכוסה על-ידי סעיף 214. לא היה בו צורך כי היתה צנזורה. משביטלנו את הצנזורה —

היור' ג' גדות:

כבוד השר, חבר הכנסת בריזהו רוצה לשאול אותך שאלה.

שר המשפטים ד' מרידור:

כן, אני רק אגמור את המשפט.

מכיוון שביטלנו את הצנזורה, נוצר מצב שאנחנו מגינים מפני פרסום תועבה, אם הוא בכתב, כמודעה, כהדפסה,

חיים רמון (המערך):

סיעה דמוקרטית, חופש. מאז יום ראשון חל אצלנו מהפך.

אורה נמיר (המערך):

אלי דיין (המערך):

הם לא באים — — —

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, סיעת המערך חושבת, כנראה, שכאן כינוס מפלגתי ולא כינוס הכנסת.

אלי דיין (המערך):

היור' ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, אני לא יודע אם אתה שמת לב, אבל אני עושה אתך דבר שאני מבקש שתשים לב אליו. קראתי, קראתי, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. עכשיו קראתי אותך כבר פעמיים לסדר בלי לציין את הפעם השנייה. הפעם השלישית, בלי לציין, הופכת להיות הפעם השנייה עם לציין.

חיים רמון (המערך):

סלח לי, אדוני היושב-ראש, אבל אני לא הבנתי.

היור' ג' גדות:

הוא הבין, זה בסדר.

שר המשפטים ד' מרידור:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, אני שמח שאני יודע את דעותיהם של חברי סיעת המערך, אני שמח שלא נכבד מהם להצביע לפי דעותיהם היום. אני סבור שזה חשוב.

נאוה ארד (המערך):

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש לומר דברים עיקריים ולא להיכנס חזרה לפרטים. חופש הביטוי הוא מיסודותיו של כל משטר חופשי. הוא אולי חשוב יותר מהרבה עקרונות אחרים של המשטר החופשי. בהעדר חופש הביטוי אין משטר חופשי גם אם יש בחירות, גם אם יש מערכת שיפוטית. לחופש הביטוי יש פנים רבות: חופש העיתונות, חופש התיאטרון, הקולנוע, חופש הדיבור, חופש הכתיבה. אנחנו עוסקים בחופש — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — החוק הזה של המפגשים.

חיים רמון (המערך):

שר המשפטים ד' מרידור:

גברתי, חברת הכנסת אלוני, כואי נדבר על מה שאנחנו מסכימים. למה לדבר על מה שאנחנו חלוקים בו?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני תומכת בחוק שלך.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש להתרכז בחוק הזה, שהוא איננו קונטרוברסלי. אני מניח שהוא יהיה מוסכם על כל הבית.

אנחנו דנים כאן בחופש הביטוי בעניין ההצגות הציבוריות, הצגות תיאטרון. כמשך שנים רבות חלה כארץ פקודת ההצגות הציבוריות, היא הפקודה שהקימה צנזורה על

שמעון שטרית (המערך):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית, אני קורא אותך לסדר. תואיל עכשיו בטובך שלא להפריע לי ושלא להפריע לו.

מיכאל בריזרה (המערך):

אני מוכרח להגיד, שבלי עזרתו של חבר הכנסת שטרית לא הייתי מצליח להגיע לשום מקום בחיים. תודה רבה, חבר הכנסת שטרית.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית, אתה מדבר מראשית הישיבה ועד עכשיו. כמה אני יכול להבליג? חבר הכנסת שטרית, אתה פרופסור — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היו"ר ג' גדות:

הו, פרופסור לוי, מה שלומך? אני מודה לך על ההשתתפות שלך גם בקריאות הביניים.

חיים רמון (המערך):

הוא בקי במשפטים.

היו"ר ג' גדות:

הוא בקי במשפטים ובכל מה שקודם לכן. חבר הכנסת שטרית, אתה עומד למשל באוניברסיטה, ומישהו מפריע לך כמו שאתה מפריע לי במשך שעה וחצי, מה היית עושה?

שמעון שטרית (המערך):

הייתי טובל את זה ואומר לו שזה לא כמו בכנסת.

היו"ר ג' גדות:

היית טובל אותו שיעור אחרי שיעור, שיעור אחרי שיעור?

בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אנחנו צפינו שכבוד השר יביא רק את הסעיף של ביטול הצנזורה. להכניס עכשיו סעיף 214, פרסום והצגת תועבה — נכון שאתה אומר שרק היועץ המשפטי בעצמו יחליט אם להגיש כתב אישום. היועץ המשפטי יכול גם להאציל סמכות. הוא יכול להאציל סמכות לפרקליט המחוז, פרקליט המחוז יאשר סמכות לכל התובעים בכל עיר ועיר, ופה מדובר גם על פרסום. אנחנו כבר התווכחנו בחוק אחר מה זה תועבה, וראינו לאילו הגדרות הגענו. לכן אני חושב שלא ראוי להכניס את סעיף 214. כוא גניח לזה, יש דברים שיתגבשו בפסיקה, יש כללים, נסתפק בעניין ביטול הצנזורה על מחזות, ויבוא שלום על ישראל.

היו"ר ג' גדות:

תודה. בבקשה, חברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, אין ספק שהחוק הזה צריך להידון בוועדת החוקה, כי הוא דן — — —

חיים רמון (המערך):

אם לא יהיה החוק הזה, תהיה צנזורה.

שר המשפטים ד' מרירוד:

בוודאי.

בהעתקה, חומר תועבה. אבל הצגות פורנוגרפיות אינן אסורות בכל דרך שהיא, ולא הייתה כוונה כזאת.

במקום מנגנון הצנזורה, שהוא מנגנון פסול בעיני בעיני זה, עדיף מנגנון של קביעת נורמה פלילית, או סנקציה פלילית על נורמה התנהגותית לא-ראויה, וכך קבענו סעיף מנוסח בעברית טובה יותר, אם מותר לומר כך. בעברית של ימינו, הכולל גם את ההצגות האלה.

מתי יוגש כתב-אישום, כבר אמרנו ולא אחזור על זה. היועץ המשפטי לממשלה יחליט, רק הוא, כי לא רצינו שכל תובע, כל שוטר, כל ראש עיר, כל יועץ משפטי יחליטו לפי שיקול דעתם מתי זאת תועבה. היועץ המשפטי, חוקה עליו שישקול את השיקול הקשה הזה: מתי ראוי למנוע את חופש הביטוי מפני שהתועבה היא כה חמורה. אין תשובות קלות, אבל יש מי שמחליט, אין לנו דרך טובה מזה.

החלטנו גם על תקופת התיישנות קצרה מן הרגיל, שנתיים, כדי שלא למשוך עניינים כאלה שנים רבות. אפשר להעיר, כמובן, והחברים העירו הערות שונות. אני מציע שההערות האלה תידונה בוועדה.

מובן שאם החוק הזה — אני מקווה שלא יקרה כך, לא יעבור היום, כאוגוסט חוות הצנזורה, כי חלפו השנתיים. לאיש אין כוונה כזאת, ואם החוק יעבור, אשמח אם ועדת החוקה, חוק ומשפט תעשה מאמץ להגישו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית עוד כמושב הזה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שמעון שטרית (המערך):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אלוני, יש חברי כנסת שביקשו רשות לשאול שאלה, אני ביקשתי מהשר להמתין שנייה, תואילי גם את להמתין שנייה.

חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר.

שאלה לחבר הכנסת מיכאל בריזרה, לאחר מכן שאלה לחבר הכנסת אלי דיין, לאחר מכן שאלה לחברת הכנסת שולמית אלוני.

מיכאל בריזרה (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושב שהחוק הוא חוק טוב ויש בו באמת דבר חשוב מאוד; אני גם אשמח מאוד אם הוא יעבור לוועדה שלנו, ועדת החינוך והתרבות, כי הוא עוסק בנושא של צנזורה על מחזות.

השאלה שהתעוררה אצל חברים מספר, וכדאי מאוד שתבהיר אותה, היא בנושא התועבה. מאחר שאין לכך הגדרה, ואין מדובר פה בהצגות תיאטרון אלא מדובר בכלל על מופעים, ומדובר על חשיפה, אנחנו רוצים ככל אופן לשמוע ממך את ההגדרה, למה מתכוון החוק באומרו "תועבה", כי אין הגדרה לתועבה במקום הזה. אני אומר את זה מתוך הנחה שהחוק הוא חוק טוב.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת חיים רמון, אתה מבקש לומר משהו? — אחרי שתסיים חברת הכנסת אלוני.

חיים רמון (המערך):

כיוון שלשר אין שום עזרה מהצד ההוא, אני מבקש לעזור לו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין ספק שהחוק הזה צריך לעבור לוועדת החוקה, מפני שהוא דן בדיני עונשין. ועדת החוקה לא תוכל לסיים אותו בצ"ק-צ"ק, מפני שתעלינה שם שתי בעיות מרכזיות: האחת — מהו רכב תועבה, והשנייה — מה זה מקום ציבורי. ההתניה שלך, שאם אנחנו לא נעביר את החוק במהירות, כפי שאתה מביא אותו, תחזיר את הצנזורה על מחזות למרות פסקי-הדין שהיו, נראית כמעשה סחיטה.

אני חושבת שאם אינך רוצה חוק שיעסוק רק בביטול הצנזורה, אלא לקשור את זה לכאן, יש להאריך את ההסדר של דחייה לשנתיים, לשנתיים נוספות, ולאפשר לנו לרדן בחוק הזה, שאני תומכת בו. אני רק אומרת, שיש פה שתי בעיות שלא יהיה אפשר לרדן בהן בקלות ראש, והן — מהו מקום ציבורי לצורך חוק זה, ומהו רכב תועבה לצורך חוק זה.

היו"ר ג' גדות:

שאלה אחרונה נוספת לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

חיים רמון (המערך):

אני מבקש להעיר גם כך.

היו"ר ג' גדות:

אתה תהיה אחרון המסייעים לשר בסוף.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, אני חושב גם כן שהחוק צריך לעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אבל בוועדה כבר מונחת הצעת חוק שלי, האומרת במשפט אחד: הצנזורה על מחזות בטלה. כל מה שאני מבקש להוריע לך ולשמעו ממך, שאם לא נגמור בתוך השבועיים הקרובים את העבודה, מפני שרוצים לעשות עבודה טובה והעומס הוא גדול, צריך לבטל את הצנזורה לפי אותו משפט. כפי שכתוב בחוק שלי ובהצעת החוק של הממשלה; כי אחרת, כ"ב באוגוסט מתחדשת הצנזורה על מחזות בישראל, ואנחנו חוזרים לשנת 1927.

לכן, אפשר לרדן בנושא, נדאג להעביר את זה, אבל לא ייתכן שאנחנו נישאר תלויים על בלימה אם יתברר שיש קשיים בניסוח של הדברים.

היו"ר ג' גדות:

תודה. אחרון המעירים הערות, חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כיוון שחבריך כולם הפקירו אותך לבד, ואתה תלוי בחסדי האופוזיציה אם החוק הזה יעבור או לא, אני פונה לחברי מן האופוזיציה. חזרתה של הצנזורה תוקפה איננה תלויה בעמדת השר. היא אוטומטית. אם החוק הזה לא יעבור, על בעיותיו, חבר הכנסת שטרית — ואני מסכים לערות שאמרת, וצריך לרדן בהן ולברוק אותן. אבל את זה צריך לעשות בוועדת החוקה. אם נראה שאין לנו זמן ואנחנו מוגבלים בזמן, נפצל את החוק ונביא את מה שאפשר לקריאה שנייה ולקריאה שלישית על-מנת להאריך את תוקפה של החוק ולבטל את הצנזורה, ונרדן ביתר עומק במושב הבא.

שמעון שטרית (המערך):

יודיע שהוא מסכים לפיצול ואני אצביע בעד.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית, אני קורא אותך לסדר כפעם השנייה.

חיים רמון (המערך):

נרדן בנושא הזה בוועדת החוקה. יש רוב בוועדת החוקה לביטול הצנזורה. המגמות שאתה מצביע עליהן, יש להן רוב בוועדת החוקה. כראו נעביר את זה וננהג כאחריות. אם אין ממשלה שדואגת לכך, כראו ננהג אנו כך.

היו"ר ג' גדות:

תודה. כבוד השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש, ברשות היושב-ראש, להשיב בקצרה על השאלות הנכבדות שהועלו כאן.

חבר הכנסת בריזהר העלה את שאלת הגדרת התועבה. חברת הכנסת אלוני העלתה גם היא את שאלת הגדרת התועבה. אני רוצה להעיר שתי הערות. אין חידוש בכך שהמלה "תועבה" מופיעה בחוק ואיננה מוגדרת. זה קיים מאז 1936 כפקודת החוק הפלילי, זה הדין היום. כך שהשאלה, אם צריך להגדיר עכשיו תועבה או לא, אינה נוגעת לתיקון הזה. התיקון הזה איננו משנה ואיננו נוגע בהגדרת תועבה עצמה. השיקול הזה הוא שיקול של היועץ המשפטי לממשלה, ואחר-כך של ביח"המשפט.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר, תסכים אתי שזה לא הוגן. ביקשת, קיבלת רשות דיבור, הוא משיב לך, תנו לו להשיב בשקט, למען השם. אתה לא יכול גם להכתוב לו את התשובה.

שר המשפטים ד' מרידור:

ולא לחינם, חבר הכנסת בריזהר וחברת הכנסת אלוני, ולא רק מטעמים שזה הדין הקיים לא הצענו כאן הגדרת תועבה. הערכתי שוועדת החוקה, חוק ומשפט של הבית, גם אם תתאמץ מאוד תתקשה מאוד מאוד למצוא הגדרה לביטוי תועבה שתהיה מוסכמת על רוב הבית הזה.

אני למוד ניסיון בעניין הזה. באנגליה עשו כך. אני חושש שההגדרה האנגלית, רכבות היוצאים מן הכלל שלה לגבי המותר, תעורר קשיים גדולים בבית הזה, קואליציוניים ואופוזיציוניים, ולא ארחיב.

לכן, ייתכן שנזח לנו שהיועץ המשפטי וביח"המשפט אחריו יחליטו אם בכלל צריך להגיש את האישום ואם יש הרשעה או זיכוי, יותר משיקבע המחוקק עכשיו מהו פסל עירום, מתי הגוף הוא כזה ומתי הגוף הוא אחר. אני אומר לך, יהיה קשה לצאת מזה.

ולגוף העניין. זה גם המצב הקיים ולכן אני לא מחדש פה דבר, ולא לחינם. חבר הכנסת אלי דיין, חברת הכנסת שולמית אלוני וחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי אמרו: ביטול הצנזורה מספיק, למה אתה נוגע בסעיף 214. אני רוצה לומר לך, שמי שרוצה להשאיר את סעיף 214 הנוכחי עושה מעשה קשה גם כן. הסעיף הנוכחי הוא לא-טוב, אני לא רוצה להיכנס לפרטים. מי שיקרא אותו יראה מה כתוב שם. תראו שהוא לא-טוב בנוסחו היום. הנוסח החדש טוב יותר.

זאת ועוד, אמרתי קודם לכן, ונדרמה לי שהדברים היו ברורים, אולי בגלל הסברה לא-טובה הם לא הובנו. איש בבית

עשרות שעות, לרוב בנושא ולנסות לסיים אותו ולא להידרש דווקא לפיצול. זאת הצעתי. אם לא תצליחו — תבדקו בוועדה מה לעשות.

סוף הסיפור הוא זה: חבר הכנסת דיין דיבר על האצלה. כידוע לך, על-פי חוק סדר הדין הפלילי, מי שמגיש כתב אישום הוא היועץ המשפטי או נציגו, כפי שמוגדר שם, או שוטר, כך כתוב.

פה כתובה הוראה מיוחדת שלא יוגש כתב אישום לפי סעיף זה אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה ובהסכמתו בכתב. ברור שאין הכוונה ולא יכולה להתפרש אפילו כוונה משתמעת, שהוא יאציל אותה לכל התובעים בשמו; אחרת הסעיף מיותר. הוא יצטרך אישית להחליט בעניין, ואין מגישים כתבי אישום בעניין זה בלי הוראה בכתב של היועץ המשפטי לממשלה, בלי חתימתו. אין מקום לדאגה.

אדוני היושב-ראש, ההצעה הזאת טובה, נדמה לי אליכא דכולי עלמא. צריך להעביר אותה. בוועדה צריך לעשות מאמץ גדול לגמור את זה בזמן, נדמה לי שאפשר לגמור את זה בזמן ולגמור את זה כך שכל הבעיות חיפתרנה, עד כמה שהן ניתנות לפתרון. זה עוד שלב בכיסוסו של חופש הביטוי במדינת ישראל, תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לשר המשפטים, רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד, מי נגד? הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

החוק לוועדה — 17

נגד — 12

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין

(תיקון מס' 39), התשנ"א — 1991, לוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

17 בעד, 12 נגד, ללא נמנעים, אני קובע כי הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 39), התשנ"א — 1991, נתקבלה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לדין בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

7. הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10), התשנ"א — 1991*

(קריאה שלישית)

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים עתה לסעיף ה' בסדר-היום: הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10), התשנ"א — 1991, בקריאה שלישית. יציג את החוק בשם הוועדה חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא לקריאה שלישית את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10). החוק הזה נתקבל בקריאה שנייה.

שר המשפטים ד' מרידור:
 ביקשתי לתקן. הנוסח הנכון: "הסמיכו לך".

הזה, כך אני מקווה, לא מתנגד לך, למשל, שנוכל להגן על קטינים מפני שימוש בגופם בהצגות פורנוגרפיות. בסדר? מוסכם? היום זה יהיה מותר, אחרי שבוטלה הצנוורה, אם לא נקבע הוראה בחוק שאוסרת את זה. זה חלק מההצעה שלנו, לא כולה. החוק לא עסק בזה היום כי היתה צנוורה. אין צנוורה, צריך לעסוק בענישה בעניין זה. בלי להגדיר מהי פורנוגרפיה, זה עניין קשה ביותר.

לא לחינם ולא משום טעם של לחץ פוליטי, אלא אנשי המחלקה הפלילית ואנשי זכויות האדם וזכויות הנשים והילדים במשרד המשפטים — הם חשבו שנוכל לעגן את ההגנה הזאת בחוק. היא לא מדויקת מספיק? — תדונו בוועדה ותחליטו.

חברת הכנסת אלוני, אמרת משהו — אני לא אוהב כל-כך להגיד את זה — שלא מתאים לך כל-כך. אני מפעיל סחיטה? המשפט שלי נובע מהמצב החוקי שאחם קבעתם אותו אחי לפני שנתיים — — —

קריאה:

תאריך אותו.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני לא יכול, אין לי סמכות להאריך. אני רק שר, אני לא מחוקק.

הכנסת קבעה שכ"ב באוגוסט, כפי שאמר ידידנו חבר הכנסת וירשובסקי, השעיית הצנוורה מתבטלת ולכן הצנוורה חוזרת. כך שאם עד 2 באוגוסט לא יעבור חוק שמאריך או קובע הוראת קבע שאין עוד צנוורה, הצנוורה חוזרת. חבר הכנסת וירשובסקי הציע הצעה טרומית, שעדיין לא עברה בקריאה ראשונה. אנחנו לא רצינו רק להציע את ההצעה הפשוטה הזאת, שהיא חלק מהצעתנו, אלא רצינו גם לפתור בעיה שהתעוררה עם ביטול הצנוורה, שכולם מסכימים שהיא קיימת. יש ויכוח על נוסח — תתווכחו עלי.

אני חושב שזו לא סחיטה אלא תיאור מצב. מי שרוצה בביטול הצנוורה, כמו שאמר חבר הכנסת רמון, צריך לתמוך בהעברת החוק לוועדה ושם לעשות מאמץ לרוב ברצינות. האם אני דורש לרוב דיון? אני נגד ריצת גוללים להרע, כפי שכתוב במחזור של ימיס-נוראים. לא צריך לרוץ להרע. צריך לעשות דברים בשוכה ונחת וביישוב הדעת.

הוועדה הזאת מוכרת לי כוועדה יעילה מאוד. ואם יש עוד שבועיים עבודה, אני בטוח שבשבועיים תוכלו לשבת כמה

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני יודע, לכן זה "הסכימו" ולא "הסמיכו". אני חושב, אדוני השר, שלא תיקנו את טעותך, ולכן הנכון הוא — אדם שהסכימו לך. כך אני חושב. ככל אופן, נביא את זה לבדיקה לשון.

היו"ר ג' גדות:

לא, אתה לא יכול להביא שום דבר, שהרי אנחנו עומדים לפני קריאה שלישית.

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני השר, אני קורא שוב את נוסח הסעיף: מוציא לפועל רשאי להטיל על פקיד בית-המשפט וכן על אדם אחר שהסכימו לכך כיצוע של הליכים שבתחום סמכותו. אני חושב שזה הנכון. היה דיון בוועדה על המלים האלה, וכך קיבלנו חוות דעת. אם אתה חושב אחרת, בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' מרידור:

בנוסח שבפני הוועדה היה כתוב "הסכימו לך". בישיבה הקודמת כמליאה אני טענתי ואמרת שצריך להיות "הסמיכו". בעיון חוזר אני אומר שלא צריך להיות "הסכימו", הוא צריך הסמכה. אולי האיש החיצוני צריך הסמכה. לכן הביטוי הנכון הוא "הסמיכו לך".

היו"ר ג' גדות:

סליחה, אני אכנס בין שני ההרים האלה ואומר לכם כבר בשלב הזה: אם אתה מבקש את זה לקריאה שלישית, אני לא אתן לך. אני מבין שיש כאן עניין שהוועדה קבעה נוסח מסוים. הנוסח הזה, לדבריו של השר, איננו מדויק.

שר המשפטים ד' מרידור:

הוא נכון. נוסח הוועדה הוא נכון. אני קראתי קריאה ביניים ואמרת שנדמה לי שיש טעות.

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני השר, הנוסח שאני מביא לפני הכנסת, וזה הנוסח שאני מבקש להביא בקריאה שלישית, הוא נוסח שהוסכם על-ידי הוועדה.

אני רק מבקש. מכיוון שמדובר פה או בפקיד בית-המשפט או באדם אחר שאיננו פקיד בית-המשפט — לכן הוועדה כתבה: "שהסכימו לך". כיוון שמדובר גם באדם אחר. כך הנוסח שהוסכם בוועדה עם היועצים המשפטיים, לרבות היועץ המשפטי של משרד המשפטים, לרבות מר גוברמן וגברת מלחי. לכן אני מבקש בשם הוועדה להביא את הנוסח כפי שהנחתי אותו על שולחן הכנסת ולא נוסח אחר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לוי, אנא הסכת ושמע. כאן אין מקום לאשר על-תנאי.

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא מבקש לאשר על-תנאי.

היו"ר ג' גדות:

אני גם לא מבקש שתעיר הערה. אני שומע אותך בקשב רב.

מה שקורה הוא דבר כזה, פה אין מקום לוועדת פירושים כלשהי או לתיקונים. זה לא לאחר מעשה, אנחנו תופסים את זה בשעת מעשה.

אדוני השר, יש לך זכות לבקש שלא להצביע בקריאה שלישית אם אתה מרגיש שאתה רוצה לעשות כן. תפקידי להפנות את תשומת לבך לזכותך זו. נסכים שלושתנו שמה שמובא על-ידי הוועדה איננו תואם את מה שאמרת כמליאה בפעם האחרונה. אם כן הסכימו או לא הסכימו אנשיך בוועדה לעניין זה, זה עניין אחר לגמרי.

לכן קיימות שתי אפשרויות: או שאנחנו מצביעים על זה ככתבו וכלשונו, ופה מדובר על "הסכימו" ולא "הסמיכו", או שלא נראה לך העניין ואתה מבקש שלא להצביע.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש להעביר את הנוסח שהובא פה. אם יש מקום לתקן, נתקן אחר כך.

היו"ר ג' גדות:

יפה.

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תודה רבה.

ובכן, קראתי את הנוסח. נאמר ש"הסכימו לך", וכך אנחנו מביאים את זה לקריאה שלישית. לאחר קריאה שנייה התקבלו כמה הסתייגויות של שר המשפטים והסתייגות של חבר הכנסת יאיר צבן. כל ההסתייגויות שולבו בנוסח החוק המובא לכאן, ולכן החוק המובא לכאן כולל בתוכו את כל ההסתייגויות שהתקבלו במליאת הכנסת והפכו להצעות. אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה שלישית.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע ה

6 —	בעד החוק
— אין	נגד
— אין	נמנעים

חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10), התשנ"א — 1991, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, שישה קולות בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע כי הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10), התשנ"א — 1991, נתקבלה בקריאה שלישית. חם ונשלם. אני מודה לכולם.

ז. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (מעטפות הצבעה) (הוראות שעה), התשנ"א — 1991 *

(קריאה ראשונה)

היו"ר ג' גדות:

התשנ"א — 1991, וזו קריאה ראשונה, מטעם חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (מעטפות הצבעה) (הוראות שעה).

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ו, עמ' 4633.

— הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (מעטפות הצבעה) (הוראות שעה): סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו —

אני רוצה בחוק הזה להגביר את חשאיות הבחירות. נכון שאין כאן פגיעה בחשאיות אישית, אבל בכל אופן יש כאן פגיעה מסוימת בחשאיות.

דבר שני, הציבור שלנו אינו טיפס. הוא ידע להבחין בין צבעים ובין מעטפות, ועל כן אינני חושש שהוא יתבלבל.

אני מבקש מהכנסת להצביע בעד החוק הזה ולהעביר אותו לוועדת הפנים להמשך הטיפול בו.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד? מי נגד? נא להצביע. זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 5

נגד — 2

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (מעטפות הצבעה) (הוראות שעה), התשנ"א — 1991, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אם כן חברי הכנסת, חמישה בעד, שניים נגד, אחד נמנע. אני קובע כי הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (מעטפות הצבעה) (הוראות שעה), התשנ"א — 1991, נתקבלה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

ח. סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו

בירת ישראל, אשר מטרתו לחזק את מעמדה של ירושלים כבירת ישראל וכן לקדם את בעיותיה של ירושלים מבפנים, והן רבות מאוד.

בסעיף 4 לחוק-יסוד זה נאמר בין השאר: (א) הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים, מענק הבירה — —

עמנואל זיסמן (המערך):
מהו המענק?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אני לא מרשה לך היום.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אני אשיב אחר כך.

עמנואל זיסמן (המערך):

מה יש היום? היום, אחרי ששתקתי ולא הפרעתי לך?

היו"ר ד' תיכון:

אז אני מרשה לך. חשבתי שאתה עומד לבשר לנו על מה שקורה בקבוצת הכדורסל "הפועל ירושלים". זה שייך לשר.

עמנואל זיסמן (המערך):

אני מדבר ברצינות: מענק הבירה — — —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר בתשובה והצבעה על דיון שנערך בחוק שהגשתי בקריאה ראשונה בשבוע שעבר.

כדברי תשובתי אני רוצה לעמוד רק על שתי נקודות. דבר ראשון, אני יודע שבכל חוקי הבחירות אנחנו שמרנים מאוד. התרגלנו לנוסח מסוים של עבודה או לדרך מסוימת של עבודה. על כן, תמיד כשכא שינוי יש חשדנות גדולה כלפי השינוי.

חבר הכנסת שבת וייס, אתה העלית שתי טענות ואני רוצה לענות עליהן.

שבת וייס (המערך):
שלוש.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אני רוצה לענות על שתיים. האחת היא, אנחנו יודעים שאנחנו חיים במשטר של מפלגות וזנעשים הסכמים, אני מסכים לכך, וימשיכו לעשות הסכמים. ההסכם צריך להיות כזה שאם דרושה הוכחה אחרי ההסכם, זה שעושה את ההסכם מספק את ההוכחה ולא על חשבון הציבור. זה מה שקורה פעמים מספר, כאשר הפתקים הם יחד באותה מעטפה. הולכים לבדוק האם קיום ההסכם, ולא הציבור צריך לקיים את ההסכם. אתה יכול לבוא ולשער. אני יכול לבוא ולהגיד לך: תראה, חבר הכנסת וייס, אנחנו נצביע בעד גוראל, ואתה צריך להביא בחשבון שמדובר בהשערה כי אינני שליט על הציבור שלי, כי הציבור יכול לעשות כל דבר שהוא רוצה. אז למה אתה רוצה לגרום לכך שאחר כך, דרך המעטפות, תוכל לבדוק אם קיימנו או שלא קיימנו? כי זה בכלל לא הסכם שעשינו דרך הציבור. אני יכול לומר לך: אקרא לציבור להצביע כך. אבל לומר לך: אשתדל שהציבור שלי יצביע כך, אבל לא יותר מזה.

היו"ר ג' גדות:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו ודיון. אני מזמין אל הדוכן את כבוד חבר הכנסת וסגן השר אברהם ורדיגר, בבקשה.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לכית לקראת הדיון על פעולות המשרד לענייני ירושלים דין-וחשבון לשנת התקציב 1991. המשרד לענייני ירושלים הוקם על-פי החלטת ממשלת ישראל מיום א' בכסליו התשנ"א ואושר על-ידי הכנסת ביום ט' בכסליו שנה זו.

המשרד החל לפעול למעשה רק בתחילת שנת התקציב 1991, בגלל העיכובים במציאת דיור מתאים והרכבת צוות עובדים מצומצם ביותר, שלאחר התארגנות קצרה החל לפעול לשם ביצוע המשימות אשר הוטלו על המשרד.

האמת צריכה להיאמר: לא קל במדינת ישראל להקים משרד ממשלתי יש מאין, תוך מאבק עם משרדי ממשלה וחוקים, מנוסים, משופעים בפקידות ובמשאבים, כאשר כל אחד חושש שמא המשרד החדש ינגוס ולו מעט מחלקתו. אבל כרוך השם ניתן לקבוע, שבתוך תקופה קצרה השתלב משרדנו במערך העשייה הממשלתית, ודומני שהיחסים בין משרדנו לבין המשרדים שעמם אנו פועלים הם בהחלט תקינים וטובים.

כידוע, חוקה הכנסת לפני עשר שנים חוק-יסוד: ירושלים

לצורך הקמת שכונות מגורים. הוענק מעמד אזור פיתוח א' לאזור התעשייה "עטרות".

היו"ר ד' תיכון:

הסלח לי, אדוני סגן השר, האם זה אושר בוועדת הכספים?

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

אם יש צורך, זה בוודאי יבוא לאישור ועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

לפי דעתי, זה לא ייכנס לחוקף עד אשר לא יאושר הדבר על-ידי ועדת הכספים. אני מסב את תשומת לבך לכך, כי קראתי על כך בעיתון, אבל לא ראיתי שהביאו את זה לאישור ועדת הכספים.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

זה הגיע כבר לוועדת הכספים.

עדנה סולודר (המעריך):

יכול להיות שזה עוצר שם באיזה מקום.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

לו זה היה במקום מחבוא, היושכבראש היה בוודאי יודע על כך.

הוענק מעמד של אזור פיתוח א' לאזור התעשייה "עטרות". הוקם צוות משותף, בראשות משרדנו, צוות שכלולים בו נציגי מעשרד האוצר, הביטחון, המשטרה, עיריית ירושלים והרשות לפיתוח ירושלים, בנושא של העברת מחנות צה"ל ומשטרת ישראל, הממוקמים בתוך העיר, לאזור התעשייה בעטרות. הצוות עומד לסיים את עבודתו בקרוב, בהחלטה שתאפשר התחלת העברת הבסיסים לעטרות.

הענקת אזור פיתוח א' למפעלים בירושלים, לפי החוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה, תקנה למפעלים עתירי ידע וטכנולוגיה בעיר מעמד מועדף של אזור פיתוח א', ועל-פי חוק זה ייהנו מכך כל המפעלים עתירי הידע, הטכנולוגיה, המחקר והפיתוח, והמשמעות מובנת.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה עושה עם "לזו"? זה שייך לירושלים.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

זה שייך לירושלים, זה כואב מאוד. אדוני היושכבראש, הופתעתי כאשר קראתי בעיתון מה שקורה ל"לזו", כי "לזו" היה מעין דגם למפעלים עתירי ידע בירושלים. רבים אולי חשבו שילכו בכיוון של "לזו". אני מצטער מאוד שהגענו לאן שהגענו, אבל זה בוודאי לא קרה מפני ש"לזו" בירושלים, זה בגלל הקשיים שיש ל"לזו" עם המפעלים שלו בארצות-הברית.

עמנואל זיסמן (המעריך):

איפה משרד התעשייה והמסחר? איפה הממשלה?

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

חבר הכנסת זיסמן, אני מניח שהנושא הזה עוד יעלה בממשלה, עוד יגיע לממשלה, ועוד יהיה ניתן לפעול בנושא זה.

יש לציין שכל ההחלטות בוועדת השרים, בנושאים אלה, נתקבלו ללא התנגדות. כל זה מוכיח שקיים קונסנזוס בין כל השרים ובין כל משרדי הממשלה שיש להעמיד את בעייתיה של ירושלים, בירת ישראל, במרכז פעילותנו, לשם חיווקה וקידומה של ירושלים, ובראש ובראשונה לשם הכנת התשתית לתעסוקה ולדיור.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

אני אדבר על זה בהמשך.

— באישור ועדת הכספים של הכנסת.

(ב) לירושלים ייתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה. אני קורא מה שקיים בחוק-היסוד, לא למעשה. לירושלים ייתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה, לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים; (ג) הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לכביצוע סעיף זה.

עשר שנים עברו מאז נחקק חוק-היסוד: ירושלים בירת ישראל, וחוק המהמנע הזעום, מענק הבירה, והתקציבים המצומצמים יחסית לפיתוחה של ירושלים לא נעשה הרבה כדי לתת חוקף ממש' להחלטות אשר נתקבלו בזמן.

ממשלת ישראל, ברצונה לתת תשומת לב מיוחדת לבעיות הבירה, החליטה על הקמת משרד מיוחד אשר עליו לתאם, לקדם ולעמוד על משמר ענייני ובעיותיה של ירושלים, על-ידי ריכוז מרבי של הנושאים הנוגעים לירושלים.

המשרד, בתקופת פעילותו הקצרה מאוד יחסית — מחצית שנה — הצליח לעלות על רך המלך, וניתן כבר להצביע על הישגים לא-מבוטלים, אשר ללא ספק עשויים לקדם את הנושאים שעליהם הופקדנו, ואומנם הופקדנו עליהם ואנחנו פועלים בעניין זה, ואני אמנה את הנושאים האלה בהמשך.

חברי הכנסת, כבר בראשית דרכו של המשרד חיפשנו דרך לשיתוף פעולה הדוק עם עיריית ירושלים, אשר ניתן לשבח את פעילותה. היא פועלת בתקציבים מצומצמים יחסית, בהשוואה לערים הגדולות האחרות, כמו תל-אביב וחיפה.

הידקנו את הקשר עם הרשות לפיתוח ירושלים, שגם היא קמה מכוח חוק-היסוד: ירושלים בירת ישראל, ובינה לבין משרדנו קיים קשר הדוק ביותר ושיתוף פעולה מבורך. כך גם עם התאחדות התעשיינים, התאחדות בתי-המלון, האיגוד למסחר ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים בבירה. עם גופים אלה קיים שיתוף פעולה כמעט יומיומי, תוך כדי ניסיון לתרום לבעיות הקשורות עם כלכלת ירושלים. כמובן, יש שיתוף פעולה עם ההסתדרות הכללית, בבעיות התעסוקה.

הכול, כאמור, לשם קידום הנושאים וכביצוע המשימות העומדות לפנינו בתקופה כה גדולה לעם ישראל בארצו, בתקופת קליטת העלייה הגדולה, מדובר בעיקר בנושאי הדיור והתעסוקה. אלה משימות נעלות אשר רק עם ישראל מסוגל לבצען, ובסייעתא דשמיא נעמוד בהן.

לשם קידום הנושאים העומדים על סדר-יומנו החליטה ממשלת ישראל על הקמת ועדת שרים לענייני ירושלים, בהרכבה חדש, בראשות ראש הממשלה — אגב, אנו זוכים למלוא תמיכתו בפעולותינו — ובכוחות ועדתו הפעילה, ירושלים ובעיניה הועלו על מפת העשייה וההתעניינות במשרדי הממשלה השונים.

אדוני היושכבראש, חברי הכנסת, ביוזמת משרדנו נתקבלו על-ידי ועדת השרים לענייני ירושלים החלטות מספר, אשר ללא ספק יסייעו לקידומה הכלכלי של העיר ולקליטת עלייה והעסקתה. בין ההחלטות שנתקבלו — הגדלת מספר העולים והכוננתם לירושלים, לשם כך הוקמה ועדת מנכ"לים, בראשות מנכ"ל משרדנו, הופעלה כבר ומתקדמת בכיוון של פתרון הבעיות, אושרה הפקעת 1,850 דונם בדרום-מזרח-ירושלים,

ירושלים הוקמו שכונות חדשות שבהן מתגוררות יותר מ-120,000 נפש, כך ירבו, יותר משליש מכלל האוכלוסייה היהודית בעיר. כדי לספק לאוכלוסייה זו בתי-כנסת ומקוואות קמה בעידודה של עיריית ירושלים ובשיתוף משרדי השיכון, הפנים והדתות, מינהלת להקמת מבני דת.

עד עתה הוקמו 42 בתי-כנסת ועשרה מקוואות בשכונות החדשות. תוכניות הבנייה מבוססות על מקדמי ביקוש, ומתאמות לאופי האוכלוסייה. על-פי הנתונים שבידינו יש צורך בהקמה של לפחות עוד 20 בתי-כנסת וחמישה מקוואות בשכונות החדשות.

במספר זה לא כלול ביקוש מחוץ בנייה מסיבית להרחבת שכונות ושכונות חדשות. המשרד לענייני ירושלים רואה מתפקידו להיות מעורב ולקדם את נושא הקמת בתי-כנסת ומקוואות, אשר כה נדרשים ונחוצים לציבור הדתי ולאוכלוסייה כולה.

כמו-כן פועל המשרד, באמצעות המינהלות, לכדיקת האפשרויות ולהכנת תוכניות לחידוש פני השכונות הוותיקות. המאוכלסות ברובן על-ידי ציבור דתי וחרדי ומשוועות לשיקום ולשינוי חיצוניותן.

חברי הכנסת, לבסוף מלים מספר על הרשות לפיתוח ירושלים. הרשות מצינת כימים אלה שנתיים לפעולתה. הרשות, בראשותו של מר עוזי וכסלר, פועלת כיחידת מטה בהיקף כוח-אדם מצומצם, כפי שפועל גם משרדנו, כאשר כל פרויקט שלה מבוצע בידי צוות מקצועי הנשכר לביצוע. הרשות מטפלת בקידום התכנון של מתחמים אורבניים, על-ידי הכנת תוכניות בניין ערים, אשר יאפשרו ניצול נכון של הקרקע. במסגרת זו מטופלים אזורים נרחבים בכל רחבי העיר.

בחוברת המונחת על שולחן חברי הכנסת תמצאו את כל הפרטים על הפעילות הברורה של הרשות, אשר הפכה לכלי חשוב ביותר לקידומה ולחזוקה של כלכלת ירושלים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לצערנו, רובה של קהילת העמים טרם השלים עם ריבונותה של ישראל בירושלים כבירתו הנצחית של עם ישראל. ברוך השם, בנושא ירושלים קיים קונסנזוס לאומי רחב ביותר — ירושלים מאוחדת בירת ישראל. הבננו חזק את תחושת הביטחון בירושלים, נחזק את מעמדה, נשקיע בה את המשאבים הדרושים לפיתוחה, לקליטת העלייה הזורמת אליה ולהרחבת גבולותיה.

נעלה את ירושלים בראש דאגותינו, כיאה לבירת עם ישראל הנצחית. ירושלים היא של כלנו. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לסגן השר ורדיגר.

חברי הכנסת, במסגרת מאמצי משרדנו לפתח את התעשייה עתירת הידע בירושלים, ביקרה, לפני כשלושה חודשים, ביוזמת משרדנו, קבוצה של מדענים ותעשיינים יפנים, במטרה להגשים את הרעיון של שיתוף פעולה הרוק בין התעשייה היפנית לבין ירושלים, תוך כדי מתן תעסוקה למדענים, למהנדסים ולאקדמאים, בעיקר עולים אך גם ישראלים בירושלים.

כידוע, יפן נהפכת למעצמה תעשייתית, אולי הראשונה בעולם. על-פי הנתונים שקיבלנו מהמשלחת היפנית יחסרו ליפן, עד שנת 2000, 930,000 מדענים ומהנדסים, בעוד התעשייה המתוחכמת בארצם הולכת ומתפתחת בצעדי ענק. הצענו לראשי המשלחת היפנית לשותף את המדענים והמהנדסים הישראלים, בעיקר עולים חדשים, ובעיקר עולים חדשים מברית-המועצות, בפיתוח ידע ותוכנה לתעשיית המתוחכמת. היפנים קנו את הרעיון והנושא נמצא בדיונים משותפים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בחוברת על פעולות המשרד לענייני ירושלים, אשר הוגשה לחברי הבית לקראת הדיון היום, סרטטנו בקווים כלליים את היעדים העומדים בפנינו לעשור הקרוב — התוכניות לקליטת רבע מיליון נפש נוספות בירושלים, מתן תנופה לתעשייה, לפיתוח תשתיות למגורים, מקורות תעסוקה, רשת כבישים, גני תעשייה, הפיכת ירושלים לעיר מועדפת להשקעות כלכליות וכן פיתוח וקידום התיירות בעיר.

כאמור, בעיות העלייה וקליטתה בתעסוקה מתאימה הן הבעיות המעסיקות אותנו במיוחד. העלייה מברית-המועצות ברובה כאקדמאים, בתוכם מספר רב של רופאים וכן אנשים בעלי מקצועות בתחומים שונים הקרובים לרפואה, כדי לסייע בקליטת מספר רב ככל האפשר של עולים אלה בתחומי הרפואה או המחקר הרפואי, אנו פועלים, בשיתוף גורמים רפואיים, להקמת מרכז למחקר רפואי בירושלים, ולשילוב עולים הכשירים לכך במסגרת זו. על-פי התוכנית הקום עמותה ולידה מועצה רפואית מייצעת, אשר תופקד על ההיבט המדעי-המקצועי של המערכת, תמיין את המועמדים מבין הרופאים החוקרים, תאשר את נושאי המחקר ותיתן את חסותה לתוכניות המחקר ותוצאותיהן.

ממשלת ישראל, על-פי תוכנית זו, תתקצב את שר החוקרים לתקופה של שלוש שנים. מימון זה ישמש מנוף להקמתה ולביסוסה של התשתית המחקרית בתקווה שבהמשך תקופה זו תעמוד המערכת על בסיס כלכלי משלה, וכך גם תיפתר, במידת מה, בעיה כאובה של העסקת רופאים עולים וקליטתם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחר איחודה של

ט. שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, שר התחבורה ישיב על שאלות של חברי הכנסת. בבקשה, אדוני השר.

3499. טרמינל לנוסעי "אל על" בפרנקפורט

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר התחבורה ביום ח' בסיוון התשנ"א (21 במאי 1991):

ברצוני לשאול:

1. מדוע צריכים נוסעי "אל על" טרמינל משלהם בפרנקפורט?

2. האם דרישת שלטונות הנמל להעביר את הטיפול בנוסעי "אל על" מוצדקת?

3. האם הנוסעים מקבלים שירותים ככל הנוסעים בטרמינל הפרטי הזה?

הבריקות תרוכזנה בסתיו, לקראת החורף, ובאביב, לקראת הקיץ והחופשה, שבהם התנועה בכבישים גדלה.

5. בדיקת התיקונים נעשתה על-ידי מטות הבטיחות ככל הערים, המתנדבים, וכן בסוירים של גורמי משרד התחבורה בכל עיר. כ-90% מהליקויים תוקנו וסודרו עד לתאריך 15 במאי 1991.

3728, 3765. מבצע "חתימה לחיים"

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

משרד התחבורה יזם מסע הסברה בסמסה "חתימה לחיים".

ברצוני לשאול:

1. מה היא עלות המבצע?

2. מדוע נמסר ביצוע המבצע לידי משרד הפרסום "דחף", ולא לידי לשכת הפרסום הממשלתית?

3. האם יש קשר בין מסירת מבצע "חתימה לחיים" ל"דחף" לבין העובדה שתשדיר "המאמץ הלאומי" בניסוחו המקורי גקבע על-ידי "דחף", כאשר השופט בדימוס של בית-המשפט העליון, אברהם חלימה, יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, פסל אותו כשל היותו עבירה על חוק תעמולת הבחירות?

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

בימים אלה מנוהל בארץ מבצע "חתימה לחיים" על-ידי המינהל לבטיחות בדרכים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עלות מבצע "חתימה לחיים", ומאיזה תקציב הוא ממומן?

2. מה היו השיקולים לצאת במבצע הזה, והאם הוסקו מסקנות מהמבצע הקודם — "מת לחיות"?

3. מהנתונים המצויים במשרדך, האם הצליח המבצע?

תשובת שר התחבורה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפעילות המוגברת למאבק בתאונות הדרכים שנערכה על-ידי מינהל הבטיחות בדרכים התמקדה בארבעה נושאים מרכזיים, שהתבטסו, בין היתר, על לקחי העבר:

א. אכיפה משטרתית מסיבית בכבישי דמים ושיפורי תשתית בהם. אותרו עשרה קטעי דרך באורך כ-260 ק"מ, שבהם אירע מספר רב של תאונות, ובהם ביצעה מע"ץ שיפורי תשתית, הוקמו נקודות הדרכה והסברה לנהגים, והמשטרה קיימה אכיפה גלויה וסמיכה מוגברת. המטרה: להגביר את המודעות והעיונות של הנהגים הנוסעים בכבישים אלה, שהם עתירי סיכון.

ב. תקינות כלי רכב. הוקמו כ-40 נקודות לבדיקה וולנטרית, חינום, לכלי רכב, ונוסף על כך הופעלו ניידות הבטיחות לאיתורם של כלי הרכב המסוכנים, שאינם תקינים, הנעים בכבישי הארץ. המטרה: סילוק כלי רכב בלתי תקינים, המסכנים את הנוסעים בכבישים, ופעולה להמרצת בעלי הרכב להבטיח את תקינות רכבם.

תשובת שר התחבורה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין לנוסעי "אל על" טרמינל משלהם, ויש שם חברות תעופה נוספות, לרבות "לופטהנזה". על אולם היציאה שהועמד לרשות נוסעי "אל על" בנמל התעופה בפרנקפורט הוסכם בין שלטונות השדה, גורמי החברה וגורמי הביטחון של שתי המדינות לאחר התדיינות ארוכה ומייגעת.

2. ההעברה למקום החדש נעשתה בהתחשב בתקנות שדה התעופה ותואמה עמנו לאורך כל הדרך. ככלל, אנו מעוניינים באזור בידוק ייחודי ל"אל על" כדוגמת הטרמינל בניו-יורק.

3. נוסעי "אל על" נהנים במקום החדש מכל השירותים המקובלים לגבי שאר החברות, ובמתכונת נוחה ומשופרת יותר.

רצו להוריד למרחף, וסירבנו. רצו להעביר למקום מבודד, והסכמנו. המקום הנוכחי איננו מבודד ואיננו מרוחק במיוחד. הנוסע מגיע עם המזוודה עד לשער. הבדיקות הביטחוניות נערכות במקום, וסידורי הביטחון הולמים את דרישותינו. ההעברה שיפרה את תנאי הפעולה של "אל על", ואנו מרוצים מהשינוי.

3662. מבצע לאיתור מפגעים בטיחותיים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר התחבורה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

כתאריך 14 במאי 1991 פורסמה כתבה בעיתון "דבר", ולפיה אותרו 1,000 מפגעים בטיחותיים כשמונה רשויות מקומיות — במבצע של המועצה למניעת תאונות. המועצה אומרת, כי העבירה את ממצאיה לרשויות כדי שיתקנו את המפגעים.

ברצוני לשאול:

1. האם יוכל השר לפרט את סוגי המפגעים הבטיחותיים שנתגלו?

2. מה הוא המפגע הבטיחותי השכיח שנתגלה?

3. כמה מפגעים בטיחותיים, מתוך סך-הכול של 1,000, נתגלו בכל אחת משמונה הערים במבצע?

4. האם מתכוון משרדך ליוזם בדיקה דומה ביישובים נוספים?

5. האם תוקנו, או נמצאים בתיקון, הליקויים שנתגלו?

תשובת שר התחבורה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במסגרת פעילות משרד התחבורה לאיתור מפגעים ולתיקונם בחודש אפריל 1991 נתגלו המפגעים הבטיחותיים כדלקמן: א. סימני דרך דהויים על הכבישים, ככלל זה מעברי ציפיה; ב. תמרורים שבורים, מוסתרים או מעוקמים; ג. תאורת רחוב חסרה או לקויה; ד. בורות בכביש או במדרכה; ה. מעקות בטיחות שבורים או מעוקמים; ו. מכשולים בדרך, צמחייה, פסולת, חביות וכדומה.

2. המפגע השכיח שנתגלה: א. סימני דרך וצבע דהויים — 369 מוקדים; ב. בור בכביש או במדרכה — 335 מוקדים.

4. המשרד מתכוון להמשיך ליוזם בדיקה זו באופן שוטף, הן על-ידי מפקחי תעבורה במחוזות והן על-ידי מתנדבים.

לצמצום האספקטים של פגיעה כרגשות הנוסעים הנבדקים, ואם כן — כיצד בדעת השר לפעול לשם כך?

שר התחבורה מ' קצב:

עובדי הביטחון, העוסקים בכיצוע בדיקות הביטחון, מודעים לאספקטים הרגשיים הכרוכים בבדיקה כזו, ועושים מאמצים רבים לבצע את הבדיקות בעדינות רבה ותוך שמירה על כבודם של הנוסעים.

חברת "אל על" הוציאה פעמים מספר הוראות ברורות לעובדי הביטחון בנושא, ובעקבות השאילתא תחזור החברה ותוודא קיום ההוראות לצמצום מרבי של הפגיעה בנוסעים. ככלות הכול, מדובר בביטחונם ובשלומם של הנוסעים.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת משה שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב ראש, אני מודה לשר התחבורה על התשובה. השתדלתי לנסח את השאילתא בצורה עדינה מאוד, אבל אני משוכנע ששר התחבורה מבין למה הכוונה בבדיקות הסלקטיביות.

עם כל הבנתו, ואני כהחלט מכין את הצורך, נדמה לי שהשר ייטיב לעשות אם ייתן הנחיה, שלפחות ישמרו על הכבוד. כלומר, שתהיה בדיקה כפי שנדרש, אבל מאחר שמדובר באוכלוסייה שהיא רגישה מאוד לנושא הזה, נדמה לי שההוראה חייבת להדגיש גם את האספקט הזה לאותם בודקים.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב ראש, יש לי אמון מלא בבודקים הביטחוניים. תנאי הבדיקה אינם פשוטים. מדובר באחריות גדולה מאוד שהבודקים נוטלים על עצמם. היסוס קל, חוסר תשומת לב מספקת, עלולים להוביל, חלילה וחס, לאסון.

אני מצפה, וגם מאמין, שהנבדקים עצמם, עם כל האינדיבידואליות הכרוכה בבדיקה מקבלים את הבדיקה הזאת בהבנה ובשיתוף פעולה מלא. ככלות הכול מדובר גם בשלומם ובביטחונם של הנבדקים עצמם.

אני יכול להזכיר כאן קוריוז, חבר הכנסת שחל. כאשר הייתי סטודנט באוניברסיטה העברית בירושלים אחרי מלחמת ששת הימים, מאחר שאומרים שכל בעלי החזות המזרחית הם בנייבדיקה, הייתי גם אני, כסטודנט, בין אלה שהתבקשו להציג מסמכים.

משה שחל (המערך):

כמוני כמוך.

שר התחבורה מ' קצב:

את הצבע הרי איראפשו לשנות, וברור שיש כאלה שבודקים אותם באופן מיוחד. לא צריך להיפגע מזה. צריך להתייחס לכך במלוא ההבנה ותשומת הלב. יסלחו לי חברי הכנסת הערבים, כלנו בעלי צבע.

3736. אוטובוס מירושלים במוצאי־שבת

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר התחבורה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

מעל בימת הכנסת הכרות שגם אם ישונה חוק התעבורה לא תיפגענה שעות היציאה בשבת מאזורים מרוחקים. החוק עדיין לא עבר בכנסת, אך החל מחודש מאי שנתה שעת יציאת האוטובוס מירושלים לקריית־שמונה במוצאי־שבת משעה 20:15 לשעה 21:30, יותר משעה לאחר צאת השבת.

ג. התמקדות בנקודות תורפה כ"11 רשויות מקומיות, שבהן שיעור גבוה במיוחד של תאונות דרכים. המטרה: פעולה להגברת בטיחותם של הולכי רגל, ילדים וקשישים בקטעי דרך מסוימים באותן רשויות מקומיות.

ד. מחויבות אישית על־ידי "חתימה לחיים", כשהמטרה העיקרית הינה צמצום הפער הקיים בין מודעות הנהג הנדרשת לזהירות בדרכים לבין הנכונות לפעול, וזאת באמצעות התחייבותו האישית של הנהג והדרכת הסטיקר על מכוניתו, המודיעה על מחויבותו זו לשאר המשתמשים בדרך.

1. נושאים אלה כוצעו במלואם, כאשר באכיפה משטרתית הושקעו 600,000 ש"ח, בשיפורים כתשתית הושקעו כ"2 מיליוני ש"ח, בשיפורים בערים הושקעו כ"1.5 מיליון ש"ח, ואילו לנושא ההסברה לבטיחות הולכי הרגל ולמבצע "חתימה לחיים" הוקצה סכום של 1.2 מיליון ש"ח בלבד. כן השתתפו חברות וגופים באמצעים ובפעולות כתרומה למאבק בתאונות הדרכים.

לשאלה 3 של חבר הכנסת אדרי — א. בתקופת המבצע נהרגו בתאונות דרכים 19 איש, לעומת 30 שנהרגו בתקופה המקבילה אשתקד, היינו ירידה של 36%; ב. היתוספו כ"300 מתנדבים למסגרת היחידה לתפקידים מיוחדים של המשמר האורח, וחלה התעוררות רבה בקרב מתנדבי מלל"ת — המועצה הלאומית למניעת תאונות; ג. ראשי הערים לקחו על עצמם באופן אישי את האחריות לבטיחות כערים, וברוב הערים מגבשים תוכניות פעולה לכל השנה ובאופן רצוף לכלל האוכלוסייה; ד. בתקופה זו הוקמה משטרת תנועה ארצית לתקופת ניסיון של 21 חודש. ההחלטה נפלה בעקבות האווירה של פעולות "חתימה לחיים"; ה. עד היום חתמו כ"420,000 על ההתחייבות האישית; ו. תקינות רכב — נבדקו 16,905 כלי רכב, ומתוכם 9,244 נמצאו לא־תקינים ו"1,357 כלי רכב הורדו מהכביש (איסור שימוש); ז. גברה המודעות הציבורית, ואני מקווה שהמבצע יביא לשינוי בנורמות התנהגות הנהגים בכבישים.

חשיבות המבצע והציפיות ממנו ומידת ההצלחה אינן נמדדות ואינן מתמקדות רק במה שהתרחש בתקופת המבצע. מידת ההצלחה תימדד רק על־פי ההשפעה המצטברת לאורך זמן. אם בטווח הארוך יפחת מספר ההרוגים בתאונות, זו ההוכחה להצלחה.

לשאלה 3 של חבר הכנסת שטרית — רעיון ההתחייבות האישית עלה לפני שנים אחדות, וגיבושו נעשה בשיתוף עם חברת הפרסום "דחף". הביצוע נעשה במשולב על־ידי: א. פרסום "דחף" — גיבוש הקונצפציות; ב. לשכת הפרסום הממשלתית — ביצוע בפועל והעברה למדיניות; ג. שירות הסרטים הישראלי — הפקת תשדירי השירות בטלוויזיה.

אין שום קשר בין המבצע לבין תשדיר "המאמץ הלאומי" שנפסל.

3735. בדיקות ביטחוניות לפני טיסה

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

מתוך עדות (הרצ"ב) של נוסע "אל על" עולה, כי הבדיקות הביטחוניות הסלקטיביות לפני טיסה עלולות להיות כרוכות ב"עוגמת נפש רבה והשפלה", כעדוהו של הנוסע.

ברצוני לשאול:

האם ניתן לבצע את הבדיקות החיוניות ועם זאת לפעול

ברצוני לשאול:

3. אני בהחלט מחייב ורואה צורך בכניית מחלף בצומת שער-הגיא. כפי שידוע לך, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, האחראית לכבישים הבין-עירוניים היא בידי משרד הבינוי והשיכון — מע"ץ. מתוך שיתוף הפעולה, התיאום והמגעים שאנחנו מקיימים עם מע"ץ ידוע לנו שעם אישור התוכנית מע"ץ מתכוונת להתחיל בכיצוע העבודות בהקדם.

התוכנית היא כי כביש מס' 1 יהיה ככביש עליון, והחיבור לכביש בית-שמש וממנו יהיה ככביש תחתון. בזה אני רואה הקלה גדולה מאוד בצומת המסוכן הזה.

היו"ר ד' תיכון:

רק לא רמזור. שאלה נוספת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מודה לשר על התשובה וגם על חוות הדעת, שיש צורך במחלף/ אני מבקש לשאול: הרי מחלף זה עניין של כמה שנים עד שיקימו אותו. בינתיים התנועה שם גדולה. לפעמים אני רואה שם בצומת הזה מכוניות שבאות מכיוון בית-שמש, וממתינות 10-15 דקות, והתאונות קורות כאשר אין סבלנות לאחר הנהגים בצומת.

יש לי שתי שאלות: מה דעת כבוד השר, האם לא היה מקום שהממשלה, משרדי הממשלה, אולי משרד התחבורה, יכוונו נוסעים לכביש המצוין החדש ירושלים-גבעת זאב — בית-חורון — מודיעין. אני נוסע בו; הוא כביש מצוין ואין בו עומס תנועה. לעומת זאת ככביש הראשי יש עומס תנועה גדול. זאת שאלה אחת.

שאלה שנייה — האם לדעתך, מאחר שבדקת את הנושא ואתה משיב לי על שאלתא, יש מקום שבשעות השיא תהיה הכוונת תנועה של שוטר עד שהמערכת הזאת של המחלף תיושם?

שר התחבורה מ' קצב:

ראשית אני ממליץ בפני הנוסעים מתל-אביב לירושלים שלא לנסוע ברכב הפרטי, אלא להעדיף את הנסיעה ברכב הציבורי: אוטובוסים ומוניות. אנחנו הגדלנו במידה ניכרת את מספר המוניות בשנתיים האחרונות. הבאנו לשיפורים ניכרים מאוד בהצטיינות של הקואופרטיבים לתחבורה, אוטובוסים משוכללים יותר, נוחים יותר, ולכן התחבורה הציבורית צריכה להיות עדיפה מנסיעה ברכב פרטי. אני מקווה שנוכל גם בעתיד הלא-רחוק להפעיל אמצעי נוסף של תחבורה ציבורית — רכבת נוסעים יעילה וטובה לירושלים.

אני בהחלט בעד הפניית הנוסעים ברכבם הפרטי לדרכים אלטרנטיביות, כפי שמציע חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני לא חושב שיש פה מקום לאיזו פעולה, מכיוון שכל בעל רכב יכול לעשות את השיקולים. אולי נשתמש בעצה הזאת שלך, כדי להביא את האפשרות הזאת לידיעת ציבור הנוסעים, כדי לעודדם.

היו"ר ד' תיכון:

הכביש הזה כבר די עמוס. אני נוסע שם כל בוקר. הכביש החדש הזה הוא כבר די עמוס, לצערי.

שר התחבורה מ' קצב:

אנחנו צריכים, בהחלט, להתחיל לחשוב על כניסה שלישית לירושלים. הנושא נמצא על סדר-יומנו ברשויות התכנון למיניהן.

1. מה היא הסיבה לשינוי?

2. מאחר שהאוטובוס עובר כלילה דרך יריחו ובקעת-הירדן, האם הוא מצויד במאבטח ובקשר?

3. בהתחשב במצב הביטחוני, בדרך הארוכה ובשעת ההגעה המאוחרת לגבי אנשים הצריכים להשכים קום למחרת, האם תשקול ותורה מייד על החזרת מועד היציאה לשעה 20:15, כפי שהיה בעבר?

שר התחבורה מ' קצב:

1. הנסיעה מירושלים מתבצעת במוצאי-שבת לאחר צאת השבת, ולכן בחודשי החורף שונים זמני היציאה מחודשי הקיץ שבהם הנסיעה מתבצעת החל מהשעה 20:30.

2. על הנסיעה המיוחדת שצינת, מירושלים לקריית-שמונה, חלים הכללים כסידורי הביטחות והביטחון שנקבעו לנסיעות דרך הבקעה בשעות החושך והלילה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד השר, לשאלתא שהגשתי לך צירפתי, נדמה לי, גם מכתב. אם לא, צירפתי לפחות את הפרט, שהאוטובוס שיצא מירושלים במוצאי-שבת התאחר עד לשעה 21:30. אם אתה אומר שהשבת יוצאת ב-20:30, מדוע התאחרה שעת יציאתו של האוטובוס עד לשעה כה מאוחרת, כאשר הדרך ארוכה וגם מסוכנת, ואנשים צריכים להגיע מקריית-שמונה ליעדים שונים באזור?

שר התחבורה מ' קצב:

לגבי ירושלים אנחנו מקפידים באופן מיוחד שלא יהיה חילול שבת. שעת היציאה מירושלים צריכה להיות לאחר צאת השבת. זולת ההנחיה והמגבלה המסוימת הזו לא צריך להיות שום עיכוב בשעת היציאה.

אני בהחלט אבדוק את הנושא ואקפיד שלא יהיה חילול שבת, מצד אחד, ומצד שני שלא יהיה עיכוב גדול מדי ביציאה לאחר צאת השבת.

3850. תאונות דרכים בצומת-שער-הגיא

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר התחבורה ביום י"ג בתמוז התשנ"א (25 ביוני 1991):

בחודש יוני היינו עדים לתאונת דרכים קשה נוספת שאירעה בצומת-שער-הגיא, וזו אחת מני רבות. צומת זה ידוע כמסוכן וגרם לפגיעות קשות בנפש וברכוש.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר תאונות הדרכים שאירעו בשנתיים האחרונות בצומת זה?

2. מה היה מספר הפצועים ומספר ההרוגים בתאונות אלה?

3. היש מקום להתקנת מחלף, רמזור ו/או מערכת ממונעת אחרת?

שר התחבורה מ' קצב:

1-2. בשנת 1990 אירעו שלוש תאונות בצומת-שער-הגיא, לעומת חמש תאונות בשנה הקודמת, 1989. בתאונות אלה נפצעו חמישה אנשים בשנת 1990 לעומת עשרה פצועים והרוג בשנה הקודמת, שנת 1989.

שר התחבורה מ' קצב:

אני חייב לומר לך, אדוני היושב-ראש, שאני זוכר את הישיבה המשותפת עם חבר הכנסת שחל ועם השר אריק שרון בממשלה, כשהיחסים בין מר שחל לבין מר שרון בתקופת ישיבתם המשותפת בממשלה היו מאוד ידידותיים וקרובים.

משה שחל (המערך):

אתה רוצה שאני אעזור לך?

שר התחבורה מ' קצב:

אני רק יכול להצטער על שלא סייעת אז. בכל אופן, העליתי על סדר-יומה של הממשלה הצעת החלטה להעביר את מע"ץ-כבישים למשרד התחבורה. אני מקווה שהנושא יוכרע בקרוב ואז יהיה לי קל יותר להשיב על השאלה המסוימת. בכל אופן, אני ממליץ מאוד שאתה, כחבר הכנסת, תעורר את העניין גם בפני משרדי ממשלה נוספים, שאחראים למה שקורה בכבישים הבין-עירוניים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר התחבורה.

חבר הכנסת ויינשטיין, ציפיתי ממך שתציע להעביר את מע"ץ-כבישים לאחריות משרד התחבורה. לא קיבלתי את העצה הזאת ממך, אבל הנושא נמצא — כפי שידוע לך — באחריות משרד השיכון. העליתי על סדר-יומה של הממשלה הצעת החלטה להעביר את מע"ץ — — —

משה שחל (המערך):

נראה לי ששר הבינוי והשיכון החדש נדיב מאוד בויתוריו על דברים מיותרים כמשרדו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הוא בכלל נדיב בויתור על דברים מיותרים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אתה שמעת את המלה שר השיכון, ופתאום, כרגיל, התעוררת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כשאני שומע את המלים דברים מיותרים אני מתעורר.

י. שאילתות בעל-פה

אין כל ספק שצריך לשמור על כתבי-העת. סגירת המוסד איננה אומרת שאנחנו צריכים להפסיק את הוצאת כתבי-העת. להיפך, אני קבעתי לי כמשימה לקיים את כתבי-העת ורק לעבור לשיטה אחרת — למצוא גורם קבלני שיוציא כל אחד מכתבי-העת האלה בסידור כלכלי. למעשה, זו תהיה הפרטה בקנה-מידה קטן אומנם, אבל "מוסד ויצמן לפרסומים" היה דוגמה של מוסד לא-יעיל והוא הגיע להפסדים גדולים. אפשר להוציא את כתבי-העת האלה במחיר קטן בהרבה ובתוצאות טובות.

הבעיה כרגע היא שכדי לבצע זאת נצטרך לחכות לשלב שבו המפרק יכנס לפעולה ואז נוכל לעשות זאת.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שריר.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני השר, אני חושב שנהה דעתה של הכנסת מכך שהפרסומים החשובים הללו יימשכו, אבל מתוך ידיעה על מעורבותך העמוקה בקליטת עולים מדענים, מעורבות שקיבלה לא אחת ביטוי על רקע הודעתך שתפרוש מהממשלה אם לא ייעשה למען קליטה ראויה של עולים מדענים — בכך אתה בוודאי תורם תרומה ישירה לקידום המדע בישראל — המדענים הללו פרסמו כעבר מאמרים חשובים, ויש מקום לבדוק אם אין מקום לתרגם אותם לעברית.

הכנסת רוצה לשמוע מה אתה ומשרדך עושים על-מנת שאותם מדענים עולים יוכלו להמשיך ולפרסם את פרי מחקריהם בארץ בעתיד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני שר האנרגיה, לפני שנים אחדות — אני זוכר — כאן, כאחד מנאומיך, התגאית, בצדק, בכך שמדינת ישראל עומדת במקום השביעי בעולם בפרסומים המדעיים. זאת תעודת כבוד ותעודת הוקרה, הייתי אומר שזאת תעודת השתייכות לעילית שבעלילת של הקהילה המדעית.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם שריר מבקש לשאול את שר המדע והטכנולוגיה שאילתא בעל-פה, בבקשה.

487. סגירת "מוסד ויצמן לפרסומים"

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המדע והטכנולוגיה, קראתי בעיתונים, שמשדרך סגר את "מוסד ויצמן לפרסומים", והפסקי את הוצאתם לאור של כתבי-עת מדעיים. לאור החשיבות הרבה שישראל מייחסת לנושא המדע והטכנולוגיה ומתוך ידיעה על יחסך ומעורבותך האישית כמדינאי ואיש ציבור לנושא קידום המדע בישראל, ברצוני לשאול:

האם הידיעה הנ"ל נכונה? אם כן — מה יהיה גורלם של כתבי העת המדעיים האלה?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המדע והטכנולוגיה, בבקשה.

שר המדע והטכנולוגיה י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת שריר, אכן, "מוסד ויצמן לפרסומים", שהוא חברה שיש לממשלה חלק ממניותיה, והמניות הנותרות שייכות למוסדות להשכלה גבוהה ולכמה גורמים פרטיים, המוסד הזה הגיע למצב כלכלי שחייב את סגירתו. הדירקטוריון נפגש, בנוכחותי ובנוכחות הממונה על החברות הממשלתיות, רשות החברות, והמליץ בפני הבעלים לסגור את המוסד ולפנות לבית-הדין שימנה מפרק.

צודק חבר הכנסת שריר באומר, שהמוסד עסק בפרסום של כתבי-עת חשובים. יש לו שלושה סוגי כתבי-עת: יש כתבי-עת בין-לאומיים כאנגלית, שבולטים ביניהם שני כתבי-עת במתמטיקה, ואותם אפשר למצוא בכל ספרייה מדעית בעולם, ויש להם מוניטין מצוינים, וכתבי-עת אחד בכימיה. יש כמה כתבי-עת שעוסקים בנושאי ארץ-ישראל — זואולוגיה, בוטניקה, גיאולוגיה של ארץ-ישראל, עם חשיבות מקומית. יש שני כתבי-עת בעברית — "מדע" — כתבי-עת שמטרתו לקרב את הנוער או את הצעירים למדע, ו"לדעת" המתפרסם עבור כתייהספר.

בפעולה מתואמת שאני עושה עם שר התעשייה והמסחר, המועצה להשכלה גבוהה ומשרד הקליטה, נוכל עד סוף השנה הזאת להגיע למצב של קליטה כ-3,000 מתוך ה-4,500 נקווה, אם ירצה השם, שכניתיים יגיעו חרשים ונצטרך לפתור גם את הבעיה שלהם.

הקשר ל"מוסד ויצמן" הוא חלש. למעשה אין בעיה לגבי החוקרים האלה, איפה הם יפרסמו. הם חוקרים טובים, ואת הפרסומים שלהם מקבלים בכל מקום. מוכן שאם יש כתבי-עת יוקרתי בתחום המתמטיקה בישראל, טוב שיפרסמו בו. מצד שני, המוסד עצמו היה כריחיים על צווארנו. כדי שנוכל לעשות יותר באותו כסף, צריך להפסיק את ההפסדים המתמידים כאן.

חבר הכנסת שריר, מצד אחד אנחנו מפרסמים היום ישירות מן המשרד כמה פרסומים ברוסית, למדענים, כדי שידעו משהו גם על המדע בישראל ויתמצאו בשאלות של לאן לפנות, מה לעשות וכו', שיקבלו תמונה של הנושאים שעוסקים בהם במדע הישראלי. ובכן, יש לנו משהו ברוסית.

אנחנו גם פתחנו עכשיו לשכות מייעצות, שמדענים מתנדבים, מטובי המדענים בארץ, יושבים בהן, ואנחנו מודיעים בעיתונות ברוסית מתי הלשכות האלה פתוחות. הם מייעצים לאלה שבאים לשם גם בשאלות כמו: על מה העבוד כינתיים; איפה תפרסם; אם אתה זקוק לעזרה כדי לכתוב באנגלית או בעברית, תלוי בנושא — איפה תקבל את העזרה. כך שבניין זה אנחנו דואגים גם לנקודה הזאת.

חבר הכנסת שבח וייס שאל — מה יהיה, בכל זאת, אם הממשלה לא תעשה זאת? לכל אחד מכתבי-העת יש כבר קבלן שמוכן לעשות זאת. למשל, האוניברסיטה העברית מוכנה להוציא מחר בבוקר את כתבי העת כמתמטיקה; האוניברסיטה הפתוחה מוכנה להוציא את "מדע"; משרד החינוך מוכן להוציא את "לדעת", ובאמת להתאים עוד יותר את הרמה לבתי-הספר. כך שיש לי פתרונות.

יש קושי משפטי. העובדים הגישו צו עיקול, כי חייבים להם שכר. אנחנו טוענים שהעיקול לא יכול לחול על החומר שכבר הודפס, מפני שהוא שייך לחותמים. כולם חתמו, וחייבים את הספרות הזאת לחותמים, אם בית-המשפט יקבל את זה, נוכל לבצע ולדאוג שהיה רציפות, ולא, נצטרך לפעול מהר מאוד, כדי שהמפרק יעשה את העבודה הזאת.

היו"ר ד' תיכון:
תודה.

יא. שאלות ותשובות

נאוה ארד (המערך):
אבל לפחות שנדע מה סדר-היום — יודיעו על כך על גבי הלוח.

היו"ר ד' תיכון:
חברת הכנסת ארד, אני מציע שתפני ליושב-ראש הכנסת; הוא הקובע את סדר-היום. אין לי אלא מה שיש לי — סדר-היום שמוצג בפני.

נאוה ארד (המערך):
אבל החברים אינם יודעים שיש שאלות.

היו"ר ד' תיכון:
מרבית השאלים דווקא נכחו כאן.

על כן, ובשל הרקע האישי שלך, שאלתי: האם אי-אפשר לגרום לכך שעד שתימצא ההפרטה חיקח הממשלה על עצמה את ההוצאה לאור הזאת על-ידי כך שתקיים את המערכת הנוכחית, כדי שתהיה רציפות? כי בפרסומים כאלה חשובה מאוד גם הרציפות.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, שמעתי את השאלה הנוספת של חבר הכנסת שריר. באותו כיוון ובאותו עניין — יש כל כך הרבה מדענים עולים מרוסיה אשר פרסמו ברוסיה ומחפשים היום כמות כדי לפרסם; אין ספק שהם יעשירו את הספרות המדעית שלנו ויוסיפו כבוד למדינת ישראל. האם זה הזמן, היום — כשהממשלה מרבת על עבודות יזומות, על ניסיון לחפש אפילו מקומות יזומים, כדי שלאנשים ולעולים תהיה תעסוקה — לסגור חברות שעוסקות בכתבי-עת מדעיים?

אני מציע שלא לסגור את החברות ולהחזיר לתוכה מדענים רוסים ולפרסם הן בעברית והן ברוסית, אולי לשלוח לחוץ-לארץ, כדי להעסיקם וגם להעשיר את עולם המדע שלנו. תודה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. ישיב שר המדע והטכנולוגיה, בבקשה.

שר המדע והטכנולוגיה י' נאמן:
כבוד היושב-ראש, לשאלתם של חברי הכנסת שריר ולוי לגבי העולים — אנחנו מעריכים שמאז תחילת גל העלייה הנוכחי הגיעו ארצה 4,500 אנשי מדע. כידוע, משרדי תכנון קודם לכן תוכניות לקליטה של 2,000 אנשי מדע. נאבקתי על התקציב. חבר הכנסת שריר הזכיר זאת. קיבלתי בערך 40% הראשונים של התקציב שביקשתי, עם הבטחה שאקבל גם את השאר. יכול להיות שבימים אלה אצטרך לחדש את איומי ההתפתרות האישית שלי, אם לא אקבל את שאר הכסף. אני כבר נמצא שבוע לאחר הזמן שבו היה צריך להתקבל הסכום הנוסף.

על כל פנים, המצב הוא שעד היום, מתוך 4,500 אנשי המדע שהגיעו, קלטנו כ-800 איש. אם אקבל את שאר הכסף,

היו"ר ד' תיכון:
סגן שר העבודה והרווחה ישיב על שאלות של חברי הכנסת. בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):
אדוני היושב-ראש, לפי סדר-היום שתלוי בחוץ היתה צריכה להיות סקירת סגן השר לענייני ירושלים ובעקבותיה היה צריך להיות דיון. הסקירה היתה, לא היה דיון. באמצע עברו לשאלות. וחברים שהגישו שאלות אינם נמצאים באולם.

היו"ר ד' תיכון:
אעביר את הקולנה שלך אל יושב-ראש הכנסת. כידוע לך, מי שמנהל את הישיבה איננו קובע את סדר-היום.

כלבד. כ"ו באפריל 1990 נוספו 4.5 משרות ליישובי הבדואים בדרום.

משרדנו תגבר את מספר העובדים ביישובי הבדואים, והוא מקצה משרות לטיפול בקליטת העלייה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב־ראש, אדוני סגן השר, אני קצת מתפלאה על התשובה. שמספר התושבים בנגב לא השתנה. אחרי הכול, הנגב קלט הרבה מאוד עולים בשנה האחרונה. אבל מעבר לכך, גם אם מספר האוכלוסין לא השתנה, מצבה של האוכלוסייה השתנה. האוכלוסייה הודקנה. חלק גדול מאוד מהאוכלוסייה נזקק היום לטיפול סוציאלי. אנחנו יודעים את בעיית הבדואים בנגב. אני לא מצאתי את הדברים מהאצבע, הם הוגשו לי בתזכירים של עובדים סוציאליים. המצב שם משוער לעזרה. ואתה הוספת רק 4.5 תקנים, שאינם עונים על צורכי הנגב. לכן, הבעיה איננה רק אם מספר האוכלוסין לא השתנה, ואני כופרת בזה. יכול להיות שהוא עדיין לא חזר למה שהיה בימי השיא, אבל הוא השתנה. אבל מצבה של האוכלוסייה השתנה, ולכן יש צורך בהגברת התקנים של העובדים הסוציאליים.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

נכון. אולי המספר גדל, אבל לא כמו באזורי המרכז. את יודעת זאת.

אני מוכן לבדוק את הדברים עוד הפעם, וגם אם אומנם יש צורך, השאלה היא אם תהיה לנו אפשרות להגדיל את מספר התקנים. אבל אני מוכן לבדוק את זה שוב.

היו"ר ד' תיכון:

תשלח, בבקשה, את התשובה בכתב לחברת הכנסת סולודר.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

בחפץ לב, היא ראויה לתשומת לב מרוכה בכל השאלות שלה.

היו"ר ד' תיכון:

בהחלט.

3679. שירותי רווחה לבדואים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

כ־50,000 בדואים חיים בנגב מחוץ לעיירות ולפיכך אינם מקבלים שירותים ממחלקות הרווחה כמועצות המקומיות. השירות ניתן להם מלשכת רווחה ממשלתית, שבה מועסקים שני עובדים סוציאליים, כעוד לאוכלוסייה דומה מחויב תקן של כ־40 עובדים סוציאליים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנושא מוכר לך?

2. מה ייעשה לפתרון מצוקתה של האוכלוסייה הבדואית בנגב?

3. כיצד פועל משרדך להשוואת התקנים של עובדי הרווחה בין הבדואים בעיירות לבין אלו שמחוץ להן?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

השאלות הזאת כעצם זהה לשאלת קודמת. משרדנו הוסיף משרות לטיפול באוכלוסייה הבדואית בנגב כדלקמן:

אני מקבש מסגן שר העבודה והרווחה להשיב על שאלתא מס' 3460 של חברת הכנסת אורה נמיר.

3460. חבר מועצת עיריית חיפה

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ח באייר התשנ"א (2 במאי 1991):

נמסר לי, כי מר רמי לוי, שהוא חבר מועצת עיריית חיפה, משמש כסמנכ"ל לאמרכלות בשירות התעסוקה. הוא מחזיק לשכה על-חשבון השירות שבה שני עובדים וכן רכב ממשלתי עם נהג צמוד. למרות היותו מקבל אחזקת רכב שירות במקביל.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. אם לא — מה הוא המידע הנכון?

3. אם כן — האם הדבר עולה בקנה אחד עם התקשי"ר והנחיות נציבות שירות המדינה?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהסתמך על תשובתו האישית של מר רמי לוי, הריני לצטט כדלקמן:

1—3. מר רמי לוי משמש כחבר במועצת העיר חיפה, בהתאם לחוק, ואינו משמש סמנכ"ל לאמרכלות בשירות התעסוקה.

לדבריו, אין לו לשכה על-חשבון השירות עם שני עובדים, ואין לו רכב ממשלתי עם נהג צמוד.

רמי לוי משתמש ברכב השירות לנסיעות בהתאם לצרכים, כפי שמקובל בשירות.

3633. שירותי הרווחה בנגב

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיוון התשנ"א (28 במאי 1991):

לאחרונה עלה ב־16% מספר הנוקקים לשירותי רווחה בבאר־שבע. בנגב חסרים כיום כ־64 עובדים סוציאליים על-מנת לענות על בעיות קליטה, הודקנות אוכלוסייה, מקרי אלימות כמשפחה וצורכי המגזר הבדואי — 40,000 בדואים המפוזרים עדיין במרחבי הנגב, שאינם במסגרת רשויות מקומיות.

במקום תוספת תקנים נלקחו והועברו בהדרגה כ־12 תקנים מהנגב למרכז. לנתון תוספת של 15 תקנים למגזר הערבי לא נוסף ולו אחד לנגב.

ברצוני לשאול:

האם מודע משרדך למצב הזה, ומה אתה עושה לפתרונו?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

מספר התושבים בנגב אינו גדל. ביישובים מספר, כגון דימונה, יש עזיבה. ביישובים אחרים אין שינוי במספר התושבים, וביישובים מסוימים יש גידול קל שאינו דומה כלל וכלל לגידול באזורי המרכז.

ביחס לגידול הנובע בגין עלייה, נוספו משרות בהתאם לעיריית באר־שבע.

השינויים הדמוגרפיים, המצביעים על גידול האוכלוסייה באזורים אחרים בארץ יחסית לנגב, גרמו כ"ו אפריל 1991 לביצוע יסות בין הרשויות אשר נעשה לגבי משרות פנויות

כ"ו באפריל 1990 נוספו 4.5 משרות וחולקו בין הרשויות האלה: מועצה אזורית בני-שמעון, מועצה מקומית משוש, מועצה מקומית רהט ומועצה מקומית תל-שבע. שנה לפני כן הוקצה כוח-אדם למועצה המקומית משוש לפתיחת מחלקה לשירותים חברתיים.

התוספת שניתנה השנה, לראשונה זה שנים, של 15 משרות, נועדה למגזר הערבי. שנה קודם לכן ניתנו שש משרות למגזר הברדואי, בעוד למגזר היהודי לא ניתנו תוספות.

התקנים ניתנים בכל מקום אחרי בדיקת הצרכים. ברור שלאור הצרכים הגדלים, אנחנו מוגבלים בתקציב.

הי"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני השר, לא מדובר בענייני רהט, ומי שהכין את התשובה על השאלתה לא קרא את השאלתה הזאת אלא את השאלתה הקודמת.

השאלתה עוסקת ב-50,000 בדואים שגרים מחוץ לעיירות, ולהם יש 2.5 עובדים סוציאליים בעבור 50,000 בדואים. מה שמנית - 4.5 עובדים במשולש, בבני-שמעון וברהט, אלה עובדים בתוך העיירות. יש קרוב ל-50,000 תושבי מדינת ישראל שחיים מחוץ לעיירות ויש להם 2.5 עובדים סוציאליים, עם פיגור נורא, עם הרבה נכות בגלל הנישואים הפנים-משפחתיים, עם מצוקות נוראות. כל התשובה, שלפיה הוספו למגזר הערבי, לא שייכת לעניין. יש פה תחום מוחנך, מופקר, והיה צריך להתייחס אליו כאל בעיה לעצמה, שמחייבת תשובה. כל אנשי משרד העוסקים בזה, כנגב ובמקומות אחרים, מודעים למצוקה הזאת. יש קושי גדול לספק את הצרכים הללו להתיישבות, המפורזת על-פני שטחים גדולים, אבל מדובר באוכלוסייה נזקקת מאוד, וכל התוספות, גם אלה שמניח, לא נוגעות לה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אני יכול להגיד לך רק דבר אחד: כפי שאמרתי לך, למגזר היהודי לא הגדלנו במספר כזה כפי שהגדלנו במגזר הערבי, ואנחנו מגדילים לאור הצרכים ולאור האפשרויות. אם אתה מצביע על יישובים מסוימים, אשר שם יש צורך רב יותר, אולי נעביר את זה ממקומות אחרים; אני יכול לשקול את זה. אבל אתה צריך להבין שהגידול הזה שהגדלנו, של 15 תקנים, זה דבר ממשעותי מאוד מאוד בגידול התקנים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה לא שייך לשאלתה ששאלתי.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אני אבדוק שוב.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אני מציע שהוא יענה לך בכחב.

3751. פיטורי ישראלים ותיקים ב"אינטל"

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

מהנתונים שהגיעו אלי עולה, שחברת "אינטל" בירושלים, הנחשבת לאחת המובילות בתחום הטכנולוגיה המתקדמת בישראל, החליטה לפטר 20 עובדים ישראלים ובמקומם לקבל 20 עולים חדשים, משום שהממשלה משתפת בשכר העבודה של החדשים.

ברצוני לשאול:

1. האם הרברים נכונים?

2. אם כן — מה ייעשה כדי למנוע גלי פיטורין נוספים במקומות עבודה אחרים?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מכיוון שבחברת "אינטל" קשורים העובדים לחברה על-פי חוזה אישי, ואין ועד עובדים, הרי שאוכל למסור את תשובת מנכ"ל החברה מר דב פורמן, הטוען — לא היו דברים מעולם.

2. כדי למנוע פיטורין של עובדים כתוצאה מהעסקת עולים, יש אכן לוודא כי כל הטבה והשתתפות ממשלתית בהעסקת עולים יותנו באי-גרימת נזק לעובדים אחרים.

3769. הנחות בחשבונות הטלפון לנכים ולעיוורים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

קבוצת הנכים והעיוורים היתה בין הקבוצות שנהנו מהנחות בחשבון הטלפון שלהן.

בעוד קבוצות אחרות כגון חברי כנסת, עובדי ציבור ונכי צה"ל ממשכונות לקבל את ההנחות, קבוצת הנכים והעיוורים מתבקשת, מ"ו במאי, לשלם מחירי מלא עבור חשבון הטלפון, בלי שיימצא להם פתרון חלופי.

לרבים מהם הטלפון משמש אמצעי כמעט יחיד ליצור קשר עם העולם; רובם מתקיימים מקצבאות ולא יוכלו לספוג את חשבון הטלפון ללא הנחות.

ברצוני לשאול:

האם ימצא משרד העבודה סידור חלופי למימון ההנחה לקבוצה זו?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

יודע אני יפה משמעות ביטול ההנחה בחשבון טלפון לקשישים ולזקוקי סעד. כזו שניתנה ליתר הזכאים כגון חברי כנסת, עובדי ציבור, נכי צה"ל, אשר כפי שמתברר, כל סקטור וסקטור מכסה את זה. כאן הייתי זה שנתבע מטעם המשרד בנושא זה ואמרתי: כעת התקציב סגור, אנחנו לא יכולים לקחת מדברים אחרים ולתת לנושא הזה. אבל אני שמח מאוד להודיע לך, שבמקרה היום, לאור השאלתה שלך, אנחנו מקבלים מהאוצר תוספת מיוחדת ואנחנו נראה שהם יקבלו גם בעתיד. יש רק צורך לקבוע עוד דברים פרוצדורליים, אבל הדבר בא על חיקונו ואתה יכול למצוא סיפוק מכך שהדבר הזה מסתדר ונתת יד לזה.

הי"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, ארוני סגן השר, זה בדיוק מה שנודע לי — שהיום סודר הדבר ואתה צריך לקבל סכום כסף, שר התקשורת הודיע לי היום אחרי הצהריים, שאתה עומד לקבל סכום כסף למטרה הזאת משר האוצר, ואני שמח לשמוע שזה מה שהסתדר.

הי"ר ד' תיכון:

הכול דרך ועדת הכספים, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

ועדת הכספים של הכנסת.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
הם קיבלו מכתב שחתמנו עליו שנינו.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, מה היינו עושים בלי חברת הכנסת עדנה סולודר? מי היה שואל את כל השאלות האלה?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כל הכבוד לחברת הכנסת עדנה סולודר. כל השאלות שלה הן שאלות ענייניות מאוד, ואני יכול רק להגיד לך: את מדרבנת את אלה שיש צורך לדרבן, כדי שהם יהיו ערים לנושאים האלה.

אני אמרתי בתשובתי, ואני מתפלא שאולי לא שמת לב למה שאמרתי: כאשר את תמצאי לנו את הפרטים, אנחנו נתייחס לזה. ואני אומר כאן מעל במת הכנסת מה שידוע לרכים אשר יושבים כאן בכנסת: אני יכול להבטיח שאם מישהו שואל אותי משהו באיזה מכתב, בתוך 48 שעות הוא יקבל תשובה. אני לא יכול להגיד שאני ממלא את מה שהוא מבקש, אבל עירנות לשאלתא — ברצון נמלא אחרי זה. אני מעריך את העירנות הזאת של חברי הכנסת מכיוון ש"אין מזרזין אלא למזרזין".

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אני רוצה להעיר רק הערה אחת לאותו נושא: לפני שלושה שבועות שלחנו מכתב חתום עלייך שלושה חברי כנסת — חברת הכנסת עדנה סולודר, חבר הכנסת דדי צוקר ואנוכי, עם כל הפירוט שאדוני מבקש, ועדיין לא זכינו לתשובה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

זה בטיפול. אם אתה יודע מה שאלת, ואתה יודע, אתה יודע עד כמה יש צורך לברר כדי לענות לכם תשובות מפורטות. הדבר הזה בטיפול, אפילו אתמול ישבנו על זה והצבעתי על הנושאים.

3809. אבחון לחוסים במוסדות למפגרים

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ו' בתמוז התשנ"א (18 ביוני 1991):

לאחרונה ערכתי ביקור באחד מהמוסדות המשכנים מפגרים, והתברר לי שהחוסים באותו מוסד לא עברו אבחון זה שנים רבות.

ברצוני לשאול:

1. כמה חוסים יש היום במוסדות ממשלתיים וכמה במוסדות פרטיים?

2. כמה מהם עברו אבחון בשנתיים האחרונות (הפרטיים והממשלתיים לחוד)?

3. כיצד יש להתייחס לכך שמפגרים אינם עוברים אבחון תקופתי כפרקי זמן הקבועים בחוק הפיקוח על המעונות?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

1. כיום נמצאים 2,222 מפגרים במעונות ממשלתיים, ו-3,328 חוסים במעונות פרטיים וציבוריים. בסך-הכול — 5,550 חניכים.

2. א. המשרד מבצע השמה של מפגר במעון למפגרים רק לאחר שזה עבר אבחון מקיף ונקבע כי מקומו באחת המסגרות של האגף לשירותי טיפול במפגר; ב. במסגרת פרויקטים מיוחדים, כמו הוצאת חניכים מהמוסדות לקהילה, תוכניות טיפול אינדיבידואליות ויישום המלצות דוח-בריק, נעשו בשנתיים האחרונות אבחונים לכ-1,160 חניכים.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

ברור שיש כאן שלושה גורמים המעורבים בזרוע הביצוע: משרד התקשורת, האוצר ואנחנו. ואנחנו נדברנו בינינו. אבל אני רוצה להגיד לך, כדי שיהיה לך סיפוק: השאלתא שלך, כשידעתי שאני צריך לענות מעל במת הכנסת, דרבנה את הסדרת העניין הזה.

עמנואל ייסמן (המערך):

תודה רבה.

3794. המלצות המועצה הלאומית לשלום הילד

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ו' בתמוז התשנ"א (18 ביוני 1991):

כבדיקה שערכה לאחרונה המועצה הלאומית לשלום הילד נמצא, כי מתוך 36 המלצות שנכללו בדוח הוועדה, בוצעו במלואן שמונה המלצות, רובן בתחום החקיקה, בוצעו כחלקן שלוש המלצות ולא בוצעו כלל 25 המלצות.

ההמלצות סוכמו ופורסמו לפני שנתיים.

ברצוני לשאול:

1. האם קיים תיאום בין-משרדי לטיפול בנושא?

2. מי הוא המשרד האחראי לנושא?

3. מה הן הסיבות להשיית ביצוע ההמלצות ומי האחראי לאי-ביצוען?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

1. קיים תיאום בין משרדי המשפטים, המשטרה והעבודה והרווחה בנושא הפעלת חוק הנוער ותיקון לחוק העונשין.

2. מטעם משרדנו אחראית לנושא פקידת הסעד הראשית, הגברת מרים פכר. לכל משרד ומשרד ממונה מטעמו.

3. רוב רובן של ההמלצות יושמו ובוצעו. באין פירוט לאיזו המלצה מתייחסת חברת הכנסת סולודר, הרי שלא אוכל לענות באופן ספציפי. אם אקבל רשימה מפורטת של ההמלצות שלא בוצעו אוכל לבדוק ולחזור עם תשובות מפורטות. מוכנים אנחנו לתת אינפורמציה נוספת כאשר נדע על מה את רוצה לדעת פרטים.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, אדוני סגן השר, הואיל ויש במשרדך אחראית ספציפית לנושא, אני מניחה שהיא גם ידעה בדיוק לאילו מהמסקנות אני מתייחסת. אני רק רוצה לומר לך, שמתוך כל המסקנות, 36 מסקנות, 25 לא בוצעו כלל. אקרא רק כמה שמות של המסקנות שלא בוצעו: הקמת מקלטים אזוריים לילדים במצבי-חירום; וערות תיאום בין-מקצועיות בכל רשות מקומית; תגבור מערך פקידי הסעד; מוקדי דיווח ל-24 שעות ביממה — רק השבוע קיבלתי פנייה מהמועצה לשלום הילד על העניין הזה של מוקדי דיווח וזה בהחלט בנושא שלכם; מרכז מידע ונתונים כלל-ארצי, וכן הלאה. יש לי חשש שהבעיה איננה חוסר ידע לגבי המסקנות שצריך ליישם, כפי שהוחלט עליהן לפני שנתיים, אלא חוסר טיפול וחוסר קבעה של תקציב בנושא הזה.

אני אעביר לך מכתב, אבל אשמח מאוד אם אכן תשיב תשובה, שיש בה יישום, לא רק תשובה במכתב. תודה.

2. אם כן — מדוע אין פקיד המשרד בחיפה מוכנים לדבר עם העולים לפני סיום האולפן לעברית?
3. מדוע אין לשכות מידע של המשרד פתוחות לפחות יום או יומיים בשבוע בכל אחת מן הקריות שליר חיפה?
4. מדוע ההצעות לקורסים מקצועיים מגיעות תמיד לאחר תחילת הקורס?
5. מה כדעת משרדך לעשות כדי להקל את הביורוקרטיה והאי־נוחות הנגרמים לעולים החייבים לנסוע, בשל כל פרט, לביורורים בחיפה?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ניתן מידע לעולים בדרכים שונות.

2. עובדי משרד העבודה והרווחה מוכנים ואף נכנסים לאולפנים עוד בשלב של לימוד השפה העברית. פוחזה ערכה מיוחדת ונקבעו עובדים אשר תפקידם להדריך כאולפנים את העולים בתקופת לימודי האולפן.

3. קיימות שעות קבלה להדרכת עולים במשרדי האגף בחיפה. עם זאת, לא ניתן לפתוח לשכות מידע במקומות נוספים, שכן יש מגבלות קשות בנושא כוח־אדם.

4. המידע כמפורש אינו מדויק. מידע על הקורסים המקצועיים נמסר לפני פתיחת הקורסים. אם המידע היה נמסר לאחר פתיחת הקורסים, הרי לא היו תלמידים.

5. לא קיימת בעיה של ביורוקרטיה. עם זאת, לא ניתן להביא מידע לביתו ולמקום מגוריו של כל עולה.

3894. לשכת התעסוקה בחיפה

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בתמוז התשנ"א (2 ביולי 1991):

העיצומים של עובדי לשכת התעסוקה בחיפה — על רקע תנאים קשים בלשכות התעסוקה וחוסר יכולתם של העובדים לתפקד כראוי — גורמים סבל למובטלים.

ברצוני לשאול:

מה יעשה כדי להביא במהירות לסיומם של העיצומים, הננקטים דווקא כשעה שרמת האבטלה מגיעה לשיאים חדשים והמובטלים זקוקים לטיפול הולם בלשכות התעסוקה?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אני שמח לבשר כי בהתערבות אישית של המשנה למנכ"ל שירות התעסוקה מר מרדכי שיפמן, והוא השקיע הרבה מאמצים בנושא העיצומים בחיפה, הסכימו העובדים לחזור לעבודה סדירה, וכי בכוחות משותפים של ההנהלה והעובדים תימצא הדרך להמשך העבודה לשביעות רצונם של כל הנוגעים בדבר.

אני פניתי היום לשר האוצר והעמדתי אותו על חומרת המצב בלשכה, שבאמת אי־אפשר להמשיך כך. אני מחכה לתשובה ואני מקווה שאכן תינתן תשובה חיובית, כי אנשי המשרד גם כן מצדדים בהיענות כחיוב. המצב הקיים הוא, כאמור, שהעבודה חודשה ואנחנו ערים לעניין.

הי"ר ד' תיכון:

סגן שר העבודה והרווחה ישיב על שאילתא מס' 3895 של חבר הכנסת אריה גמליאל: הוא איננו, השאילתא עוברת לפרוטוקול.

3. בחוגי המקצוע העוסקים בתחום הטיפול במפגרים יש כיום הרהורים לגבי הצורך לשנות את החוק הקובע אבחון חוזר כל שלוש שנים, וכימים אלה מונתה ועדה המורכבת ממומחים בתחומי הרפואה, הפסיכולוגיה, הפסיכיאטריה והעבודה הסוציאלית, שמתפקידה יהיה לתת לנו המלצות לגבי: א. מטרתן של האבחון החוזר; ב. התחומים והתפקודים הצריכים להיבדק באבחון חוזר; ג. האם כל אדם שאובחן כמפגר בשכלו זקוק לאבחון חוזר כל שלוש שנים — הלוואי שהיינו רואים הטבה כמשך שלוש השנים — בהתאם לפרק הזמן המצויין בחוק, או שניתן לקבוע פרקי זמן מתאימים יותר על־פי קריטריונים שינוסחו בהתאם. מרכוז הוועדה תהיה ד"ר חיה עמינדב, פסיכולוגית ראשית מהאגף לשירותי טיפול במפגר. מקווה אני שבחוק חדושיים נוכל לקבל את המלצות הוועדה ועל־פיהן לשקול אם יש מקום לשנות את החוק המתיחס לאבחון החוזר.

הי"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב־ראש, אדוני סגן השר, מתשובתך עולה כי 4,340 חוסים לא עוברים את האבחון כראוי. אמרת שיש 5,500 חוסים, ובשנתיים האחרונות עברו 1,160 חוסים אבחון חוזר; הווי אומר, 4,340 לא עברו אבחון בשלוש השנים האחרונות.

אתה בא ואומר: יש היום בדיקה מחודשת של הצורך באבחון. אני מסכים לכך שיתכן כי לבסוף תהיינה מסקנות אחרות, אבל היום החוק מחייב שיהיה אבחון.

אינני יודע מה דעת המומחים. אני חושב, כדעת הדיוט ולא כדעת מומחה, שאם יש טיפול באותם מעונות, חייב להיות גם אבחון אחת לשלוש שנים, כדי לראות אם היתה התקדמות או אם, חלילה, חלה הרעה. על כל פנים, החוק היום מחייב לעשות זאת. מדוע מתעלם משרדך מההוראה הזאת לגבי 4,340 חוסים? תודה.

הי"ר ד' תיכון:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אתה יודע מה שנאמר: תכן לא ניתן להם ולבנים אומרים להם עשו. אני רוצה שתדע: נושא האבחון הוא נושא לא פשוט כל כך. לפני שבועיים ישבתי עם הצוות והם מפקקים מאוד בחשיבות הדבר, כי אינם רואים שינויים משמעותיים.

אם אנו אומרים ש־1,160 חוסים עברו את האבחון, הרי לגבי אלה שיש אצלם תקווה לשינויים נקבע שיעברו אבחון נוסף. אבל באופן כללי נקבע, שאנחנו נקים צוות, כדי לחשוב אם אומנם זה דבר שצריך להשקיע בו כל כך הרבה ולראות כל כך מעט תוצאות. אנחנו נסמך על מסקנותיה של הוועדה הזאת.

3810. קורסים להסבה מקצועית לעולים

חבר הכנסת א' כ"ץ־עז שאל את שר העבודה והרווחה ביום ו' בתמוז התשנ"א (18 ביוני 1991):

כסיוויי ביישובי הצפון נוכחתי לדעת, כי המידע לעולים על קורסים להסבה מקצועית מגיע מאוחר ולעתים לאחר תחילת הקורסים.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2721. לשכות משרד הקליטה

חבר הכנסת י' צור שאל את השר לקליטת העלייה ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

בעיתונות חוזרים באופן רצוף תיאורים על המתנה של עולים במשך כל שעות הלילה, כדי לזכות כשירותים של לשכות משרד הקליטה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מסביר השר מצב זה?
  2. מה ייעשה להסדרת הטיפול בפניות העולים?
  3. מדוע לא מסתייע משרד הקליטה בשירותי הרשויות המקומיות?
- תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. היקפי העלייה הגדולים שהחלו בהפתעה ומספרם המצומצם של עובדים.
  2. מאז ועד היום חל שינוי משמעותי במתן השירות לעולים. לשכות הורחבו, שופרו שיטות העבודה, ופישוט של הקליטה אינו מחייב עוד את העולים להגיע באותה תדירות ללשכות המשרד. אין עוד תופעת המתנה של שעות ממושכות ובשעות הלילה. כמו כן נעשה מאמץ לתת מענה על שאלות העולים על-ידי עובדי המשרד במקדי קליטה באולפנים הפזורים ברחבי הארץ.
  3. יש שיתוף פעולה בין המשרד לבין הרשויות המקומיות.

2771. המחלקה לקליטה רוחנית

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

לאור פעילותה של המחלקה לקליטה רוחנית של משרדך, ברצוני לשאול:

1. אילו סכומים הוקצבו ואילו הועברו בפועל ממשרדך לסיוע לקליטה רוחנית בשנת התקציב הנוכחית?
2. באילו דרכים פעל המשרד בנושא קליטה רוחנית?
3. איזה חלק מן הסכום הני"ל נוצל ישירות לפעילות עובדי המשרד ואיזה חלק הועבר כסיוע למוסדות נתמכים ו/או אחרים הפועלים בתחום הקליטה הרוחנית?
4. מי הם הארגונים והמוסדות שקיבלו סיוע כספי מן המשרד לצורך פעילות קליטה רוחנית, ומה הוא הסכום שהוקצב לכל אחד מהם? אילו סכומים הוקצבו ואילו הועברו בפועל ממשרדך לסיוע לקליטה רוחנית בשנת התקציב הנוכחית?
5. מה הם הקריטריונים המנחים את המשרד לצורך קביעת מקבלי הסיוע הני"ל?
6. אילו סכומים הוקצבו ואילו הועברו בפועל לאולפנים דתיים וחרדיים?
7. האם יש תיאום בין המחלקות לקליטה רוחנית של משרד הקליטה, משרד הדתות ומשרד החינוך?
8. האם מיידע משרדך את העולים בדבר האופי הדתי/או החרדי של אולפנים שאינם מנוהלים ישירות על-ידי משרד החינוך, והאם ניתנת לעולים אפשרות בחירה בנייהם על-פי השקפת עולמם הדתית או החילונית?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אדוני היושב-ראש, אני מצטער, אין לי כאן התשובה על השאלתך של חבר הכנסת גמליאל.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לסגן שר העבודה והרווחה.

אני מזמין את סגן השר לענייני ירושלים להשיב על שאילתא.

3753. בנייה בלתי חוקית בירושלים

חבר הכנסת ע' לנדא שאל את ראש הממשלה ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

העיתונות הירושלמית מדווחת כי בנייה בלתי חוקית בממדים נרחבים נעשתה בשכונת ואדי-חילוואה, הצמודה להר-ציון ולעיר העתיקה בירושלים, תוך העלמת עין של רשויות העיר. חלק מתושבי השכונה מיידיים אבנים באוטובוסי "אגד" בקוים 1, 2 ו-38 העוברים סמוך לה.

עתה נודע כי העירייה מתכוונת להכשיר את הבנייה הבלתי חוקית, להתיר תוספת חדרים, ולאשר בית-ספר גדול ומסגד סמוך לכביש הראשי.

ברצוני לשאול:

1. האם התוכניות לפיתוח ולבנייה של הר-ציון וואדי-חילוואה הובאו לידיעתו על-ידי עיריית ירושלים?
2. האם הובאה בחשבון הסכנה כי פיתוח השכונה לכיוון הכביש הראשי יהפוך אותה, את בית-הספר ואת המסגד שבה לבסיס נוח עוד יותר להשלכת אבנים ובקבוקי תבערה על אוטובוסי "אגד" הנוסעים לעיר העתיקה?
3. האם יפעל משרדך כדי שהתוכניות להכשיר את הבנייה הבלתי חוקית ייפסלו?

תשובת סגן השר לענייני ירושלים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התוכנית הובאה לידיעתי על-ידי העירייה.

2 — 3. כיום יש בעיריית ירושלים תוכנית לפיתוח הר-ציון בלבד. אין כל כוונה לבנות בוואדי-חילוואה בית-ספר ומסגד. יתירה מכך, עיריית ירושלים הודיעה לנו כי לא תאפשר בשכונה בנייה בלתי חוקית ובכוונתה לפעול כנגד עברייני הבנייה בשכונה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לסגן השר לענייני ירושלים.

אני מזמין את השר לקליטת העלייה לעלות לדוכן ולהשיב על שאילתות.

עדנה סולודר (המערך):

אדוני היושב-ראש, האם יהיה המשך לשאלות ולדיון בנושא ירושלים?

היו"ר ד' תיכון:

ודאי שיהיה. אני רואה שיש גם על סדר-היום סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו, כך שהלילה עדיין צעיר.

עדנה סולודר (המערך):

רק הפרלמנטרים עיפים ומזדקנים.

1. האם נכון הדבר?
  2. מה הוא היקפה של תופעה זו?
  3. מנין היא נובעת?
  4. מה בכוונת השר לעשות כדי לתקן את המצב בדחיפות רבה?
- תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקציב הקליטה הרוחנית לשנת 1990/91 הוא 1,221,000 שקל.

2. משרד הקליטה מבצע פעולות רבות ומגוונות בנושא הקליטה הרוחנית. להלן כמה דוגמאות: א. ארגון שמחות כרמצווה ובת-מצווה לילדי עולים; ב. פעילויות ייחודיות להכרת חגי ומועדי ישראל; ג. רכישה וחלוקת חוברות הדרכה שונות לקראת החגים השונים; ד. חלוקת חומר הדרכה על ימי הזיכרון לחללי השואה ולחללי צה"ל, וכן חוברות הסברה על יום העצמאות, יום ירושלים ועוד; ה. פעולות העשרה שונות להשרשת הזיקה לארץ-ישראל, להיסטוריה היהודית, למורשת עם ישראל ותורתו ולשפה העברית.

3. כל הסכום, 1,221,000 שקל, נוצל לפעילות של עובדי המשרד, פרט לסך של 443,000 שקל שניתן כסיוע למוסדות שונים בהתאם לאישור ועדת התמיכות של משרד הקליטה.

3238. סמינרים לעולים חדשים

חבר הכנסת י' צבן שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12 בפברואר 1991):

ממידע שהגיע אלי מעולים חדשים עולה כי משרד הקליטה מקיים סמינריונים לעולים חדשים בסופי שבוע במלון "רמדה רנסנס" בירושלים.

לדברי המשתתפים, הכנסים עסקו בנושאים דתיים, אף-על-פי שהנושא המוצהר היה — עלייה וקליטה.

- ברצוני לשאול:
1. האם הידיעות דלעיל נכונות?
  2. כמה עולים השתתפו בכנסים שארגן משרד הקליטה בבתי-מלון בשנת 1990?

3. האם השתתף משרד הקליטה במימון כנסים אלה?
4. אם כן — מה הוא שיעור השתתפות משרד הקליטה, ומאיזה תקציב מומנה ההשתתפות?
5. האם נטל השר חלק פעיל בכנסים אלה, וכיצד?
6. כיצד מסביר השר את הפער הקיים בין נושא הסמינריונים המוצהר לבין הנושא בפועל?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אחת המטלות המוטלות על משרד הקליטה היא לדאוג לקליטה חברתית ורוחנית של העולים החדשים. מטרת ה"שבתות" הללו היא אכן טיפוח הקליטה החברתית והזנקת הקליטה הרוחנית, המתבטאת בין השאר גם במתן הרצאות על מורשת ישראל המופלאה שהעניקה לאנושות כולה את מיטב הערכים המוסריים הנעלים ביותר. 70 שנה היחה יהדות זו עשויה ומנותקת ממעיינות הרוח של עם ישראל, תפקידנו וחובתנו להעניק להם את מה שעשקו מהם, והלוואי שהיינו יכולים להעניק הרבה מעבר למעט שאנו מעניקים להם.

2. בסמינרים אלה השתתפו כ-1,000 עולים.
3. השתתפות המשרד באה לכיטוי במימון של 50% — 100%.

9. כמה ילדים ממשפחות עולים נמצאים במוסדות מת"ן — מפעלים תורניים, עמותה הנקובה בחוק התקציב 1990, בפרק משרד הקליטה, ומה הוא הסכום שהועבר לעמותה זו בשנת התקציב הנוכחית?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקציב הקליטה הרוחנית לשנת 1990/91 הוא 1,221,000 שקל.

2. משרד הקליטה מבצע פעולות רבות ומגוונות בנושא הקליטה הרוחנית. להלן כמה דוגמאות: א. ארגון שמחות כרמצווה ובת-מצווה לילדי עולים; ב. פעילויות ייחודיות להכרת חגי ומועדי ישראל; ג. רכישה וחלוקת חוברות הדרכה שונות לקראת החגים השונים; ד. חלוקת חומר הדרכה על ימי הזיכרון לחללי השואה ולחללי צה"ל, וכן חוברות הסברה על יום העצמאות, יום ירושלים ועוד; ה. פעולות העשרה שונות להשרשת הזיקה לארץ-ישראל, להיסטוריה היהודית, למורשת עם ישראל ותורתו ולשפה העברית.

3. כל הסכום, 1,221,000 שקל, נוצל לפעילות של עובדי המשרד, פרט לסך של 443,000 שקל שניתן כסיוע למוסדות שונים בהתאם לאישור ועדת התמיכות של משרד הקליטה.

3206. קליטת עולים מבוכרה בקיבוצים

חבר הכנסת ש' דיין שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"א בשבט התשנ"א (5 בפברואר 1991):

בעיתון "חד נאמן" מיום כ"ד בטבת (רצ"ב) צילום הידיעה) נכתב כי עולים מבוכרה התארחו אצל משפחה בישראל, אשר בטובה לקחה את העולים וקנתה עבורם מאכלים בעיר העתיקה. 30 משפחות מבוכרה נקלטו בקיבוץ ברמת-הגולן ושם קיבלו לאכול בשר חזיר, מדובר כמשפחות מסורתיות שעלו לארץ מבוכרה.

- ברצוני לשאול:
1. האם הפרטים נכונים?
  2. מי אחראי לקליטת העולים בקיבוצים?
  3. האם ניתן לוודא שעולים שומרי כשרות ייקלטו במקומות הקרובים לרוחם?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים נראים לנו בלתי נכונים. בכל קיבוצי רמת-הגולן לא נקלטו 30 משפחות מבוכרה.

2-3. הקליטה בקיבוצים מתבצעת במסגרת הקליטה הישירה ועל-פי בחירת העולים. מדיניות משרד הקליטה היא, שאין הכוונה של עולים, ובחירתם היא חופשית.

3237. עיכוב תשלומים לעולים

חבר הכנסת י' צבן שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12 בפברואר 1991):

נמסר לי, כי עולים רבים שהגיעו לארץ לפני חודשים מספר לא קיבלו עד היום את התשלומים החודשיים המגיעים להם ממשרד הקליטה.

חלקם של עולים אלה אף הגיעו כדי חרפת רעב.
ברצוני לשאול:

1. מרכזי הקליטה הם בתחום אחריותה של הסוכנות היהודית, אשר מתנגדת להתקנת טלפונים אישיים ביחידות הדיור במרכזי קליטה, בעיקר כדי שלא לגרום לעולה לראות את שהייתו במוסד כפתרון קבע.

2-3. לרשות העולים עומדים במשרדים במרכזי הקליטה ו/או באזורים אחרים מכשירי טלפון, לרבות טלפונים ציבוריים. משפחת עולים שזכותה לשירות זה יכולה לקבלו כאמור.

כיום אין צורך בהתקנת קבע של טלפון ביחידת הדיור וניתן להשתמש בטלפון נייד.

3432. פיטורי נכה צה"ל

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את השר לקליטת העלייה ביום ו' בניסן התשנ"א (21 במרס 1991)

בגיליון "ידיעות אחרונות" מיום חמישי כ"ח באדר התשנ"א (14 במרס 1991) התפרסמה ידיעה שנשאה כותרת: "פיטור נכה צה"ל דובר רוסית ומינו תחתיו אברך שלא שירת בצה"ל". מהידיעה עולה, כי מנכ"ל משרד הקליטה פיטר את מנהל המשרד בנתיבות, דב מילר, שעלה מברית-המועצות בשנת 1972, נכה צה"ל, נשוי ואב לארבעה ילדים, הנחשב לבעל כישורים רבים לתפקיד, ובמקומו מינה את דב גלס, שלא שירת בצה"ל ואינו דובר רוסית. לאחר הסערה הציבורית שנתחוללה בעקבות זה השאיר מנכ"ל משרד הקליטה את מר מילר בעבודה אך השאיר את דב גלס בתפקיד המנהל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה לפרטיה?
2. האם אכן לא שירת דב גלס בצבא?
3. האם לדב גלס רקע מינהלי המכשיר אותו לתפקיד זה?
4. מדוע פוטר דב מילר בתחילה?
5. מאחר שנוכח הסערה שהתחוללה החליט משרדו להשאיר את שני העובדים בתפקידם, האם קיימת הצדקה להעסקת שני עובדים בתפקיד אחד?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מר מילר נתמנה למטפל בקליטת עולים בנתיבות, ואומנם בתפקיד זה הוא משמש גם היום.
2. מר דב גלס שירת בצה"ל.
3. מר דב גלס שימש שנים כמנהל בית-ספר, ותפקידו זה הכשיר אותו למגע עם ציבור הורים ותלמידים, וכן הוא עבר קורסים והכשרה בניהול צוות ויחסי אנוש.

4. לא הייתה כל כוונה לפטר את מר מילר. אדרבה, כאדם השולט בשפה הרוסית חשוב לנו המגע היומיומי עם העולים, ואומנם התפקיד של מטפל בעולים הולם את כישוריו.

5. מר גלס התקבל לעבודה במשרדנו — לא כמטפל בעולים, כך שאין כפילות בתפקידים. מר גלס עומד לנהל את הלשכה שתוקם באזור הדרום ותשרת את היישובים אופקים, שדרות, נתיבות, המועצה האזורית עזתה והמועצה האזורית מרחבים. עובדה זו תחייב אותנו להעסיק עוד עובדים מספר.

3491. מרכז הקליטה בעתלית

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג באייר התשנ"א (7 במאי 1991):

4. שיעור ההשתתפות הכוללת היה 266,000 שקל. המימון היה מתקציב לקליטה חברתית למימון פעולות חברתיות ורווחיות.

5. השר נטל חלק פעיל בחלק מסמינרים אלה על-ידי מתן הרצאות לעולים על מורשת ישראל ועל ההיסטוריה של העם היהודי.

6. נושא הסמינרים המוצהר תואם במדויק את הנושא בפועל.

3410. טובות הנאה לעולים

חבר הכנסת ח' רמון שאל את השר לקליטת העלייה ביום ב' בניסן התשנ"א (17 במרס 1991):

בעיתון "כל העיר" (מצ"ב) פורסם כי תנועת הנשים של המפד"ל, "אמונה", ופעילים בסניף הליכוד בירושלים מחלקים המחות, כלי בית וטובות הנאה אחרות לעולים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על פעולות אלה?
2. אם כן — מה בדעת השר לעשות למניעת חלוקת טובות הנאה כספיות ואחרות לעולים על-ידי פעילים פוליטיים בסניפי מפלגות?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. אין למשרד, לא קשר ולא שליטה על פעולות המתבצעות בנושאים האמורים על-ידי תנועת הנשים של המפד"ל, "אמונה", ופעילים בסניף הליכוד.

3420. התקנת טלפונים לעולים במרכזי קליטה

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ו' בניסן התשנ"א (21 במרס 1991):

הובא ליריעתי, כי הסוכנות היהודית או משרד הקליטה מתנגדים להתקנת טלפונים בדירותיהם של עולים חדשים, המתגוררים במרכזי קליטה ברחבי הארץ, אפילו על-חשבונם של העולים. הנימוק שניתן הוא — מניעת הרגשה של קביעות בקרב העולים, חושבי מרכזי הקליטה, על-מנת לזרזם במציאת פתרונות דיור של קבע. כרם, בהעדר אפשרות לתקשורת טלפונית, מתקשים העולים במציאת מקומות עבודה או שיכון, ולמעשה יש במדיניות זו מגמה המונעת מציאת פתרונות לקליטת קבע. עוד נמסר לי, כי "בזק" מוכנה להתקין טלפונים בדירות עולים, אם הדבר ינתן לה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?
2. אם אינן נכונות — מה היא האמת בכל הנוגע למדיניות התקנת טלפונים בדירות במרכזי הקליטה?

3. האם תהיה מוכן לשקול שנית מדיניות זו, כך שיתאפשר לעולים המעוניינים בכך לקבל אמצעי תקשורת שהוא כה חשוב לצורך התקשרות עם מסיקים ובעלי דירות להשכרה, ואף חשוב לרווחתו של העולה, באפשרו ליצור קשר עם קרובי משפחה וידידים בארץ ובחוץ-לארץ?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. מדובר בבית-דירות בגבעתיים, "מאגר" — 24 חדרים עם שירותים ללא מטבח, ברחוב רמב"ם 29. בעבר היה שם מלון ובית-אבות. הדירות מיועדות לשתי נפשות.

כל העולים הפוטנציאליים מופנים על-ידינו לחברת "עמידר", ולפי מיטב ידיעתנו ועל-פי הנהגה, נציג החברה אוסף מועמדים מספר פעם או פעמיים כשבוע ומראה להם את הדירות לאכלוס.

מחיר שכר הדירה הוא 480 שקל לחודש פלוס פיקדון בסך 1,000 שקל. לאחרונה אוכלסו רוב הרירות.

3493. סל הקליטה

חבר הכנסת א' דיין שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג באייר התשנ"א (7 במאי 1991):

פורסם כי עולים חדשים שלא מצאו עבודה בתום שנתם הראשונה בישראל עשויים להמשיך ולקבל את סל הקליטה גם בשנה השנייה לשהותם בארץ, בתנאי שחיפשו עבודה ולא הצליחו למצוא.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן יש כוונת המשרד לשלם את סל הקליטה גם בשנה השנייה?

2. מה כמות המשרד לעשות כדי לספק את הצרכים הבסיסיים של העולים בתחומי הדיור והתעסוקה, כדי להוציאם מחרפת רעב אשר עלולה לפגוע בהמשך העלייה ואף לגרום לירידה של עולים רבים מהארץ?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שלילי.

2. על-מנת לסייע למשפחה בשנתה השנייה: א. משלמים שכר דירה בסך 375 שקל; ב. משפחה, שאין לה מקור הכנסה והמציאה אישור משירות התעסוקה, מקבלת ממשרד הקליטה רמי קיום. סכום רמי הקיום משתנה בהתאם למספר הנפשות במשפחה, לפי הפירוט: נפש אחת — 457 שקל, שתי נפשות — 685 שקל, שלוש נפשות — 800 שקל וארבע נפשות — 914 שקל. דמי הקיום משולמים עד ל-24 חודשים מיום העלייה; ג. פתרונות הדיור הולכים ומתרחבים עם הרחבת היקף הבנייה; ד. הממשלה פועלת כמרגץ גם בתחום התעסוקה.

3494. אשרות עולה בנמל חיפה

חבר הכנסת י' שמאי שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג באייר התשנ"א (7 במאי 1991):

ביום שני, 29 באפריל 1991, פורסמה כעיתון "ידיעות אחרונות" ידיעה בדבר משפחת עולים מבית-המועצות, אשר עלתה לארץ במכוניתה ביום 11 באפריל 1991, לאחר נסיעה של כחודש ימים. משהגיעו לארץ נתקלו בני המשפחה בקשיים בהשגת אשרת עלייה ונשלחו ממשרד הקליטה למשרד הפנים ללא כל טיפול ייחסי, למרות היותם מחוסרי כסף, מזון ודיור.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום הזה נכון?

2. אם כן — מדוע אין בני המשפחה מקבלים אשרת עלייה לארץ?

3. מדוע לא ניתנו לבני המשפחה טיפול ועזרה מינימליים ומניים עד אשר יקבלו אשרות עולה?

בשנת 1987 פונו עולי אתיופיה דיירי מרכז הקליטה בעתלית ושובצו ברחבי הארץ. בשנת 1988 נסגר המרכז רשמית. הבעלות על מבני מרכז הקליטה בארץ הועברו מידי הסוכנות היהודית לחברת "עמידר" עוד בשנת 1987.

במרכז שוהות כיום חמש משפחות, המונות 28 נפשות, בתנאים קשים ובקשיים כלכליים. עכבריהם ונמלים מסתובבים בכתים באין מפריע בין הריהוט הדל, הכולל מזרנים ומיטות.

ברצוני לשאול:

1. כיצד פועל משרדך למציאת פתרון הולם לאלתר למשפחות אלו?

2. מה הוא מספרן של משפחות עולים מאתיופיה המצויות במרכזי קליטה ברחבי הארץ מאז "מבצע משה"?

3. כמה משפחות עולים מגל העלייה האחרון נקלטו במרכזי הקליטה בארץ?

4. מה הם עיקרי התוכנית המצויה במשרדך לפתרון בעייתם של העולים השוהים עדיין במרכזי הקליטה בארץ?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מרכז הקליטה בעתלית הוכרו כמרכז מתקפל. אף-על-פי-כן, כחריג, החליט משרד הקליטה לאפשר למשפחות שנשארו שם דירות חלופיות בחיפה. הנ"ל סירבו והעדיפו להישאר בעתלית.

2. כ-900 משפחות, שהן כ-4,000 נפש.

3. כ-1,200 משפחות, שהן כ-5,000 נפש. כמחציתן הן מהשנה האחרונה, למעט "מבצע שלמה".

4. לאקלס את עולי אתיופיה בדירות ציבוריות שיירכשו על-ידי משרד השיכון ויועמדו לרשות "עמידר". הקבינט לעלייה החליט להיחזק על רכישת 6,000 דירות לשיכון של העולים האתיופים. העולים ישלמו שכר דירה ל"עמידר", כמקובל בדירות ציבוריות. במקרה של רכישת דירה, עומדת לרשותם משכנתה מועדפת גדולה יותר, אשר מחציתה הופכת למענק.

3492. טיפול "עמידר" במועמדים לאכלוס

חבר הכנסת ג' גל שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג באייר התשנ"א (7 במאי 1991):

ביום ראשון, 28 באפריל 1991, העלה אזרח מגבעתיים, בתוכנית הרדיו "יש עם מי לדבר" של "גליצה"ל", שלפני יותר מחודשיים שופץ שכונתו אשר בגבעתיים בית-אבות על-ידי עמידר, ובו הוכשרו יותר מ-20 דירות לשיכון עולים.

מאז ועד היום הגיעו ומגיעים למקום עשרות עולים מדי יום, המופנים לשם על-ידי חברת "עמידר", אך שום נציג או איש מוסמך מטעם החברה לא נמצא במקום לקבל את פניהם.

ברצוני לשאול:

1. האם נתון זה ידוע לשר?

2. אם כן — כיצד מסביר השר נתון זה לנוכח מצוקת הדיור לעולים?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3. האם אין בכך פגיעה ביכולתם של ילדי עולים להיקלט במערכת החינוך, וזאת בהתחשב בקשיים הכרוכים בקליטה זו?

4. האם ככוונת משרדך לחדש בקרוב את התמיכה במועדוניות אלה?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—3. ביום 1 באפריל 1991 ביטל משרד האוצר את סעיפי תקצוב החינוך במשרד הקליטה. ממועד זה אנו מנועים ממימון פעילות זו. ללא ספק יש בכך פגיעה בקליטתם של הילדים במערכת.

משרד הקליטה הפעיל במשך למעלה מעשור שנים מסגרות לחינוך משלים לילדי עולים. במסגרות אלה נהנו אלפי תלמידים מקרב יוצאי אתיופיה, ברית-המועצות, דרום-אמריקה ושאר הארצות מתגבור לימודי בשעות אחר-הצהריים, מתוכניות העשרה, מפרויקטים לקידום קבוצות חלשות, מסיוע אינדיבידואלי לתלמידים מתקשים. התוכניות הופעלו בתיאום מרבי עם הגורמים המקצועיים במשרד החינוך והן באו כהשלמה לשעות הלימוד הפורמלי. המסגרות הופעלו במרבית היישובים בבתי-הספר בשעות אחר-הצהריים, באמצעות מחלקת החינוך ברשויות המקומיות.

3541. חינוך משלים לילדי עולים

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את השר לקליטת העלייה ביום א' בסיוון התשנ"א (14 במאי 1991):

מידיעה שפורסמה בעיתון "דבר" מיום 7 במאי 1991 עולה, כי בחודש האחרון נסגרו המועדוניות הבית-ספריות שנפתחו בתחילת שנת הלימודים לתלמידים עולים, כדי שייכוו בהן את שיעורי הבית. המועדוניות נסגרו, מאחר שמשרד הקליטה חדל להעביר מימון שעות לשיעורי עזר למשרד החינוך.

כרצוני לשאול:

1. האם נכוונת ידיעות אלו?

2. אם כן — כיצד מתכוון כבודו לפתור בעיה זו?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. ביום 1 באפריל 1991 ביטל משרד האוצר את סעיפי תקצוב החינוך במשרד הקליטה. ממועד זה אנו מנועים ממימון פעילות זו.

הדבר בהחלט פוגע, במיוחד בהתחשב בפעילות הענפה של משרד הקליטה בנושא שהיקפו היה כדלקמן: משרד הקליטה הפעיל במשך למעלה מעשר שנים מסגרות לחינוך משלים לילדי עולים. במסגרות אלה נהנו אלפי תלמידים מקרב יוצאי אתיופיה, ברית-המועצות, דרום-אמריקה ושאר הארצות, מתגבור לימודי בשעות אחר-הצהריים, מתוכניות העשרה, מפרויקטים לקידום קבוצות חלשות, מסיוע אינדיבידואלי לתלמידים מתקשים.

התוכניות הופעלו בתיאום מרבי עם הגורמים המקצועיים במשרד החינוך והן באו כהשלמה לשעות הלימוד הפורמלי. המסגרות הופעלו במרבית היישובים בבתי-הספר בשעות אחר-הצהריים באמצעות מחלקות החינוך ברשויות המקומיות. במהלך השנה האחרונה הופעלו מסגרות חינוך משלים

4. מה ייעשה על-מנת שמקרים אלו לא יישנו, כדי שכל מי שמבקש לעלות לארץ בכל דרך אפשרית יקבל סיוע שווה?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כנמל חיפה — נכון שמפאת מספר העולים הקטן אין למשרד הפנים נציג. עד עתה לא הוסמכה על-ידו משטרת הגבולות להנפיק אשרת עולה, כפי שהדבר נעשה כנמל התעופה בלוד.

2. על-מנת לזרז את מתן הסיוע, נוהג משרד הקליטה לסייע לעולים עם הצגת אישור שפנו למשרד הפנים לקבלת אשרת עולה. זאת, מאחר שהתעודה ניתנת לאחר ימים מספר.

3. לא היה בידם כל אישור, ומשרד הקליטה מנוע מלתת את הסיוע.

4. משרד הקליטה יפנה למשרד הפנים בבקשה למנות נציג שלו כנמל חיפה, או לחלופין — שתינתן הסמכה למשטרת הגבולות להנפיק אשרת עלייה, כפי שהדבר נעשה כשדה התעופה בלוד. כמקרה זה יפעל נציג משרד הקליטה הממוקם כנמל מתן סיוע מידי.

3495. הונאת עולים על-ידי יורדים

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג באייר התשנ"א (7 במאי 1991):

כביקורי בדרום-אפריקה נודע לי מראשי הפדרציה הציונית במקום, כי קיימת תופעה של ניצול עולים חדשים על-ידי יורדים ישראלים המתגוררים בדרום-אפריקה. אותם יורדים מנצלים את תמימותם של העולים החדשים ומציעים להם סיוע קליטה בדרום-אפריקה תמורת העברת הקצבה הכספית ממשרד הקליטה. היורדים רוכשים עבור העולים כרטיס טיסה לדרום-אפריקה בלבד, משלשלים את יתרת הכסף לכיסם ונעלמים.

כרצוני לשאול:

1. האם הינך מודע לתופעה ולממדיה?

2. מה בדעת משרדך לעשות כדי למנוע מקרים דומים?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. העולה איננו יכול להעביר את כספי סל הקליטה לזולתו. עם עזיבת הארץ, מופסק תשלום סל הקליטה.

אעביר את הנושא ליריעת הסוכנות היהודית, על-מנת שהנושא יטופל באמצעות שליחיה בחוץ-לארץ.

3540. חינוך משלים לילדי עולים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את השר לקליטת העלייה ביום א' בסיוון התשנ"א (14 במאי 1991):

נודע לי כי באחרונה נסגרו מועדוניות בית-ספריות לעולים, דבר הפוגע באיכות החינוך הניתן לילדי העולים.

כרצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. אם כן — מדוע הפסיק משרדך מתן שעות עזר לילדי עולים?

המסגרות הופעלו במרבית היישובים בכתי-הספר בשעות אחר-הצהריים. באמצעות מחלקות החינוך ברשויות המקומיות.

במהלך השנה האחרונה הופעלו מסגרות חינוך משלים. באמצעות המחלקה לשירותי רווחה, מדור חינוך, ביותר מ-50 רשויות מקומיות והשתתפו בהן כ-17,000 ילדי עולים.

הפסקת הפעילות החל מ-1 באפריל 1991 נבעה מהחלטת משרד האוצר על ביטול סעיפי תקצוב חינוך במשרד. מעבר לטיעון התקציבי עמד לנגד עיני משרד האוצר גם טיעון בדבר אחריותו של משרד החינוך. הודעת המחלקה על ביטול הסיוע הובאה לידיעת כל הגורמים הנוגעים בדבר ולידיעת משרד החינוך. במטרה למצוא מענה חלופי על-ידי משרד זה. עד היום טרם נתקבלה עמדת משרד החינוך.

כמו-כן בא המשרד בדברים עם הדרגים הבכירים ביותר במשרד האוצר, לביטול גזירת הקיצוץ התקציבי. משרד האוצר לא שינה החלטתו, לפיכך מנוע המשרד מלהמשיך ולקיים תוכניות אלה.

היו"ר ד' תיכון:
אבקש מהשר לקליטת העלייה להשיב על שאלתא מס' 3576 של חברת הכנסת עדנה סולודר, שנמצאת באולם. קרן האור היחידה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אני הייתי במשך כל הזמן באולם ויצאתי רק כדי לשחות כוס מים.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת דיין, אתה סגן יושב-ראש הכנסת. אני מבין למה אתה מתכוון, אבל אני מצטער, לא אלך לאחור. אתה בודאי לימדת אותי שאין הולכים לאחור. אתה זוכר?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לגבי שאלות? אני מעולם לא הוריתי כך.

היו"ר ד' תיכון:
את זה ודאי שלא עשינו, מאז ומעולם.
בבקשה, אדוני השר.

3576. קליטה באכסניית נוער בחיפה
חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ח' בסיוון התשנ"א (21 במאי 1991):

בכתבה במסגרת "יומן השבוע" ב"קול ישראל", ששוררה בשבת, 11 במאי 1991, תוארה הזנחה של כ-150 עולים; השהים חודשים מספר באכסניית נוער בחיפה. האכסניה נשכרה למטרת קליטה בידי חברת "עמידר".

כרצוני לשאול:
1. האם ידועה לך הפרשה?

2. האם יש אחראי לעולים מרגע שהגיעו אל האכסניה? אם כן — מי הוא?

3. האם מאז פרסום הידיעה שונו התנאים באכסניה?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
1. עם קבלת המידע על תקלות באכסניית הנוער בחיפה, שהיא כשלעצמה מבנה מתאים, ביקרו במקום מנכ"ל המשרד, המשנה למנהל הכללי ומנהל מחוז הצפון במשרדנו.

באמצעות המחלקה לשירותי רווחה, מדור חינוך, ביותר מ-50 רשויות מקומיות והשתתפו בהן כ-17,000 ילדי עולים.

הפסקת הפעילות החל מ-1 באפריל 1991 נבעה מהחלטת משרד האוצר על ביטול סעיפי תקצוב חינוך במשרד. מעבר לטיעון התקציבי, עמד לנגד עיני משרד האוצר גם טיעון בדבר אחריותו של משרד החינוך. הודעת המחלקה על ביטול הסיוע הובאה לידיעת כל הגורמים הנוגעים בדבר ולידיעת משרד החינוך. במטרה למצוא מענה חלופי על-ידי משרד זה. עד היום טרם נתקבלה עמדת משרד החינוך.

כמו-כן בא המשרד בדברים עם הדרגים הבכירים ביותר במשרד האוצר, כדי לבטל גזירת הקיצוץ התקציבי. משרד האוצר לא שינה החלטתו, ולפיכך מנוע המשרד מלהמשיך ולקיים תוכניות אלה.

3575. חינוך משלים לילדי עולים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ח' בסיוון התשנ"א (21 במאי 1991):

נודע לי, כי לאחרונה נסגרו המועדוניות הבית-ספריות שנפתחו בתחילת שנת הלימודים כשביל תלמידים עולים, כדי שייכינו בהן את שיעורי הבית כסיוע מורים, בסיום יום הלימודים.

כרצוני לשאול:

1. כמה מועדוניות תקצב משרדך?

2. האם ידוע על מועדוניות שנותרו פתוחות הודות למימון שלקחו על עצמן הרשויות המקומיות או משרד החינוך לאחר החלטת משרדך?

3. בכמה מועדוניות מדובר?

4. מה הוא סך כל סכום התקציב שקוצץ מהמועדוניות?

5. כמה תלמידים עולים נפגעו כתוצאה מקיצוץ זה?

6. האין הדבר פוגע באיכות החינוך לילדי העולים?

תשובת השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאות מועדוניות, במסגרת 50 רשויות מקומיות.

2. רשויות אחדות; אין לנו נתונים.

3. במועדוניות למדו בשנת התשנ"א 13,746 תלמידים. כל כיחה במועדונית מנחה כ-20 תלמידים.

4. משרד האוצר ביטל החל מיום 1 באפריל 1991 את סעיפי תקצוב החינוך במשרד כסכום של כ-3 מיליוני שקל שכללו גם את הסיוע הפרטי לתלמידים עולים.

5. הדבר בהחלט פוגע, במיוחד בהתחשב בפעילות הענפה של משרד הקליטה בנושא שהיקפו היה כדלקמן:

משרד הקליטה הפעיל במשך יותר מעשר שנים מסגרות לחינוך משלים לילדי עולים. במסגרות אלה, נהגו אלפי תלמידים מקרב יוצאי אתיופיה, ברית-המועצות, דרום אמריקה ושאר הארצות מתגבור לימודי בשעות אחר-הצהריים, מתוכניות העשרה, מפרויקטים לקידום קבוצות חלשות, מסיוע אינדיבידואלי לתלמידים מתקשים.

התוכניות הופעלו כתיאום מרבי עם הגורמים המקצועיים במשרד החינוך והן באו כהשלמה לשעות הלימוד הפרמלי.

היו"ר ד' תיכון:
מה אתה רוצה? אני בוודאי לא אכלתי את השאלתות.

בבקשה, אדוני השר.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
אדוני היושב-ראש, מספר העולים שעדיין נמצאים שם כיום לא ידוע לי. כללית, מה שאני יודע, כפי שאמרתי בתשובתי, הוא שרק שתי משפחות הסכימו לעבור למקומות חלופיים, הגם שהצענו להם כמה וכמה מקומות חלופיים. העובדה שהם לא הסכימו לעבור למקומות חלופיים מראה שלא הצעקתה, שכן אילו המצב היה כפי שתיארו אותו, הם היו רצים על ארבע למקומות חלופיים.

היו"ר ד' תיכון:
תודה.

3663. עולים חדשים חירשים

חברת הכנסת ג' ארד שאלה את השר לקליטת העלייה ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

מתוך קשר עם ארגוני עולים וארגוני חירשים נודע לי, כי קיימת בעיה בנוגע לקליטתם של עולים חדשים חירשים. מדובר במאות עולים חירשים. נודע לי, למשל, כי לאחרונה, עקב קשיי התקשורת לא הבינו כמה חירשים-עולים מדוע הם מובלים למחנה צה"ל, לשיכון זמני, עם נחיתתם בארץ, והם נבהלו למדי. דווקא משום שמדובר בקבוצה מצומצמת, ייתכן כי יש אפשרות להקל את מצוקתם.

ברצוני לשאול:

1. היכול משרדך לפעול כדי להסדיר ארגונית ותקציבית מימון למתורגמנים בשפת סימנים שילוו את החירשים בעבודה, כסידורים וכו'?

2. ידוע לי כי בברית-המועצות נהנו החירשים מהטבות שונות כגון נסיעות חינוך באוטובוס, הוזלות בקווי הטלפון — האם ישקול משרדך מימוש פעולות דומות או אחרות?

3. מה ככוונתך לעשות כדי לסייע לעולים חירשים בנוגע ללימודים ותעסוקה?

4. מה ככוונתך לעשות כדי להקל את קליטתם החברתית-הרוחנית ובספורט, של העולים החירשים?

5. האם משרדך משתף פעולה עם ארגונים וולונטריים העוסקים בחירשים?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

1. במסגרת המדיניות הבינ-משרדית הועברה האחריות הכוללת לטיפול באוכלוסיות נתמכות — חולים, נכים, מפגרים, תשושים וכו' — לידי משרד העבודה והרווחה, שאמור לפעול באמצעות לשכות הרווחה ברשויות המקומיות.

2 — 3. למעט סעיף תקציבי להבטחת קיום לאוכלוסיות כג'ל לפרק הזמן שעד להחלת קצבאות המוסד לכיטוח לאומי על עולים, אין למשרד תקציב פעולות ליוזמות ולפרויקטים בתחום הנדון.

4 — 5. המחלקה לקליטה חברתית במשרדנו נותנת ותיתן סיוע לאוכלוסייה זו באולפנים המיוחדים לחירשים, לאלה שעדיין נמצאים באולפן, ובאמצעות הארגונים הנוגעים בדבר לאלה שסיימו את האולפן. הסיוע הוא בתקציב לפעולות תרבות, חברה, טיולים, מסיבות חג וכו'.

2. הטיפול בעולים הוא באחריותו של מחוז הצפון במשרד הקליטה, שהעמיד לרשות הנושא אחד מעובדיו.

3. הוצע לכל המתגוררים באכסניה דיור חלופי בשכירות בטבריה, בצפת ובנתניה. העולים סירבו לקבל ההצעה, למעט שני זקנים שעברו למעון בנתניה.

באכסניה עצמה חלו השיפורים הבאים: המתקן כולו עבר ריסוס יסודי, הוכנסו מכוונות כביסה, נפתחו במקום שתי כיתות אולפן, ילידי העולים מוסעים מדי יום ביומו הלוך וחזור לכיתה-הספר בטיירת-הכרמל, ובמקום מועסקת עובדת דוברת רוסית לטיפול שוטף בעולים. נציג משרד הקליטה מבקר בקביעות במקום.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, אם נציג מיוחד שלך התמנה לטפל בעולים שנקלטו שם, מדוע צריכים היו לעבור יותר מחודשיים עד שהסתבר לכם מה מתרחש במקום הזה, ורק לאחר תשדיר רדיו, אומנם בשבת, ופרסום בעיתון ביום ראשון, הזדעקתם לשם?

מדוע צריך היה התענוג המפוקפק הזה לעלות 700 שקל לכל משתכן?

כמה עולים שוהים שם היום?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, האם אתה מחזיר את ה"סרט" לאחר?

היו"ר ד' תיכון:
לא.

נאוה ארד (המערך):

אני יושבת שעות כדי לשמוע תשובות על שאלות, ובסוף פוסחים עליהן.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נאוה ארד, קחי דוגמה מחברת הכנסת עדנה סולודר: היא לא מחמיצה תשובה על שאלתא אחת. היא יושבת כאן ומקבלת תשובות. מה לנו כי נלין?

עדנה סולודר (המערך):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

מה אני יכול לעשות? אני קורא, חבר הכנסת אורון.

נאוה ארד (המערך):

— — — והם עושים לפנים משורת הדין.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אם מתחילים לנקוט כאן לפנים משורת הדין, הולכים אחורה ולא קדימה. ובשאלות הכלל הוא ברור, מאז תחילתה של הכנסת — לא הולכים לאחור.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני יושב כאן כל הזמן ויצאתי החוצה לשתי דקות. כבר נשאלו 20 שאלות?

את התשובות על שאלות לפרוטוקול, כך שזכותו של השואל לא נפגעת, לא נפגמת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

ולכן זה רשום בפרוטוקול.

נאווה ארד (המערך):

זאת לא בעיה של פרוטוקול.

היו"ר ד' תיכון:

אלא בעיה של מה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אתה הרי נוהג כפי שאתה נוהג.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אולי תורשה לי הערה. לדאבוני, אף שסגן השר לענייני ירושלים פתח בדיון בנושאי המשרד, נקטע הדיון באמצע, ואחרי שהוא אמר את דברו התחילו בתשובות על שאלות. אני לא חושב שזה היה הסדר הנכון, אבל זה לא באשמת היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת עדנה סולודר העלתה את הסוגיה הזאת, והפניתי אותה ליושב-ראש הכנסת, שהרי הוא קובע את סדר העבודה שלנו, ואני באתי אל המוכן.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

יב. סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו

היו"ר ד' תיכון:

איזה שישים? אף אחד לא נמצא כאן.

בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, אדוני סגן השר לענייני ירושלים, אני בהחלט מעריכה את מה שראיתי בחוברת הנאה שהגשתי לנו, לפחות, את מה שהספקת לעשות בתקופה הקצרה שאתה בתפקיד. עם זה, קצת צרם לי — — —

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

תרימי קצת את המיקרופון.

היו"ר ד' תיכון:

הוא מכון במיוחד אליה, זה המיקרופון שלה.

עדנה סולודר (המערך):

צריך להתחיל מהתחלה?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

עדנה סולודר (המערך):

אדוני סגן השר לענייני ירושלים, בהחלט התרשמתי ממה שמצוין כמעשיך או כמעשיך משרדך בתקופה הקצרה שאתה

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (המערך):

אדוני השר, אני שמחה לשמוע שבכל זאת משרדך לא עזב לחלוטין את הטיפול באוכלוסיות חלשות, ובמיוחד באוכלוסיית החירשים.

אני רוצה לשאול, האם ידוע לך שגם לאחר שהועבר הטיפול למשרד העבודה והרווחה מהלך ההעברה הוא בעייתי מאוד? ולצערונו, מספר העולים כרגע אינו גדול. מאחר שמדובר באוכלוסייה מאוד מיוחדת וקשה, האם ישקול משרד הקליטה המשך מעורבות כמה שהוא היה מעורב קודם לכן, עד שיסתבר לחלוטין שאומנם המשרדים והרשויות המקומיות קיבלו לטיפולם את האוכלוסייה הזאת?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

אולי אפרט קצת יותר. למעשה אוכלוסייה זאת היתה מטופלת במחוזות שלנו על-ידי נציגים של הסוכנות. כך זה היה כל השנים. ההסכם שלנו מראש עם הסוכנות היה, הנושא יועבר לרשויות המקומיות, והוא יועבר רק לאחר שהרשויות המקומיות תהיינה מוכנות מבחינה תקציבית לקבל את הטיפול.

מה שקרה הוא שהסוכנות, ללא התראה מוקדמת, נטשה לפתע את הנושא, עוד לפני שהרשויות תוקצבו מהאוצר כדי לטפל בנושא, כך שאוכלוסייה רגישה זו נפלה בין הכיסאות, פשוטו כמשמעו. מחיתי על כך בקבינט פעמים מספר, אבל לצערי הרב תשועה עדיין לא באה, כיוון שלא בידי להושיע בנושא הזה. אני מצטער מאוד לומר את הדברים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר לקליטת העלייה.

חבר הכנסת שלמה דיין, אני רוצה שתבין: אנחנו מעבירים

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ממשכים בסדר-היום. יש שתי שאלות אל סגן השר לענייני ירושלים. שאלה ראשונה של חברת הכנסת עדנה סולודר. בבקשה.

אם חבר הכנסת וירשובסקי יאות להחליף אותי, גם אני מוכן להשתתף בדיון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני אחליף אותך בכוא העת, זה בסדר. הדיון על מה?

היו"ר ד' תיכון:

שמת לב שלא ענית לעניין?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

התשובה היא לעניין, אבל שלילית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא הבנתי את העניין.

היו"ר ד' תיכון:

אני ביקשתי להשתתף בדיון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש עוד שישים נואמים, אדוני היושב-ראש.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ליציע אין עבודה.

היו"ר ד' תיכון:

הייתי מפסיק את הדיון.

עדנה סולודר (המערך):

אבל מה עם התשובה לי?

היו"ר ד' תיכון:

תקבלו תשובה. חברת הכנסת סולודר, את מהרת לאיזה מקום? הלילה צעיר, אילו ראית רק את סררה-היום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יכול לשאול שאלה את השר?

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת רן כהן. יש מקום לעשר שאלות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר לענייני ירושלים, אני מבקש לשאול אותך שאלה המורכבת משני חלקים. אתה יודע שאני לא תומך בממשלה שאתה שותף לה, אבל זה לא מקטין את ראייתו הריאלית שבה אתה, דווקא כאיש אגודת ישראל, כאיש המחנה החרדי, נמצא כראשו של המשרד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, מה אנחנו עושים עם חבר הכנסת שבת וייס? הוא הפועי. הפסקנו את הדיונים במליאה והמתנו לך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

סגן השר ורדיגר, אני מבקש, מאחר שבכל זאת נודמנה ההזדמנות שאתה כאיש המחנה החרדי עומד בראש המשרד הזה, יש שתי סוגיות שלעניות דעתי יכולת, ואולי אפילו היית חייב להתערב בהן, כדי שבירושלים יתקיימו חיים נכונים יותר והוגנים יותר בין המחנה החרדי לבין המחנה החילוני. כוונתי — לשני נושאים מהותיים העומדים על הפרק. הקטע האחד הוא מה שעומד לקרות סביב כביש מס' 1, הכניסה אליו. הכביש הזה לא עובר בתוך מבנים או רובע אלא לאורך אזור חרדי, אפילו לא קרוב מאוד. אין שום סיבה בעולם שאתה לא תפעיל את יכולתך, את כוחותיך, את השפעתך, כדי שבירושלים באמת יתקיים שלום בין אזרחיה על גונייהם, ובכביש הזה לא תהיה ברירה אלא לנסוע, ואילו את הרבעים שבהם גרה האוכלוסייה החרדית להשאיר לאנשים על-פי אמנותם.

הנושא השני הוא בעניין רכס שועפאט. זו פעם ראשונה במדינת ישראל שלוקחים הר, לוקחים שטח, ומחלקים אותו למפלגות. כלומר, אני מכבד את זה שרוצים להקים שכונות לאוכלוסיות שונות, לרבות האוכלוסייה החרדית: אין לי שום דבר נגד זה. אבל החלוקה הזאת, שבה נתנים 600 יחידות לש"ס, 600 יחידות לאגודת ישראל ו-200 יחידות לדגל התורה, ועוד המפד"ל יצאה מסכנה, נפגעת, אין זה לא הקצו לה. לעניות דעתי, הדבר הזה גובל בשערווייה. אני רוצה שתדע, שאם אנחנו רוצים להתקיים כאחים בירושלים, הדבר הזה מקומם ויוצר תחושה, שפה מחלקים את המדינה הזאת למפלגות. עוד מעט יחליטו שהר זה יהיה שייך לר"צ וההר ההוא יהיה שייך לאגודת ישראל. עד אנה אנו באים?

יואש צידון (צומת):

תיזהר שלא יהיה הר של ר"צ בשטחים הכבושים.

עוסק בענייני ירושלים, כסגן השר לנושא זה. עם זה, צרם לי קצת כשפתחת את דברך ואמרת שהיה צריך להתחיל יש מאין. לומר "להתחיל יש מאין" לגבי ירושלים?

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
זה לגבי המשרד.

עדנה סולודר (המערך):

אם כן, לקחתי את דברי בחזרה.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
משרד חדש.

עדנה סולודר (המערך):

לגבי המשרד — כן, לגבי ירושלים — לא. הבנתי את זה לא-אנכון.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
לגבי המשרד החדש, זה יש מאין.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ורדיגר, הרי אתה תשיב לה.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אני רק עונה על השאלה.

היו"ר ד' תיכון:

היא עוד לא שאלה.

עדנה סולודר (המערך):

עם זה, כל התוכניות האלה הן פות מאוד, אתגריות מאוד, והלוואי שתתגשמה. תיבחנה כמעשים.

אני רוצה לשאול אותך בשני נושאים. ראשית, ירושלים היא הבירה שלנו אבל היא עיר קדושה לכל העמים, כידוע, וחשוב לנו מאוד שיהיו בה רוחב הדעת, אפשרות ליהנות מכל מה שיש בה וחופש הפולחן, כמובן. והנה, בשבת האחרונה לא יכול היה להיות לאזרחי ישראל היהודים חופש הנסיעה בירושלים, ואתה, כסגן שר, שאומנם לא עוסק בנושא התחבורה של ירושלים, מה אתה אומר? ואולי חשוב עוד יותר — מה אתה עומד לעשות בעניין הזה? היעלה על הדעת שבימים היחיד שבו אנשים יכולים להגיע לירושלים או לצאת ממנה, יום השבת — ואנחנו חיים בחברה שבה הרוב חילוני — הם לא יוכלו להגיע לירושלים? אני מבקשת מאוד את התייחסותך.

נושא שני. בשנים האחרונות של האינתיפאדה אנחנו עדים לכך שהמטיילים הרדירו את רגליהם מירושלים. רק בתקופת משבר המפרץ היתה לירושלים עדנה מבחינת ביקור הציבור הרחב בישראל. העניין הזה מטריד אותי מאוד. אין נביא לכך שאזרחי ישראל, ובעיקר הצעירים שהיו ממלאים את מצוות העלייה לרגל לירושלים מדי שנה, וזה היה חלק מתוכניות החינוך — אין נביא לזה, שעל אף המצב, שהוא מצב בעייתי, הם יוכלו לטייל בירושלים? אני יודעת שניתנים כל אמצעי הביטחון, אבל יש פה בעיה קשה של מודעות. הייתי מבקשת מאוד שתתייחס לשני עניינים אלה.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבת וייס. היית מאמץ, חבר הכנסת אורון? הוא איננו. מה אני צריך לעשות? להפסיק את הדיון?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חמש דקות הפסקה ולקראו לו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא יהיה הר של ר"צ. כל מדינת ישראל יש בה אנשי ר"צ. אני אומר בכל הרצינות, כבוד הרב, שאתה מחויב בעניין הזה גם בתוקף תפקידך הממלכתי, ורצה מי שרצה שתהיה לך גם יכולת להשפיע על זה מהיותך אחד מהמנהיגים של העדה החרדית. מה אתה מתכוון לעשות, כדי שיהיה שלום אבל גם סדר תקין בירושלים?

היו"ר ד' תיכון:
אני אשחרר אותך מן הנשיאות. אני לא אוותר, כי אז תאמר חברת הכנסת עדנה סולודר שאני לא־עקבי. גם חבר הכנסת שלמה דיין יגיד שאני מפלה לטובה. אני לא מוותר הפעם. היה כאן ויכוח ארוך. חבר הכנסת, סגן השר לענייני ירושלים, בבקשה, הרצפה היא שלך.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת עדנה סולודר, שאלת שתי שאלות. לשאלה הראשונה — אין ספק שירושלים היא של כל עם ישראל, והיא גם, כמוכן, עיר שעדות אחרות ואמונות אחרות יש להן עניין בה. אבל בוודאי מה שאת שואלת נוגע ליחסים בין דתיים לחילוניים לגבי מה שקרה בשבת האחרונה ולגבי העתיד.

אומנם מישוה מחברי הכנסת כאן כינה אותי ממנהיגי העדה החרדית. אני לא ממנהיגי העדה החרדית.
רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני אמרתי את זה, וזה בהכרח נובע מהעובדה שאתה יושב בממשלה.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אין ספק שאני אולי ממנהיגי החוגים החרדיים. יש להבחין בין העדה החרדית לבין החוגים החרדיים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
קיבלתי את התיקון.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אני יכול להביע את דעתי. לא מקובל עלי בשום פנים ואופן מה שנעשה בשבת האחרונה בירושלים. אני לא מסכים לכך, ואכזב את דעתי נגד תופעה זאת ליד אותם שולחנות שנשב סביבם בימים הקרובים.

היו"ר ד' תיכון:
חבל שלא שמעת את דברי סגן השר. הוא דיבר על כך.
סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
אני חושב שעל אף עמדותי הברורה בנושא של קדושת ירושלים, שאצלי היא מעל הכול, במיוחד בירושלים, שבת בירושלים, אנחנו נגד השיטה הזאת של חסימת דרכים וחריקת אבנים. אני לא מביע רק את דעתי, אלא גם דעה של חלק גדול מרבני ישראל, גדולי ישראל. אני מקווה שהעניין הזה יוסדר לשביעות רצוננו, כלומר לא לשביעות רצוני לגבי חילול השבת, אבל לגבי זה שתופעות כאלה לא תהיינה.

חברת הכנסת סולודר, את שאלת שאלה נוספת, הקשורה קצת עם תיירות פנים. יותר מתיירות פנים — איך אנחנו גורמים לכך שמה שהיה נהוג בעבר, עלייה לרגל לירושלים, יימשך: אנחנו עדים לכך, לצערנו הרב, שזה בירידה.

ובכן, אנחנו עומדים בקשר עם גורמים תיירותיים — משרד התיירות, עיריית ירושלים, ואנחנו פועלים כדי שנחזור לאותו מצב של עלייה לרגל של צעירים ושל מבוגרים ושל זקנים, שירושלים תהיה מטרה לביקורים. אומנם כפי שציינת, בתקופת מלחמת המפרץ היתה עדנה לירושלים, אבל זה היה רק זמני.

אני רוצה להגיד לך שהמצב השתפר. אנחנו עומדים בקשר עם גורמי התיירות, עם בתי־המלון, המצב טוב הרבה יותר מכפי שהיה לפני כן. אני מקווה שאנחנו הולכים בכיוון הנכון.

חבר הכנסת רן כהן, אני חושב שעל שאלה אחת קיבלת תשובה. עכשיו, לגבי רכס שועפאט, בהזדמנות, גם מעל במת הכנסת, לפני ימים מספר, אמרתי, שקצת לא מובן לי: מותר למסור קרקעות לעמותות של עולים חדשים בכל חלקי הארץ

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא יהיה הר של ר"צ. כל מדינת ישראל יש בה אנשי ר"צ. אני אומר בכל הרצינות, כבוד הרב, שאתה מחויב בעניין הזה גם בתוקף תפקידך הממלכתי, ורצה מי שרצה שתהיה לך גם יכולת להשפיע על זה מהיותך אחד מהמנהיגים של העדה החרדית. מה אתה מתכוון לעשות, כדי שיהיה שלום אבל גם סדר תקין בירושלים?

היו"ר ד' תיכון:
תודה. רבותי, השאלה הזאת היא בת דקה ולא יותר. חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בירושלים עיר הנצח גם דקה היא נצח.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
מי ששואל שאלה ישתתף גם בדיון?

היו"ר ד' תיכון:
לא. מי ששואל שאלה נמחק מן הדיון.

שמעון שטרית (המערך):
אדוני היושב־ראש, אדוני סגן השר לענייני ירושלים, ראשית אני רוצה לברך את סגן השר על פעילותו למען ירושלים, ואשתדל לעמוד במסגרת דקה בשאלה.

שאלתי מתייחסת לדרכים לסייע למפעל "לוח אינטרנשיונל", שבגלל המבנה המיוחד של הפעילות שלו, והעובדה שהיא מצומצמת לקונה אחד ולתחנה אחת בשנה, ומערכת המימון שלו מסובכת מאוד ותלויה גם בחקיקה של ארצות־הברית, הוא נקלע למצוקה. אני מבין שהסכום שבו מדובר הוא סכום לא־קטן, אבל אם אנחנו עוסקים בתעשייה עתירת ידע, באחד המפעלים היותר מוצלחים, קוראים לו "אחת מספינות הדגל של ירושלים", הייתי רוצה לדעת אם סגן השר, שבעזרת השם — — —

היו"ר ד' תיכון:
חבל שלא שמעת את דברי סגן השר. הוא דיבר על כך.

שמעון שטרית (המערך):
אני מתנצל. אם לא שמעתי הרי זה משום שהייתי עסוק בענייני נפגעי הבנקים שהעלו את שוועתם אלינו, ואני מקווה שגם ישמעו אותם בשמים, וגם שר המשטרה ישמע אותם ויקפיא את הליכי הגבייה. זו הסיבה שנעדרתי, ואני מבקש את סליחת היושב־ראש ומתנצל בפני סגן השר על שלא שמעתי את דבריו, אבל אשמח אם הוא יחזור עליהם, כי חזרה על אותם דברים פעמיים תחזק את הדברים כמו הפרשנות של יוסף לחלום של פרעה.

יואש צידון (צומת):
השאלה היא איך "לוח" לא תהיה לוזר.

היו"ר ד' תיכון:
יש מי ששואל איך זה קרה לאחר 15 שנים ולא לפני 15 שנים.

שבח וייס (המערך):
אולי אפשר לקבל חנינה?

היו"ר ד' תיכון:
היום אני לא נותן. אני לא אוותר. אני שומר לך את זכות הדיבור.

שבח וייס (המערך):
יש ישיבת הנשיאות היום.

הוא אומר: לקחתם את ההר הזה של הערכים ואתם מוסרים אותו.

היו"ר ד' תיכון:

יש לך עשר דקות, תשיב.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
ודאי שאני אשיב.

היו"ר ד' תיכון:

זה ודאי יעלה כהצעה לסדר-היום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא הזכרתי את הערכים. נוח לך לברוח. יכולתי להזכיר.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

אתה מדבר הרבה מאוד על שלום בין חילונים ובין דתיים. תאמין לי, הציבור החרדי הוא הראשון שרוצה בשלום. דבר אחד אנחנו טוענים לגבי ירושלים: קדושתה של ירושלים היא קדושה שאליה נצטרך כלנו להתייחס אחרת. זה לא דיז'נוגף, תסלח לי מאוד, זו ירושלים עיר הקודש.

אליקים העצני (התחיה):

את דיז'נוגף ניתן לערכים, כי זו ארץ הפלישתים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש שיהיה ברור, לא ניתן, לא את ירושלים ולא את דיז'נוגף. אני בא להגן על ארץ-ישראל.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

חבר הכנסת שטרית, אני אעלה את הנושא הזה בישיבת הממשלה הקרובה ביום דאשון. אני רואה את הדבר הזה בחומרה, כיוון שמפעל "לזו" היה באמת דגל של מפעלי מדע וטכנולוגיה. אני מניח שתהיה התייחסות רצינית לבעיה כאובה זו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ראשון הדוברים — חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו — חבר הכנסת חנן פורת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היש-בראש, חברי הכנסת, במסגרת הדקות הספורות העומדות לרשותי אני רוצה להתייחס לשלוש נקודות. הראשונה — למשרד. באמת, מעבר ליחס החבדי והאישי שיש לי לסגן השר הממונה, השאלה חוזרת למקומה — כאשר הוקם המשרד. האם אומנם הדרך הנכונה לרכוש מאמצים — וראוי לרכוש מאמצים בנושא ירושלים — היא על-ידי הקמת משרד נוסף, כאשר יש חוק ירושלים ויש רשות לפיתוח ירושלים ויש עיריית ירושלים? יש שאלה, באיזו מידה דרושה רשות כאשר יש עירייה? יש שאלה על השאלה — באיזו מידה דרוש משרד, כשיש עירייה ויש רשות?

לא הייתי ממשיך ומעורר את השאלה הזאת לולא הועלה הנושא במסגרת סקירת משרדי הממשלה, וזו אחת הדרכים לבחון גם את הפרט וגם את הפרט בתוך הכלל. הפרט בתוך הכלל בהחלט מעורר שאלות רבות. מה עוד, שבחוכרת שהונחה קודם לכן על שולחננו לכאורה יש יעד מינימלי.

אתמול, שר השיכון הצהיר על מיליון. אתה מדבר רק על 250.000.

היו"ר ד' תיכון:

לא, בירושלים רכתי.

וגם בירושלים. לעמותות של אקדמאים ולעמותות של חיילים משוחררים; אבל אם נמסר חלק, שהוא מעבר לכל האזורים הפרובלמטיים, מבחינת יחסי דתים וחילונים, והציבור החרדי והדתי רוצה להתיישב במקום מסוים, שבו אתה לא תפריע לו והוא לא יפריע לך — גם זה לא טוב. גם ברחוב שמואל הנביא — לא טוב, ברחוב בראילן — לא טוב גם כן, בשועפאט — לא טוב גם כן. ובכן, לאן אתם רוצים לדחוק את הציבור הזה? האם אתם רוצים לדחוק את כל הציבור הזה לביתר? הלא אתה נגד יישוב חלקי ישראל הגדולה, אני בעד. ברוך השם, הציבור החרדי בירושלים יצא גם לביתר.

אני אמרתי זאת גם לחבר הכנסת פורז; אני לא מבין את הטיעונים האלה. זה לא נמסר לעמותות סתם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מוכרח לבקש את הגנת היושב-ראש. אמרתי באופן מפורש ביותר, שהציבור הדתי זכאי לקבל דיור.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
ובכן, מה הבעיה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אצל האחרים זה לא נעשה על בסיס מפלגתי. ילכו ויקבלו כמו כולם.

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי להתערב, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אמרתי אז לא אמרתי?

היו"ר ד' תיכון:

אלו באת היום לישיבת הוועדה לענייני ביקורת המדינה, היית נוכח לדעת שהעניינים הללו ישנים, לפני 40 שנה נהגו כך, והמבקרת התייחסה לנושא הזה ברוח האחרון. חבר הכנסת, לצערי הרב, היה עסוק בוועדה אחרת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תאמין לי, הנושא שעליו דנתם היום בוועדה לענייני ביקורת המדינה, את כל הסיפור של "שיכון עובדים" אני חשפתי.

היו"ר ד' תיכון:

היו דברים מעולם.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
זה לא היה על בסיס מפלגתי?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

על בסיס מושחת ולא על בסיס מפלגתי.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

בשועפאט זה לא היה על בסיס מושחת. אני כבר לא מבין את הציבור החילוני. אני קראתי היום ב"דיעות אחרונות" מאמר של עמוס קינן על שועפאט, והוא מדבר במנגינה אחרת לגמרי — לקחו את אדמות הערכים, לא העובדה שנתנו לעמותות.

לו היו נותנים לאיצטדיון — אז מותר לקחת מהערכים. אבל אם זה נמסר לציבור החרדי, אסור לקחת מהערכים.

אליקים העצני (התחיה):

אצלו לא.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

הוא כבר לא מדבר על חלוקה, על אדמו"רים ועל חצרות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני יודע.

עמנואל זיסמן (המערך):
ואחרי? הוא איננו.

היו"ר ד' תיכון:

הוא לא שר לענייני מעלה-אדומים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גם הוא מדבר על נוספים. יש תחומים שבהם מרכה תחרות מרכה הישגים. במקרה זה, אני לא בטוח. אין לי שום מחלוקת על הצורך לחזק, לבסס ולהרחיב את ירושלים כירתה של מדינת ישראל. יש לי שאלות רבות, ופה אני הולך בעקבות ראש העיר, טדי קולק, זה שנים רבות: האם נהגנו במלוא התבונה במהלך כל השנים, האם עשינו את כל מה שניתן כדי להקטין את המתיחות בין ערביי מזרח-ירושלים לבין תושבי ירושלים? אבל אני לא רוצה להרחיב כרגע בנקודה זו.

נקודה שנייה שכבר עלתה במהלך הדיון, ואני חושב שתעלה גם בהמשכו, קשורה ביחסי-חילונים בירושלים, ואני חושב מאוד שאירועי השבת האחרונה לא יסתיימו בדבריו הברורים — אבל היה ראוי בטון תקין יותר — של הממונה על ענייני ירושלים בתפקידו כסגן שר הממונה על ענייני ירושלים, ולא דווקא בתפקידו כאחד ממנהיגי היהדות החרדית. זה מקום שבו יחסי דתיים וחילונים נתונים באיזון עדין מאין כמוהו, בסכנה רבה מאין כמוהו ובסיכון גדול לעתיד היחסים בישראל כולה ובירושלים. חוסר היכולת ותחושת הציבור החילוני, שמרגיש מאויים בירושלים, והדברים נאמרו הרבה מאוד פעמים — אין תחושה שהולכת ונוצרת מציאות של דוקינס מכובד, זה בצד זה, של קהילה אחת שיש בתוכה תחיקולות המקיימות אורח חיים שונה. יש סכנה גדולה שכביש מס' 1, על קו התפר בין ירושלים שלפני המלחמה וירושלים שלאחריה, יהפוך לקו תפר נוסף ולכביש של עימות וחיודוד ביחסים בין חילונים לדתיים, ולא צריך דמיון פרוץ כדי לתאר כיצד הוא מחריף לממדים בשיעורים שאף אחד, לפחות אלה שיושבים כאן, לא רוצה בהם. יש מי שלא יושב כאן שמעוניין בהם. מוטל עליכם ועליך במיוחד תפקיד מיוחד בהקשר הזה.

הערה שלישית. כולנו מודעים לרגישות הפוליטית, המיוחדת לירושלים. גם מי שמוכן לוותר כמעט על הכול, ואיננו מוכן לוותר על ירושלים — ואני מדבר בשמי, איננו מוכן לוותר בענייני ירושלים — אבל מי שמודע לקושי הזה, היה צריך להיות ראשון שלא להעמיד את ירושלים עוד לפני ראשיתו של משא-ומתן אפשרי. העמדת שאלת הייצוג של ערביי ירושלים וכל השאלות הכרוכות בעניין ירושלים בתחילתו של המשא-ומתן, כעצם מי שמתכוון שהוא לא יתחיל לעולם, אין לו עם זה בעיה. אבל מי שמתכוון שהוא יתחיל ומודע כמוני לקושי האמיתי שיש בפתרון בעיית ירושלים, צריך לעשות את הכול לדחות את השאלה הזאת אולי לתקופה שבה שאלות שנראות כרגע ללא פתרון, אולי יימצא להן פתרון. וממשלה שמעמידה בראשיתו של המשא-ומתן שאלות משניות של ייצוג, של דירה כפולה, של תוכנית, כשאלות מפתח במשא-ומתן, בעצם גורמת נזק לביצור מעמדה של ירושלים בתוך אותו תחום רגיש בין-לאומי וישראלי פנימי, ואפשר היה לחסוך מאתנו את העימות הזה בתחום שאני מקווה שלא נגיע אליו, אבל גם אם נגיע אליו, אולי נגיע אליו כסיתואציה הרבה יותר נוחה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת חנן פורת, חמש דקות. אחריו — חבר הכנסת אהרן אבוזצירא.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אתה הרחק הרחק מעבר לאופק כאן ברשימה. תחלל שלא יהיו הרבה אנשים, כי אתה גם רשום פעמיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברי וידידי הרב ורריגר, סגן השר לענייני ירושלים, בראשית דבריי אני בא לברך על הקמתו של המשרד. כולנו יודעים שתקציביו דלים, הגדרתו אינה ברורה די הצורך, ואף-על-פי-כן ראויה ירושלים לכך, שאכן המבט כלפי העיר יהיה לא רק מבט מוניציפלי אלא גם מבט ממלכתי, וזכותה של ירושלים שיהיה משרד ממלכתי שיטפל בענייניה מנקודת מבט לאומית ולא רק לוקלית.

גם רשימת ההישגים שהוצגה כאן, בהתחשב בזמן הקצר ובהתייחס לתקציבים המעטים, מלמדת על כך שנעשה דבר מה. אם לומר את האמת, אני חששתי שהמשרד יישאר בעיקרו על הנייר, ואני צריך לומר שהדברים, כפי שהוצגו כאן לפנינו, מלמדים שיש כאן ראשיתה של דרך, שנקווה כולנו שאחריתה תשגה מאוד.

דווקא מנקודת מוצא זו, אני בא להעיר לא על היש אלא על מה שדומני חסר בתוך המערכת. כי אם באמת ירושלים, שלא כמו תל-אביב, חיפה וכדומה, ערי השרה, זכאית למשרד משלה, הרי המשרד צריך להבליט ולהדגיש, לעמוד ולהתמקד בראש ובראשונה באותם דברים שמייחדים את ירושלים ככירת ישראל ובאותם מקומות בירושלים שבהם ניצרת ירושלים כעיר הנצח וכירת הנצח שלה.

אני צריך לומר, הפעולות של הרשות לפיתוח ירושלים, פעולות מבורכות הן, אבל כשאתה מתכוונן במה שנעשה, אתה רואה שבכל זאת עיקר הרגש מונח בתחום של מערב-ירושלים, ואין עיני צרה. אדרבה, מה שנעשה במנחת, מה שנעשה באזור הדרום-מערבי, בסמוך לקריית-היובל וכדומה, ראוי לכל שבח. אבל האם אינך חרד, אדוני סגן השר, שמה כתוצאה מכך יופר האיזון כשאלה לאן פניה של ירושלים, והמוקד של ירושלים עשוי להיות שם, בסמיכות לקריית-היובל, ולא בעיר העתיקה וככל הפריפריה מסביב? כשאנחנו יודעים שמצטרפת לכך אותה מגמה של הרחבת תחומה המוניציפלי של ירושלים מערבה וצפונה לכיוון מבשרת, כשאנחנו יודעים שבית-שמש עתידה להיות עיר מטרופוליטנית גדולה ונרחבת, אנחנו עלולים להגיע למצב שבו כפועל יוסט מוקדה של העיר המזרח או מן המרכז למערב.

דרכנו שלנו בדרך כלל אינה לשלול, אינה למנוע, אבל ליצור איזון. אני הייתי מגדיר את זה כמעט בנוסח חריף: אם מצרפים את מבשרת-ירושלים לתחומה המוניציפלי של ירושלים, צריך במקביל לצרף את מעלה-אדומים להיות שכונה של ירושלים, שכונה גדולה. מבחינה מוניציפלית ראויה מעלה-אדומים להיות בתוך המרחב של ירושלים רבתי, כמו האזור של עטרות וכמו האזור של גילה, כמו האזור של רמת וכמו האזור של ארמון-הנציב.

אני מודע לבעיות הפוליטיות. אני מדבר על ההיבט המוניציפלי בראש ובראשונה.

היו"ר ד' תיכון:

גם את שדה התעופה בין-גוריון צריך לצרף לירושלים. זה לא שדה התעופה של ירושלים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

גם הוא תגיע שנתו. עתידה ירושלים שתתפשט עד שער דמשק, אבל בינתיים אנחנו מדברים על הדברים הריאליים שנמצאים בתחומינו. אם ישאלו אותך אנשים פה, הרי אנחנו אומרים: קול מבשר ואומר עד דמשק שימי משכנותיך.

אני רוצה לומר, אדוני סגן השר — ואתה יודע את זה לא פחות טוב ממני — שבשעה שאנו מהלכים סביב ירושלים, בגרעין הפנימי של ירושלים, בלבב של ירושלים, עדיין "שועלים ילכו בו", עדיין יש חרדה בעיר העתיקה. הנה רק עכשיו היתה לנו תזכורת של שני בקבוקי תבערה שנזרקו על בית-אלחנן, בתוככי העיר העתיקה, במקום שנרצח בו הקדוש אלחנן אטלי, השם ייקום דמו. המצב הזה איננו יכול להימשך. לא יכול להיות מצב שכבו פוקדים את הרהיזותים — כפי שאני קורא מתוך הסטטיסטיקה, וכפי שאני לומד מדברי המשטרה — פחות מ-10% של האנשים שהיו פוקדים אותו לפני האינתיפאדה. מספר לי פה אחד האנשים הכבירים בכנסת, שלאביו היה "ארצי" בהרהיזותים, והוא פחד להגיע לשם. גם משפחת פרופסור אורבך, שליוותה את יקירה למנוחת עולמים בהרהיזותים, ספגה בדרך חזרה אבנים ברחוב שמואל בן-הדיה, לא הרחק מבית-אורות. זהו מצב בלתי נסבל.

אדוני סגן השר, אינך בא במקום המשטרה, אינך בא במקום הצבא, אבל תפקידך, לפי עניות דעתי, כמי שמופקד על ריכוז המאמצים, להתריע על הדבר ולא רק להתריע אלא גם ליצור כלים שיאפשרו שינוי פני הדברים במזוהה של ירושלים.

מוקדי תיירות אדירים, כמו נקבת-השילוח ועיר-דוד, כמו העיר העתיקה, מכונים כמו "מכון כלי המקדש", שמושך אליו תיירים רבים, כיום גם כן נמצאים במצוקה כתוצאה מן המציאות הזאת של האינתיפאדה והמציאות הפסיכולוגית.

את כל אלה חובה לשנות. אתה יודע כמותי, שהיתה התחייבות של משרד האוצר לתוספת תקציב של 10 מיליון שקל לנושאים הללו של ביטחונה של ירושלים ושל פיתוח ירושלים שבין החומות. המשרד לא עמד בהתחייבותו. אני חובע ממש שתחב עמנו לעמוד בהתחייבות עוד בתקציב שנה זו. הרי אנחנו ויתרנו על הסתייגויותינו בהצעת התקציב מתוך הבטחתו הנאמנה של שר האוצר. אני אומר כאן בריש גלי: שר האוצר לא עמד בהתחייבויותיו, ומי יודע אם פיגועים שהיו כתחומי העיר העתיקה לא נוקפים לחובתו בהקשר זה. לא נישא לו פנים, משום שבענייני ירושלים אין לשאת פנים. צריך לומר את האמת.

היו"ר ד' תיכון:
עליך לסיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

מלה אחרונה. אני רוצה לומר שטוב הדבר, כדברך, שאותה אווירה של פיתוחה של ירושלים, של קליטת עלייה בתוכה, אותם דברים שבהם ירושלים אינה נופלת מכל עיר אחרת, אדרבה היא עולה עליהם בתחום החומרי והכלכלי — נעשים, יוזמים ומזורזים על-ידי משרדך. אבל אנא, שים דגש באותם דברים שבהם יחדה ירושלים שלנו כעיר הנצח, הן מבחינת המיקום והן מבחינת הרוח. ובאמת, הצלחה גדולה לקראת השנה הבאה לקראתנו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אהרן אבוחצירא איננו נוכח. חבר הכנסת מוחמד נפאע, בבקשה, אחריו — חבר הכנסת מרדכי ירושבוסקי.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי כל מטרה ואין לי כל כוונה להרגיז משהו. אין לי כל כוונה להתנגד רק כדי להתנגד. אני יודע שיש נושאים רגישים ויש כאלה המעדיפים לפעמים שלא לדבר עליהם, אבל אני אומר את דעתי.

נקודת המוצא שלי, על-פי העקרונות והערכים שאני מאמין בהם, היא כראש וכראשונה שאלת השלום, השלום האמיתי, השלום, לא רק בתור ססמה מרוקנת מתוכנה, שלועסים אותה יומם ולילה, אלא שלום-אמת, במלוא האחריות ובמלוא הרצינות.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שסגן השר ורדיגר מאוחד עם הקואליציה, אבל לדעתי ירושלים לא מאוחדת. רק על-פי החלטת הממשלה ירושלים מאוחדת. אבל למעשה, בפועל, במציאות, היא לא מאוחדת ולא תהיה מאוחדת במצב של כיבוש.

איזה הבדל יש למעשה בין ירושלים המזרחית לבין רמאללה, שכס, חברון ועזה? נכון, יש לוחות זיהוי אחידות על המכוניות בשני חלקי ירושלים. אפילו "בוק" לא נותנת שירות של תיקוני טלפונים בירושלים המזרחית.

מה יש בירושלים המזרחית חוץ מתושביה ומאזרחיה הערבים הפלשתינים? יש כוחות הצבא, המשטרה ומשמר הגבול.

האם הטבח שהיה בהרהיזות הוא עדות לאחדותה של העיר? האם המספר הגדול של האסירים והעצורים הביטחוניים, תושבי ירושלים המזרחית ואזרחיה, זה עדות לאחדותה של העיר?

יש קו מפריד. יש מה שנקרא "קו ירוק" ברור בין שני חלקיה של ירושלים. לא רק אני אומר את זה. זו דעת העולם כולו, למעשה. זו דעת האומות המאוחדות, זו הדעה והעמדה של העם הערבי הפלשתיני, ואין לזלזל בכל אלה.

בעשור הקרוב מדובר על קליטת 250,000 נפש נוספות בירושלים. מצדי, יגורו מיליון ישראלים בירושלים המערבית. אני מאחל להם כל טוב, עבודה, רווחה והכול, אבל לא בשופעאט, לא במעלה-אדומים ולא בכל שטח כבוש אחר.

בתנאי שלום נורמליים, בלי כיבוש, בתנאי שלום המבוססים על הזכות להגדרה עצמית לעם הערבי הפלשתיני ולהקמת מדינתו העצמאית בצד מדינת ישראל, תהיה אווירה אחרת, יהיה מצב אחר. ירושלים המערבית היא בירתה של מדינת ישראל, וכל מי שהתנגד לזה — עמדתו היתה לא-נכונה והוא לא הביא שום תועלת לעמו, שהוא דיבר בשמו. ירושלים המזרחית היא בירתה של המדינה הפלשתינית שתקום. כל מי שמתנגד לכך גם כן טועה. מבחינתי, חבר הכנסת ורדיגר יכול להיות סגן שר לענייניה של ירושלים המערבית. נקודה.

אליקים העצני (התחיה):

אפילו לא הרגזת אותנו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אמרת, שאין לי כוונה להרגיז.

היו"ר ד' תיכון:

אם הוא לא הצליח להרגיז אותך, סימן שלא הקשבת. האמן לי, אם היית מקשיב, אני בטוח שהיית מגיב בצורה אחרת.

תחבורה ראשי שצריך לשמש את תושבי האזור, את תושבי העיר ואת תושבי המדינה.

אדוני, סגן השר חבר הכנסת ורדיגר, החוכרת שהכינות חוברת נאה היא, ואיני מתפלא על כך, שהרי אתה איש עם תחושה אסתטית חזקה, וציריך, הרישומים והדיוקנאות שלך מקשטים לא-מעט חדרים בבית הזה. אבל כאשר עברתי על החוברת הזאת מצאתי בה דברים על תיירות, תעשייה, שכונות חרדיות, חינוך וכו' וכו', אבל לא ראיתי ניסיון להתמודד עם פיתוח מוסדות תרבות בירושלים.

אני יודע, אדוני סגן השר, שכיכר דיזנגוף לא תהיה בירושלים, גם לא צריכה להיות. בתל-אביב אנחנו הקמנו עבודתם חוף ים, "חוף ירושלים", ואני לא מבקש שתקיימו בשבילנו את רחוב דיזנגוף בירושלים, אבל ככל זאת — מוסדות תרבות ומוסדות אמנות הם חלק מבירה מודרנית בעולם. יש עולם חרדי, עולם דתי, אבל יש גם עולם חילוני הרוצה ומשתוקק למוסדות ולמפעלי תרבות. בדין-יחשבון הזה לא מצאתי איזו מגמה ברוח הזאת, וזה מצער אותי, כי אני חושב שזה צריך להיות חלק מבירת ישראל. שצריכה לשקף את מכלול היצירה של העם היהודי, ויש להצטער — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לאילו מוסדות תרבות אתה מתכוון? הרי בירושלים יש בכל זאת מוזיאון ישראל, יש "תיאטרון ירושלים" ועוד. למה בדיוק אתה מתכוון?

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת וירשובסקי, האמן לי שעברת כבר בשתי רקות את זמנך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני כבר גומר.

חבר הכנסת חנן פורת, יש בתי-מלון, וגם בתי-חרושת יש בירושלים, ובכל זאת סגן השר ורדיגר רוצה לפתח את התחומים האלה. צריך לפתח גם את התרבות ואת האמנות בירושלים לטובתה של העיר.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת וייס מבקש לדבר לפני. אני אדבר אחריו.

היו"ר ש' דיין:

טוב. חבר הכנסת וייס, בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

זו אבירות.

שבח וייס (המערך):

תודה רבה, אני מודה מאוד לחבר הכנסת פורז.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי סגן השר ורדיגר, אני בא מחיפה, ואנחנו מצליחים במשך תקופה ארוכה מאוד לקיים שם יחסים טובים מאוד בין הציבור הלא-דתי לבין הציבור הרחי. יכול להיות שזה נובע, במידה מסוימת, מהאופי הסולידרי בדרך-כלל של העיר חיפה. אני למד על כך, שכן גם עם הציבור הערבי אנחנו מקיימים אותו סוג של יחסים. לחיפה יש מסורת ארוכת שנים של נועם הליכות, של פחות תוקפנות, של פחות וולגריות, של נכונות לפשרה, ועל כן — — —

חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת אברהם פורז. אחריו — חבר הכנסת שבח וייס.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בסיפוק את הודעתו של סגן השר ורדיגר בעניין ההתנגדות שלו להתנהגותם של החרדים בכביש בירושלים ולהפגנה שהם עשו. אני מקווה שהוא ומשרדו יתרגמו את ההתנגדות הנמרצת הזאת גם למעשים, כי זה לא היה אירוע חרד-פעמי, זה לא היה אירוע חדש בירושלים, אלא הייתי אומר שזה חלק מהפולקלור הירושלמי. קראנו בעיתונות שמנהיגי ההפגנות מבטיחים שהם יתמידו בכך, שהם יצאו למאבק ולא יאפשרו נסיעה בכביש הזה, שהם ימשיכו במערכה עד חורמה. אם כך, לא די באמירה הכללית של סגן השר, אלא לדעתי, צריך להיערך בצורה רצינית וחזקה ביותר לפעולות בעתיד.

אני רוצה להגיד לסגן השר ורדיגר: אני מאמין לכל האימים האלה. כשנים האחרונות עקבנו אחרי הנכונות של האנשים האלה לעשות כל פעולה כדי להפגין את צורת החיים שלהם ואת ההתייחסות שלהם לאנשים שחושבים ומאמינים אחרת.

אני רוצה להגיד דבר נוסף, אדוני סגן השר: האנשים האלה יעשו את הפעולות האלה, ואחר כך נצטרך לדון כאן בהצעות דחופות לסדר-היום על המשטרה שפעלה נגדם, ונצטרך לדון בוועדת הפנים על התנגשות בין חרדים לבין חילונים. אני רוצה להזהיר מפני התפתחות הולכת ומחמירה בתחום הזה, שצריך להיערך לה בצורה רצינית ונחרצת ביותר.

ייתכן שקשה לסגן השר ורדיגר להילחם באנשים, שלמעשה רוצים להפגין את שמירתם את השבת. אבל מדובר בשמירת אורחות חיים בכביש שנסלל לפני שהם באו לגור שם. הניסיון להשתלט על אוכלוסייה אחרת ולקבוע דפוסי חיים הוא בעיה חריפה, ולא די שהמשרד לענייני ירושלים יעסוק בזה. הייתי רוצה שהמשרד לענייני ירושלים, מאחר שהוא קם, וכאשר הוא קם — — —

היו"ר ש' דיין:

סליחה חבר הכנסת וירשובסקי, ציינת שהכביש נסלל לפני שהתושבים — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הכביש נמצא בתהליך של סליחה. אני מבקש לתקן את דברי. הכביש עוד לא גמור, אבל האנשים שבאו לבנות שם את בתיהם ידעו שיהיה שם כביש, והם היו צריכים לדעת שבעורק ראשי כזה תהיה תחבורה ציבורית, והם בכל זאת קיבלו על עצמם לגור שם.

היו"ר ש' דיין:

אני רוצה לתקן משהו. אני לא נכנס לדברייך ואיני מתערב, אבל התושבים גרים שם כבר למעלה מ-150 שנה. אני אומר זאת כדי שתדע את ההיסטוריה של מאה-שערים. היא קיימת כבר 150 שנה.

עמנואל זיסמן (המערך):

הכביש עובר באזור שהיה נייטרלי במשך 19 שנה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא אכנס להיסטוריה של 150 שנה ואף לא לזו של 19 שנה. הדגש הוא בכך שלא מדובר כאן באיזה שביל שעובר בסביבה חרדית או בסביבה דתית מאוד, אלא מדובר בעורק

חברת ל"ז, ישיבה שי"ט
— סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו —

מרחיק-ראות כזה, שיאפשר חיים בצוותא עם מינימום מוקדי חיכוך — כל כביש בעתיד, כל מוסד ציבורי, ואפשר לעשות זאת, צריך לעשות זאת, למען החיים בצוותא. זו הערתי. תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מבין שעכשיו תורו של חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת אליקים העזני.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דיון על נושא ירושלים, מטבע הדברים אינו יכול להתמקד רק בנושא של המשרד שעליו מופקד סגן השר ורדיגר. אני מוכרח לומר, שאף שאני חושב שנושא ירושלים אינו צריך להיות מטופל בנפרד ועל-ידי סגן שר נפרד, בכל זאת הטיפול של סגן השר ורדיגר כנראה מקדם כמה נושאים. קראתי, או לפחות עלעלתי בחוברת שהעברת אלינו.

אני רוצה לומר משהו לגבי עתידה של ירושלים. אני בקרב אלה החושבים, למרות נכונותי לפשרה בתחומים אחרים, שאנחנו צריכים לעמוד בחוקף על ריבונותה של ישראל ועל שליטתה של ישראל בירושלים. מדאיגה אותי התופעה, שערי לוויין סביב ירושלים או יישובי לוויין סביב ירושלים מתפתחים במידה רבה מאוד על חשבון ירושלים.

אני יודע שראש העירייה טדי קולק אומר זאת שוב ושוב, וזאת גם עמדתו. אני חושב שגם אלה שיש להם השקפת עולם אחרת, ואולי חושבים שאנחנו צריכים להחזיק לתקופה ולאורך ימים וגם לספח ולהפוך את יהודה ושומרון ואת עזה לחלק ממדינת ישראל, צריכים גם להביא בחשבון את האפשרות, שמא הדבר הזה לא יהיה אפשרי.

לפיכך, אני חושב שמוטלת עליך, אדוני סגן השר, החובה להילחם את המלחמה הזאת, שאותם משאבים, והם לא רבים — כסופה של דבר אי-אפשר להרים את כל הדגלים בעת ובעונה אחת, אני לפחות לא מאמין שניתן להרים את כל הדגלים בעת ובעונה אחת. לכן אני מצפה ממך, שאתה תהיה האיש שאומר: אם האלטרנטיבה היא חיזוק ירושלים מול ערי לוויין או יישובי לוויין סביב ירושלים — ירושלים עדיפה. זה ללא קשר להשקפת העולם וגם ללא כל קשר, גם אם אתה חושב, ואני יודע שאתה חושב, שצריך כבוד העת לספח גם את יהודה ושומרון ולכנות יישובים אחרים וכו'.

אני יודע שיש היום תנועה רצינית לכיוון מעלה-אדומים. הלוואי שאפשר יהיה בעתיד לשמור אולי את מעלה-אדומים עם ירושלים. כל ההתנחלות המרוחקת יותר מירושלים, כל יישובי הלוויין וההתפתחות של יישובי הלוויין, סופם שהם מחלישים את ירושלים.

בעניין הזה אני מצפה ממך, אדוני סגן השר, שתנהל מאבק, תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. אני קורא לחבר הכנסת אליקים העזני. אחריו — חבר הכנסת עוזי ברעם, ואם הוא לא יהיה — חבר הכנסת שלמה דיין.

אליקים העזני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהמשך ישיר לדבריו של חבר הכנסת פורז, הואיל ואמר, אבקש אני לחלוק עליו ולא להציע שחלילה לירושלים תהיה כמלונה במקשה, כעיר נצורה

מרכזי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש גם נכונות להאזנות סתר, לא כן?

שבח וייס (המערך):

אתה, ידידי מרכזי וירשובסקי, הינך איש חוק מובהק, ואתה יודע שכל אחד הוא בכחירת זכאי עד אשר הוכחה אשמתו. כוא לא נטיל דופי לפני שהדברים יתבררו, והם יתבררו.

אני חושב שדווקא מזווית הראייה החיפנית נוח לי להתייחס לסוגיה, שהיא סוגיה מרכזית בחברה הירושלמית — מכלול היחסים בין הציבור הדתי-החרדי ובין הציבור הלא-דתי. אני חושב שבשנים האחרונות בדרך-כלל הדברים הסתדרו, במידה רבה מאוד גם בזכותו של טדי קולק ראש העיר ירושלים, שעם השנים יותר ויותר אימץ לעצמו נוסחה של הידברות, גם שיתוף פעולה פוליטי בעירייה, גם שיתוף פעולה חברתי בפועל, גם יצירת מצב שהיה בו מינימום מוקדי חיכוך.

לי אין ספק שגם אתה, סגן השר אברהם ורדיגר, צריך ללכת בכיוון הזה, ובוודאי תלך בכיוון הזה. על רקע זה אני רוצה להציע לכם רעיון, שאולי קצת קשור לכביש הפרובלמטי שמסעיר עכשיו את הרוחות. את הרעיון הזה אפשר להגשים מעכשיו ואילך רק בחלקו, כי רוב העובדות כבר קיימות בשטח.

ציבור דתי גדול חי ויחיה בירושלים, וגם בזה מתייחדת ירושלים, ולייחוד הזה יש הסכמה לאומית רחבה. כי כל אלה המדברים על ירושלים כבירת ישראל הנצחית, וכל היונים שבתוכנו המוכנים לפשרה גדולה מאוד, אבל לא מעלים על דל שפתותיהם את הרעיון של חלוקה מחודשת של ירושלים — זה לא רק משום שהיא בירה מדינית. זה משום שביודעין או בלא יודעין ומכפנים לגמרי, מתוך המעמקים, הם מכירים במרכזיותה דרך הערוץ הדתי. כל תכנון של עיר שיחיה בה, וחי בה, ציבור דתי גדול חייב להביא בחשבון פיתוח כבישים, פיתוח מוסדות, כל סוג של פיתוח של מוקדים ציבוריים, תעבורתיים, מסחריים, ביזוריים, תרבותיים, כך שהיה מינימום חיכוך בנושא התעבורה.

מבחינה זאת אני בעד תכנון מראש. אני לא אקרא לזה גטאות. אני יודע שבכית הזה מתקיים לפעמים פולקלור המבקש לתקוף את המציאות הישראלית של ההווה דרך תקיפת מושגי העבר. תוקפים את הגטאות, תוקפים את היידיש, תוקפים את הגולה, כל הבורים ועמי הארצות האלה, באיזה מעטה פסידו-אינטלקטואלי, מתנתקים —

אני מדבר אל סגן השר ורדיגר, וקצת קשה כשמפריעים לו. אני מדבר ממש איתך. אני מבין, אני לא אתערב ביחסים הפנים-אגודאיים.

אני מתרחק מהביקורת הזאת, שהיא בעצם ביקורת תוקפנית חצי כנענית נגד כל מאה דורות הגולה, על כל העושר הכלתי נדלה שלהם. אם יקראו לזה גטו — שהם יקראו לזה גטו. אני אקרא לזה סידורים כאלה, שיאפשרו חיים טובים בצוותא עם מינימום חיכוך בדברים שבהם קשה להתפשר. כמו שקיבוץ רוצה לחיות בצוותא וקצת לחוד, לא בתוך העיר, יכול קיבוץ חברתי לחבוע את התביעות האלה. לכן, לא השתתפתי גם בהמולה סביב השיכונים בשועפאט. התפעמתי מאוד מהביקורת של אנשים, שכל הזמן באים בטענות שמתערבים בחיים שלהם, אבל כאשר רוצים לבנות מסגרת חיים כזאת, שיהיה מינימום של חיכוך, הם באים בטענות פורמליסטיות ולגליסטיות, משפטני-העל האלה.

זה קיים, אבל אולי לא בצורה מספקת של דגש — תכנון

עדיין שלכם? אתם יכולים להיכנס לשם? — אפשר לומר את זה היום על הרבה מאוד שכונות בירושלים, אם ההיגיון הזה תופס.

אני זוכר איך הרב לוינגר נכנס לחברון ב־1968, כאשר עוד זרקו רימונים וירו באנשים, והיה קומץ של יהודים שהלכו מהממשל למערת־המכפלה, היו אולי 20-30 איש, כל אחד ברחוב אחר. הוא אמר: שכל רחוב יראה יהודי. צריך לארגן אירועים בנקבת־השילוח, בעמק־יהושפט, בהר־הזיתים. בכל המקומות האלה אין יהודים. צריך לארגן אירועים במקומות האלה, תיירותיים, דתיים, אינני יודע, כל דבר שיכול להביא יהודים. היום בחברון מארגנים בכל אירוע אפשרי מאות אוטובוסים שבאים למערת־המכפלה. והנה קומץ יהודים השיג בחברון, מול עיר ערבית של 70,000-80,000 נפש, את שוויון הזכויות המלא של היהודים במערת־המכפלה. בירושלים לא השגנו את זה.

ודבר אחרון, יש נכסים יהודיים בכפר־השילוח, הנקרא סילוואן. יש לאתר את הנכסים ולהכניס לשם יהודים. לזה יימצאו יהודים. יש לאתר אדמות מדינה בכל מקום במזרח־ירושלים ולהכניס לשם יהודים. כסופו של דבר, איך עושים אור? מביאים את האור למקום ומגרשים את החושך. ברגע שאתה הולך, החושך חוזר. צריך לבוא למקום, לבנות בית, לטעת עץ, להוליד ילדים, זה מה שעושה את העניין. כל היתר זה דיבורים. יש למפות את המקומות שיהודים אינם נכנסים אליהם עוד, למצוא אדמות מדינה, למצוא אחרים ולהכניס לשם יהודים.

היוזר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת עוזי כרעם, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת שלמה דיין.

עוזי כרעם (המעריך):

כבוד היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, הייתי רוצה שדין על ירושלים, שאיננו מתקיים כל יום במלאה, יהיה ברוב־עם, מבחינת העם שאנחנו מרכיבים אותו. וכעצם כנסת הזאת קיים מצב, שכאשר אתה קובע מתי יתקיים דיון, אתה קובע גם את אופיו, וזה מצער מאוד. אני חושב שחשוב מאוד שיהיה דיון על משרד המשטרה, אבל חשוב היה שכאשר סגן השר לענייני ירושלים מוסר דיווח, וזה בעצם דיווח כשם הממשלה, על נושא שהוא במידה רבה ציפור הנפש של כולנו — חברי כנסת רבים יותר יהיו מעורבים, גם כחשיבה, גם בתגובה וגם בדיבור.

יש איזו תכונה לאנשי ירושלים, שהלוקל־פטריוטיזם הירושלמי שלהם בעצם חורג מכל קשר עם תפיסת עולם רחבה יותר, למשל אם מדובר על הפתרון המדיני. ודווקא כאשר אני מדבר מנקודת מוצא של ירושלים מאוחדת, בשלטון ישראל, בממשלה שהיא בדינו, והיא ממשלה שאינה מבית־האולפא שלי, ממשלה שאני מתנגד כמעט לכל מהלך שלה במדיניות החוץ והביטחון, וגם לחלקים במדיניות הפנים ובקליטת העלייה — אבל בנושא ירושלים אני חייב כמעט להתקף מהכיוון השני.

שנים רבות אני מתמסר לנושא העלייה, ואני יודע שכאשר העלייה באה קילוחים דקים־דקים, חלקה של ירושלים בעלייה היה גדול מאוד. ופתאום, כאשר העלייה הפכה לדבר אדיר, חלקה של ירושלים בעלייה מחמעט והולך. 6% מהעולים באים לירושלים, ומי יודע אם חלקם גם יישאר בירושלים בגלל יוקר הדירות, בגלל מחסור בכבישים, מחסור בתשתיות. והם כבר מוצאים את דרכם לבית־שמש ולמקומות אחרים. אין עיני צרה בבית־שמש, אבל ירושלים היא בכל זאת המרכז. וחשבת

ומסכיבה פלשתין. ההיגיון הוא בדיוק הפוך. לו הייתי בטוח שחבר הכנסת פרוז וכל אלה המחזיקים בדעתו יחזיקו מעמד עד הסוף בנושא ירושלים השלמה — לא הייתי דואג לשאר ארץ־ישראל השלמה. שום ערבי לא יעשה אפילו הסכם חסר ערך כמו כל הניירות שהם חותמים עליהם בלי ירושלים. זה היה מציל את כל הארץ. ראוי לה לירושלים. מתאים לה, כך צריך להיות וכך טבעי לה לירושלים.

לעומת זאת, ההיפך הוא הנכון. לא יצויר שבגוש־עציון יהיו 30,000, 40,000, 50,000 יהודים, בקריית־ארבע יהיו 50,000 יהודים, במעלה־אדומים יהיו 100,000 יהודים, וירושלים תחולק. יהיה בדיוק הפוך.

לעצם העניין, התפקיד שלך הוא בעצם תפקיד אינטרדיסציפלינרי, שבעצם נוגע לכל המשרדים. זה לא קל. הנושא ששמו ירושלים שייך לכל מיני משרדים. תפקידך — והוא תפקיד עצום — להצליח להוציא מן המשרדים האלה את הפן הירושלמי. אבא כמה דוגמאות.

ארבר לרגע על משרד החינוך והתרבות. דיבר כאן שר החינוך והתרבות פעמיים או שלוש פעמים על מנהרת החשמונאים, והעניין נשכת. הווקף ציונה, וצו הווקף קם, ואין ליהודים אפשרות להיכנס למנהרת החשמונאים ולצאת ממנה — המוצא סתום ונגמר. מי יטפל בזה? לצורך זה קם המשרד שלך, למשל.

דוגמה אחרת. כבר הביאו פה את הדוגמה של הר־הזיתים. זה פשוט לא יכול להיות. לא ייתכן כדבר הזה, שיהודים יחששו לבוא לקברי אבות בהר־הזיתים בירושלים מחשש אבנים. זה לא ייתכן.

דוגמה נוספת. הוזמנתי ל"עטרת כוהנים". ללכת מרחבת הכותל עד "עטרת כוהנים" זה כמה מאות מטרים. שום אדם איננו יכול ללכת בלי ליווי של חברת שמירה פרטית, דבר העולה הון חוצפות. ומשטרת ישראל קצרה ידה מלהבטיח את הביטחון בלב ירושלים לאורך כמה מאות המטרים הללו. זה פשוט בלתי נסבל. כמו שזה כביכול, ולא כביכול, בתחום משרד המשטרה. זה גם בתחום שלך. לכן, אני אומר שזה נוגע לכל הדיסציפלינות כולן.

הר־הבית — צריך הייתי להתחיל מהר־הבית — יש לנו שר לענייני הר־הבית ושמו גרשון סלומון. תיקח ממנו את הסמכויות. סוף סוף הר־הבית אמור להיות בידינו. עוד מעט ירושלים לא בידינו. איך לומר זאת, ההפקרות — הר־הבית היה לבמות יער, זה יכול להתפשט על ירושלים כולה.

אני יודע את הבעיות ההלכתיות, אבל התוצאה של הפקרת הר־הבית תתנקם בכל ירושלים. אתה צריך לתת דעתך על כך.

ב"מזרח־ירושלים" — בעצם יש לומר "ירושלים", כי יש ירושלים ויש מערב־ירושלים — בהוסטלים, בבתי־מלון, בסוויים של חברות תיירות ערביות מתנהלת הסתה אנטי־יהודית ואנטי־ישראלית בלתי פוסקת. תייר מגיע לירושלים, מחפש מקום אכסניה זול, וכאן מקבל את המנה של שנאת ישראל. הנושא הזה שייך למשרד התיירות. משרד התיירות היה יכול לשלוח תיירים לקנות "חבילה" בניו־יורק או במקום אחר, בחברה כזאת, ולשמעו מה המדריך אומר. וכך הלאה וכך הלאה. זה עוד פן אחד הנוגע למשרדך.

צריך לעשות מיפוי של כל אותם חלקים של ירושלים, שרגל יהודית כבר לא דורכת בהם. כשאני שמעתי את חבר הכנסת שמעון פרס אומר כאן: מה יש לכם ברצועת־עזה? זה

רב אם ממשלת ישראל, בצורת תפקודה הנוכחית, באמת נותנת לירושלים את העדיפות שכולנו כל כך מייחלים לה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת עוזי ברעם, חבר הכנסת שלמה דיין — בבקשה. אחריו — חבר הכנסת חגי מירום.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר לענייני ירושלים, בעת שאנו מקיימים דיון על ירושלים, עולים על דל שפתי דברי נעים ומירות ישראל: "שאלו שלום ירושלים, ישליו אהביך. יהי שלום בחילך, שלום בארמנותיך. למען אחי ורעי אדברה נא שלום כך, למען בית ה' אלקינו אבקשה טוב לך". ירושלים היא לב האומה הישראלית, מרכז העולם היהודי, עיר הנצח המקודשת לכל הדתות. עיני העולם נשאות אליה; רוצים בשלמותה, באיחודה ובהתפתחותה. ירושלים שונה היא מכל ערי העולם, ואין לה דמיון ורע כלל ועיקר.

אך השאלה הגדולה העומדת בפנינו היא: כיצד אנו, תושבי הארץ, ראשי הממשל, מנהיגי האומה, רואים אותה? נדמה לי שרובים רבים האחראים למדיניות כלכלתה והתפתחותה של ירושלים רואים בה אומנם עיר הבירה של ישראל, אך לגביהם ירושלים איננה שונה מיתר בירות העולם ואין בה ייחודיות מבחינה כלכלית, ועל אחת כמה וכמה מבחינה רוחנית. לא ניתן להבין כיצד הם נוהגים בה כמישורים רבים.

אינני רוצה להיכנס כעת לפולמוס הקיים בין הדתיים והחילונים, וכבר אמרתי בהזדמנות אחרת מעל כמה זו, שיש כאלה המעוניינים לראות את ירושלים כמרכז גדול, כעיר הגדולה — אבל דומה לניו-יורק או לפריס, עם כל המשתמע מכך. הם נלחמים ככל אשר לאל ידם כדי להביא לידי כך, שכירושלים לא יוגשו ייחודה, קדושתה, אוירת הקדומים שבה מאז מלכות בית-דוד, ועל כן דוגמים בדבקות ובנאמנות לחלל את קדושתה על-ידי פתיחת מקומות כילוי, מסעדות, ברים, בתי-קולנוע וכו' וכו' בשכחות וכמועדי ישראל. לבי לבי להם שאין להם עיניים לראות ואוזניים לשמוע, לחוש ולהרגיש את קדושתה המיוחדת של ירושלים, את ייחודה היהודי במשך אלפי שנים ואת משמעותה לגבי העם היהודי בכל הדורות והזמנים. מיליוני יהודים הזילו דמעות לראותה, לחזות בכניינה ובתפארתה של ירושלים, אך לא ירושלים שכזאת, עם חילולי שבתות כפרהסיה, הם קיוו לראות.

לא אוכל כעת, בזמן קצר כל כך העומד לרשותי, לעשות חשבון הנפש ולהביע את כל אשר עם לבי. אצביע על כמה נקודות, שלגביהן נדמה לי שאין מחלוקת ויש קונסנזוס, ובכך, טוב עשתה הממשלה הנוכחית בהקמה משרד לענייני ירושלים בראשותו של סגן השר הרב אברהם ורדיגר, אשר ניתן לומר עליו שהוא איש ירושלים ומנקה הדעת שבה, הפועל לחיזוקה ולהתפתחותה של ירושלים בכל המובנים, והוא ער לבעיותיה המיוחדות, ומשתדל, באמצעות קומץ האפשרויות והאמצעים העומדים לרשותו, לעשות רבות ונצורות, ויש לכרך אותו על כך.

כמרכן, ברצוני לכרך את הרשות לפיתוח ירושלים ואת העושים במלאכה על עבודתם המסורה לפיתוחה של ירושלים; את ראש העיר מר טדי קולק, אשר זוכה לתשבחות ולזרי ברכות מכל קצות העולם על התנופה בכל הסקטורים שהנהיג בירושלים תחת ראשותו, הנהגתו ומנהיגותו, ועל כך בכורך.

שכאן יהיה מהלך מדיני ייחודי, להביא לכך שמאות אלפי יהודים יגורו בירושלים.

אדוני סגן השר, זה לא בכוחך, אבל זה כן בכוחה של הממשלה שאתה מנחה, אילו הממשלה, מעבר למס שפתיים, היתה אומרת: אנחנו רואים בירושלים את הדבר העיקרי בנושא העלייה, אנחנו רוצים קודם כול לשלוח עולים לירושלים — זה אומר גם מחשבה על תעסוקה. אני קרוב מאוד אל טדי קולק, אבל תמיד חלקתי עליו בזה שהוא ראה את ירושלים רק כעיר של משרדים ותעשייה קלה מאוד. חס וחלילה אם לא תהפוך ירושלים לעיר תעשייתית. אין מנוס, אדוני סגן השר. אם אנחנו רוצים לקלוט עולים ממזרח וממערב, במיוחד במזרח, נושא התעסוקה וגם הקמת תעשייה הוא נושא חשוב.

מדובר על הרחבת תחום שיפוט של ירושלים. נושא חשוב כל כך לירושלים, כי ירושלים צריכה גם רזרבה לבנייה, מייד הופך לנושא, כשארית שרון מנסה באותה הזדמנות גם לנגוס בהסכמה לגבי ירושלים, עשה שהוא רוצה להרחיב את גבולותיה לכיוון מזרח, כאשר הוא יודע שהבעיה היא מדינית, והוא יודע שבבעיה המדינית הזאת גם ידיה של ממשלת ישראל די כבולות. אבל בזה הוא מונע את ההרחבה המתבקשת לירושלים, את ההרחבה שעליה החליטה ועדת-קוברסקי, ההרחבה לכיוון מערב.

אני אומר שלא צריך לערוב מין בשאינו מינו. מוכרחות להיות קרקעות לבנייה בירושלים, אבל יש קרקעות לבנייה ויש שטחים מתים גם לכיוון מערב. ואתה, אדוני סגן השר, יודע על כך.

יש נושא שאני חייב להתיר עליו. בנושא ערבים-יהודים אנחנו נמצאים באינתיפאדה, ולא אנחנו יכולים להחליט אם ירושלים תהיה מחוץ לאינתיפאדה. אנחנו אומרים שירושלים היא חלק מישראל, אבל הערבים לא אומרים כך. ומשעה שהם אינם אומרים כך, הם הופכים גם את ירושלים לעיר של אינתיפאדה. והאינתיפאדה בירושלים קיימת, משום שאם מתעוררים בבוקר ומוצאים 13 מכוניות נשרפו בלילה — זו אינתיפאדה. אז אני אינני יכול כנסת הזאת להתדיין, איך אני אעצור את האינתיפאדה הזאת.

אבל, בלי השוואות, מוכרחים לעשות משהו בנושא החרדי, ובמיוחד בנושא שמאיים היום על היחסים בין חרדים וחילונים בירושלים, זה הנושא של כביש מס' 1.

אדוני סגן השר, אני מוכרח לגלות לך דבר שאולי אתה יודע: גם לי היו פעם השגות ושאלות, אם בירושלים מוכרחים להיפתח בתי-קולנוע בשבת. כשהם נפתחו, לא הייתי ראשון המריעים. אבל המציאות של ירושלים ושל הנוער הירושלמי נתנה את אותותיה. והציבור החרדי, שאסר מלחמה קשה כל כך על פתיחת בתי-קולנוע, בעצם הלחימה שלו נדמה אט-אט, באופן חרישי מאוד, ומה קורה היום? אין אלטרנטיבה בירושלים, חוץ מכביש עורקי, שיוכל לשכונות החדשות שבנו במזרח של ירושלים. על התוכנית האלה חתם שר הפנים אריה דרעי ככבדו ובעצמו, והוא נאמן לערכים החרדיים. אבל היום ציבור חרדי קיצוני רוצה לאיים על הנושא הזה של כביש תשתית, אשר מבטיח את פיתוחה של ירושלים.

בנושא הזה, אדוני סגן השר, כשאתה מנחה משתייך לציבור החרדי ואתה אחד ממנהיגי בירושלים, אתה חייב לומר דברים שיש עמם מנהיגות, שיש עמם חשיבה ויש עמם אומץ לב. אני מאמין שהתפקיד שעומד לפניך הוא תפקיד חשוב ביותר. ספק

אליקים העצני (התחיה):

הנשירה היא לשפלה או לסביבה?

עמנואל זיסמן (המעריך):

הנשירה היא לשלושה מקומות. ראשית, לסביבה, ואת זה אפשר לקבל. למשל, בשנת 1990, מתוך 2,000 איש שנשרו עברו 1,700 למעלה-אדומים ולגבעת-זאב. לא על זה אני מדבר. אתה יודע שבנושא הזה כמעט שאין לך ויכוח אתי. מנקודת ראות ירושלמית, הוויכוח הוא על כך, שהנשירה היא גם מחוץ לאזור הזה. לכיוון תל-אביב.

חבר הכנסת אליקים העצני, אם חיפה קלטת בשנת 1990 למעלה מ-30,000 עולים, ואם תל-אביב, שהחלה להתרוקן מתושבים והפכה לעיר מזדקנת — ואנחנו אמרנו שתל-אביב צריכה להעביר אוכלוסייה לא רק אלינו, אלא גם לאזורים אחרים של ארץ-ישראל — קלטת כ-25,000 עולים, כפי שאנחנו קלטנו מ-1 בינואר 1990 ועד היום; כלומר, תל-אביב כוח משיכה חזק יותר מלירושלים, ויש בה אפשרויות תעסוקה דיור טובות יותר.

הבעיה שלנו היא איך אנו מחזקים את התשתית הכלכלית והחברתית של ירושלים. אני הערתי היום בקריאת בניינים לסגן השר ורדיגר: אנחנו מדברים על כל מיני דברים, אבל הנה מפעל שהוא אחד הגדולים ביותר בבירת ישראל — המפעלים בירושלים הם בדרך כלל קטנים במספר עובדיהם, ומפעל "לוח", שהוא אחד המפעלים הגדולים ומעסיק 350 עובדים עומד להיסגר. זה לא רק ביא לידי כך ש-350 משפחות תהיינה בלי עבודה, אלא זה גירור גם אחרים. ירושלים הוכרה כאזור פיתוח א' לתעשיות עתירות ידע, אבל היא לא אזור פיתוח א' לגבי כל התעשייה. ואם כתעשייה הזאת היא מגיעה לכישלון, זה מסוכן מאוד מאוד. זה מדליק נורית אדומה מאוד לגבי אפשרויות התעסוקה בעיר.

אי לכך, אני חושב שהמשרד שאתה עומד בראשו, עם עיריית ירושלים, צריכים לעשות הכול כדי לסייע על-ידי תמיכה ועידוד ביוזמות שיגשימו את הרחבת הפעילות הלאומית והבין-לאומית בתחומי המדע, החברה, התרבות והאמנות בירושלים.

צריך להעמיד לרשות העירייה את התקציבים הדרושים להשקעות שירותים, להמשך תנופת הפיתוח והשילוב של מערכות החשתי העירונית. צריך לעשות הכול כדי להבטיח את פיתוחה והגשמתה של ירושלים על-ידי המרצת הגידול של האוכלוסייה היהודית והפיכתה למוקד לקליטת העלייה.

לסיום, צריך להיות מאמץ לאומי כולל לביסוס התשתית הכלכלית, התעשייתית והטכנולוגית ולהקצאת משאבים מיוחדים עם שינוי משמעותי — וזוהו גם תיבחן — של מענק הבירה, שהוא המענק השנתי המיוחד. כלומר, צריך שתהיה תוכנית לאומית המתחשבת במצבה המיוחד של ירושלים ובהיקף הבעיות המיוחדות, שאין זהות או דומות להן בשום מקום אחר.

אני מאחל לך, שיתוף הפעולה הקיים בינך לבין עיריית ירושלים בתחומים רבים, ואתה ציינת אותם, ביא לידי כך שאנחנו נשיג את המטרה העיקרית, וזאת המטרה העיקרית.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הריכוז לחבר הכנסת מנחם פרוש. אחריו — חבר הכנסת מיכאל איתן, שראיתי אותו קודם לכן באולם; אם הוא לא יהיה — חבר הכנסת דן תיכון; ואם גם הוא לא יהיה, בזה תם הדין.

בבקשה, חבר הכנסת פרוש.

עם זאת, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יש להרגיש את החשיבות של החלטות ועדת השרים לענייני ירושלים — את החלטתה הברוכה להכיר בעטרות כאזור פיתוח א', וכן את החלטתם להעביר את מחנות "שנלר" והמטרה לעטרות כדי לחזק את הביטחון במקום. המתחיל במצווה אומרים לו גמור, והייתי מבקש להכיר בכל שטחי ירושלים כאזור פיתוח א', כדי לחזק גם בשטחי המדע והטכנולוגיה, הפיתוח והמחקר, וגם בכך להקל על התעשייה ולמשוך אליה בעלי הון שיקמו מפעלים. כך תתפתח ירושלים ותהיה תעסוקה לתושביה וגם לעולים העולים אליה. תודה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת דיין. אני קורא לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

עמנואל זיסמן (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, לפנינו עומדת משימה לאומית בעלת חשיבות ממדרגה ראשונה, והיא: לעשות הכול כדי לחזק את ירושלים, בירת ישראל המאוחדת ובריבונות ישראל, בכל התחומים, כדי שבעיר הזאת יהיה רוב יהודי יציב ויהיה מיעוט ערבי — בעיקר מוסלמי. מקצתו נוצרי — והרוב המיעוט יחיו זה בצד זה בתוך העיר הזאת.

התפקיד של המשרד שבראשו עומד סגן השר ורדיגר, כפי שהוא עצמו אמר, הוא לתאם, לקדם ולפעול למען הגשמת המטרה הזאת יותר מכל מטרה אחרת. אין לי כל ספק, שגם סגן השר, הנמנה עם הפטריוטים הירושלמים המובהקים, וגם המשרד הקטן העומד לרשותו רוצים לעשות הכול כדי להשיג את המטרה.

קראתי את החוברת, ואני חייב לומר: יש בה דברים נכונים ומדויקים, ויש בה דברים שלפי דעתי אינם מדויקים. אם אני לוקח את העמוד הראשון, אני קורא: קליטת 250,000 נפש נוספות בירושלים. אני רוצה להסביר: יש היום בירושלים כ-520,000 תושבים, 72% יהודים, 28% לא-יהודים, והגבולות המוניציפליים של ירושלים יכולים לאפשר אוכלוסייה של עד 800,000 נפש. יש כ-36,500 יחידות דיור, שצריך לחלק אותן בין יהודים לבין ערבים, ואני אומר במפורש: לא לפי אותו יחס של 72% — 28%, שהוא היחס בין שני חלקי האוכלוסייה האלה. אני בהחלט בעד מתן עדיפות ברורה כדי להחזיר את הרוב היהודי לפחות למה שהיה ערב השחרור והאיחוד המחודש של ירושלים, שאז היינו כ-79%. זו עיר שבמשלוח דורות יש בה רוב יהודי, אבל כדי להגיע ל-800,000 איש — זה אומר עוד 280,000 תושבים.

מה צריך לעשות מעבר לריכוז הטבעי, והוא מבורך גם אצל היהודים, בעיקר בחלק החרדי והדתי, אבל גם אצל הערבים? כדי לעשות זאת צריך להפנות עלייה לירושלים. כשאתה, סגן השר ורדיגר, כותב בחוברת שאתה רוצה להגיע ל-12%, אני רוצה להזכיר לך, שההבחנות של ממשלת ישראל, שתי הממשלות של תקופת הכהונה הזאת של הכנסת, היו בדבר 30%. את 1990 סיימנו בממוצע של 6.3%, ולשמחתי מ-1 בינואר 1991 ועד היום הממוצע הוא בסביבות 7.5%. אבל, מצד שני, יש גם נשירה מירושלים. הנשירה היא גם של עולים וגם של תיירים, בעיקר זוגות צעירים וחיללים משוחררים. הנשירה הזאת נובעת בעיקר מקשיי תעסוקה, אף שבעיר הזאת שיעור המובטלים — ואת זה יודע סגן השר מנחם פרוש — הוא מן הנמוכים. אבל קשיי התעסוקה, חוסר האפשרות למצוא עבודה מתאימה, זה איננו מהווה נקודת משיכה לעולים החדשים.

הדרך למנוע זאת: הבה נמצא את הדרך להבנה; הבה נמצא את הדרך גם להבין האחד את השני.

אינני מצדיק אף אחד ואינני אומר עכשיו דבר לגופו של עניין. אני מדבר בצורה כללית, ואומר שאני מקווה כי אתה וחבריך תיתנו את דעתכם לנושא הזה. הבה, שנינו יחד, אתה מן הצד שבו אתה עומד ואנחנו מן הצד השני, נראה מה הדרכים שיש לנקוט כדי למנוע התפרצויות. ואני רוצה שנדע שבכל התפרצות, מוצדקת או לא-מוצדקת, כאשר חורגים מהקיים ורוצים לחדש, קמה הסערה. עלינו לחשוב מה עלינו לעשות, ואני אומר זאת בלי לנקוט כל עמדה בנושא זה. אחד הדברים שהוא, לדעתי, חשוב מאוד, שסגן השר ורדיגר, המופקד על נושא ירושלים כסגן השר לענייני ירושלים, ייקח את היוזמה הזאת למנוע את ההתכתשויות האלה.

עמנואל זיסמן (המעריך):

אתה יודע מי השיג את ההחלטה האחרונה במועצת העירייה, ששמרה על השלמות והאחדות של הקואליציה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אמרתי קודם, שאני מצייין לשבחך שאתה לא העלית את זה, ולכן אני נוהר מאוד שלא לדבר לגופו של הנושא הבעור, מכיוון שאני בטוח בכך, מתוך שאנחנו הוכחנו בזמן האחרון את האחריות שלנו לא רק למען שלמותה של ירושלים, אלא גם למען שלום ירושלים, וכמה קשה שלום בירושלים, אנחנו אומרים את זה בתפילתנו: "הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל" ומדגישים "ועל ירושלים" — סימן שלצורך זה דרושים מאמצים מיוחדים.

ולבסוף, אדוני סגן השר, אני רוצה להביא לתשומת לבך את הדברים הבאים: לצערנו, אין לנו אותה תחושה שהיתה לנו בעשר השנים, ב-15 השנים, יותר מזה — מאז מלחמת ששת-הימים, לגבי ההליכה בעיר העתיקה בירושלים. לא הייתי רוצה להגיד זאת מעל במת הכנסת, כיוון שאני יודע עד כמה האזוניים כרויות למה שמדברים כאן, אבל נדע שהמצב השתנה, וכששר המשטרה ואנשי המשטרה אמרו בעבר: אנחנו לא יכולים להציב שוטרים על כל ארבע אמות בירושלים, אני בהחלט לא קיבלתי את זה אף פעם אחת. אם יש, ויש, דרכים למנוע פגיעות ביתר המקומות בארץ, על אחת כמה וכמה יש לעשות זאת בירושלים.

אתה יודע את העובדה, שכיום, כאשר מישוה שומע שעומדים להעביר אדם לקבורה בהר-הזיתים, כולם נרתעים ושואלים: מה אתם עושים? ממעטים ללכת להר-הזיתים, ממעטים להתהלך בכל רחבי העיר העתיקה, מלבד הרובע המצומצם, הרובע היהודי. ואתה גם יודע מה המצב כיום לגבי ההליכה לכותל המערבי, במה זה כרוך. חובתנו וחובתך כסגן השר שלא לתת מנוחה לכל הגורמים כדי להבטיח לנו שירושלים היא עיר מאוחדת, ואנחנו יכולים להתהלך בירושלים כעיר שלנו, כעיר הבירה.

ובמיוחד אני רוצה שנדע ונזכור, וכזה אני מסיים: ירושלים היא ארץ-ישראל, ירושלים היא בירת מדינת ישראל, אבל מעבר לכל זה, ייחודה של ירושלים הוא בגלל קדושתה, ואם אנחנו ניגש לנושא ירושלים מתוך גישה זו, מתוך תחושה זו, שזו ירושלים עיר הקודש, אנחנו נמצא את הפתרונות לכל הדברים שצריכים פתרונות.

ואני רוצה להגיד, שאני מתפלא מאוד על הביקורת שנשמעה כאן. לפני רגע אחד העלן כמה חברי כנסת את מה שקורה בזמן האחרון בכביש מס' 1, אבל בד בבד עם זה עלו על

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה לברך אותך, עמיתי חבר הכנסת הרב אברהם ורדיגר, סגן השר לענייני ירושלים, על כך שאתה מביא היום בפעם הראשונה את נושא המשרד שלך למליאת הכנסת.

ללא כל ספק, המשרד הזה הוא מחויב המציאות, והוא גם יתפתח. אבל אותה תישאר תמיד עם הזכות הזאת של היתוך ראשון. את זה לא ישלול ממך כבר איש. אני מאחל לך הצלחה.

זמן רב התבקש כינונו של משרד מיוחד לירושלים. אני חוזר על דברי כל אימת שאני מדבר על ירושלים, שקשה להגדיר מהי תחושתנו לגבי ירושלים. כשם שאי-אפשר להגדיר את משמעות הנשמה לגוף, כך אי-אפשר להגדיר את ירושלים. את הנשמה אי-אפשר להגדיר, את ירושלים אי-אפשר להגדיר. אבל הנשמה היא הנותנת לגוף את החיות — אותו דבר נותנת ירושלים לעם היהודי.

אם אנחנו רוצים לראות עד כמה צריכים אנו לתת את דעתנו על חיווק ירושלים מכל הבחינות, אפשר להתבונן ביחסה של הקהילה העולמית, הבין-לאומית לירושלים. גם המדינות היידידותיות לנו לא הכירו עד היום בירושלים כבירת ישראל ולא רוצות להכיר בה ככזאת. גם אם הן יודעות שבשבילנו זה אחד העקרונות שלא נוותר עליהם, הן לא זוות מדעתן בשום אופן.

אין כל ספק בכך שירושלים תישאר עיר הקודש הנצחית לעם ישראל. כולנו אוהבים את ירושלים, כולנו מעריכים את ירושלים, כולנו מחבקים את ירושלים. אבל מה נותנים לירושלים — זה הייתי רוצה לדעת. לצערנו הגדול, אין ניתנת לירושלים ההתחשבות הניתנת לבירות במדינות שונות.

אני רוצה לברך על הצעדים הראשונים שנעשו עכשיו בירושלים. אני רואה בכך דבר חשוב מאוד מבחינות רבות — כוונתי להחלטה שנתקבלה לגבי עטרות, להכיר בה כאזור פיתוח א'. אנחנו יודעים את המשמעות שבהעברה של מחנה "שנלר" ומחנה המשטרה "אלנבי" לעטרות. יש בכך חשיבות כפולה: ראשית, אנו משחררים שטחים שאנו זקוקים להם כל כך במרכז העיר. אבל יותר מזה, כי בזמן האחרון, כאשר דיברו על עטרות, עשו זאת מתוך חרדה, כי לא ידעו אם אפשר להגיע לשם כפי שהיו מגיעים עד הזמן האחרון. להעברה לעטרות תהיה תועלת גדולה מאוד.

אדוני סגן השר הרב ורדיגר, יודע אני שזה רצונך, יודע אני כמה השקעת בזה, אבל אני פונה אליך שתיקח על עצמך כאחגור, שירושלים כולה תוכר כאזור פיתוח א'. יש לעבוד יחד בכוחות שלובים כדי לשכנע עד כמה זה הכרחי, עד כמה זה חשוב, עד כמה זה ישנה את כל המשמעות של פיתוח ירושלים.

עלינו לדעת, וזה צריך להיות נגד עינינו, כי יבוא יום ואנחנו נוכה לישבת בשיחות שלום, ואז תתפוס ירושלים את הנקודה הרגישת ביותר. עלינו להיות כנונים לזה, ונכוונתנו היא בכך שבכל הזמנים לא נשחך לחזק את ירושלים.

חבר הכנסת זיסמן, אני באמת מצייין אותך לטובה על כך שלא העלית בדברייך, כפי שאמר גם היושב-ראש, חבר הכנסת דן תיכון — לא נעביר לכאן את הוויכוחים והדיונים שלנו בעיריית ירושלים, של זיסמן-פרוש. אני פונה אליך: הבה, שנינו יחד, מתוך היותנו כאן בכנסת, מתוך האחריות הגדולה שיש לנו לירושלים ולעתידיה, ומתוך ידיעתנו עד כמה לא רצוי שירושלים תהיה בקודקוד ההתכתשויות — הבה נמצא את

מיותר להרחיב את הדיבור על כך, אבל ברור לכולנו שירושלים כבירת ישראל, חל עליה החוק הישראלי, היא מדינת ישראל לכל דבר ועניין, וכל מי שלא רואה את ההבחנה, פוגע בעצם אייכותה לראות את ההבחנה. ועבורנו, עבור אלה שהיו רוצים לראות את החוק הישראלי חל בכל מקום בארץ-ישראל, ומכירים בעובדה שבכנתיים יש הבחנה בין ירושלים לבין חלקים מארץ-ישראל, זו לפעמים הבחנה קשה, אבל אנחנו עומדים על ההבחנה הזאת. משום שאנחנו רוצים בכל מקרה להדגיש את ישראליותה של ירושלים המלאה, הריבונות והשלמה. לעומת זאת, האחרים אולי נוטים לזלזל ועלולים לגרום לכך, שירושלים מבחינתם תהיה כמו שאמריקנים מנסים לפעמים לגלוש ולומר שחלקה של ירושלים הוא חלק מאותם שטחים שנכבשו במלחמת ששת-הימים, ומנסים לעשות איזו הבחנה בין יהודה, שומרון וחבל-עזה, שעליהם אומנם חל רק הסכם קמפ-דייוויד — אבל ירושלים נכללת בטרימינולוגיה אחרת האומרת: שטחים שנכבשו וכי וכי.

אני מאזכר את הדברים האלה משום שגם הפלשתינים, אלה הנקראים "פלשתינים", אלה שקוראים לעצמם "פלשתינים", ערבים, ערביי ארץ-ישראל וערבים אחרים הרוצים להתגרר בשם "פלשתינים" — גם הם, באורח משונה מאוד, הייתי אומר באורח פרדוקסלי, שמעתי ציטטות מהם, שגם הם אומרים שהם לא מוכנים לוותר על ירושלים, משום שגם על-פי טענתם, מי שישלוט בירושלים הוא בעצם שולט, והשליטה בירושלים היא לב העניין, והם לא יסכימו לשום פתרון אלא אם כן יכללו את ירושלים במסגרת מחולקת. כמו שחילקו את הארץ בשלב ראשון, כך הם רוצים גם את חלוקת ירושלים וכי.

אליקים העצני (התחיה):

הם הצל שלנו, הם החשילי, הכול חיקוי.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נכנסתי לזה, אבל האמירות האלה נאמרות. הם אומרים את האמירות האלה. אני מזכיר את זה, משום שאנחנו יכולים היום לומר בוודאות מלאה, שאם אנחנו נלך למשימה של הפיכת ירושלים לבירת ישראל הלכה למעשה — ואני אומר בירה, שזה מקום מרכזי, שיש סביבו אוכלוסייה כל בני אותה מדינה, סביב סביב — ואם אנחנו נקיים את המשפט הזה, אין ספק שארץ-ישראל כולה תהיה בידנו. את המשפט הזה אפשר לקיים, עוד הפעם, לא על-ידי הצהרות ולא על-ידי תהליכים מדיניים גרידא ולא על-ידי הסכמים ולא על-ידי ניירות, אלא על-ידי נוכחות וישיבה בשטח. אם יהודים ייסעו אל בירתם מכל קצות הארץ, ירושלים תהיה בירה. אם יהודים יעלו לירושלים מכיוון בקעת-הירדן, מכיוון ים-המלח, מגוש-עציון, ממעלה-אדומים, מקומות שבהם יתגוררו מאות אלפי יהודים, אכן ירושלים תהיה בירת ישראל. אם, חס וחלילה, ההתיישבות היהודית תיגמר ממערב לירושלים, וירושלים עצמה תהיה הגבול המזרחי מבחינה גיאוגרפית — אני לא מדבר כרגע מבחינה מדינית — השלב הבא יהיה שינויים מדיניים.

מי שבאמת ובתמים רוצה בירושלים כבירת ישראל, ומאמין במה שהוא אומר כאשר הוא אומר: אני עשה הכול על-מנת שירושלים תישאר בירת ישראל, צריך לדאוג ליישוב יהודי שיחזק את מעמדה מבחינה גיאוגרפית כבירת ישראל. לצערי הרב, ובה אני מסיים, פרנסי עיר רבים בירושלים אינם מוכנים להבין את האמת הגיאוגרפית הפשוטה הזאת, ועיניהם נישאות לעבר התפשטות ירושלים מערבה כלכד. ברור מבחינה גיאוגרפית, שאם ירושלים תיבנה עם שכונות מערבה, כובד

כך שנתנו לחרדים את שועפאט. אני רוצה שנבין זה את זה. אם לא רוצים שאנחנו נעמוד בפני בעיות כמו הבעיות שעומדים בפניהן בכבישים המסוימים, הרי הפתרון הוא הנושא הזה של שועפאט, הנושא הזה של ריכוזים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פרוש, אתה צריך לסיים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת פרוש, מאחר שאני אחרת לעניין, אני חושב שאתה מציג את זה לא-נכון. צריך להיות מכרו מסודר — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כזה אני תומך במאה אחוזים, אבל דבר אחד תדע: הציבור החרדי בירושלים זקוק מדי שנה בשנה, לפחות כיום, ל-800 יחידות דיור עבור זוגות צעירים, מלבד עולים חדשים. היכן לעשות זאת, בכיתת? עם כל החשיבות של ביתר, אנחנו רוצים לחזק את ירושלים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, חבר הכנסת פורז, לא יהיה פה ויכוח. חבר הכנסת פורז, יש עוד חוק שלך.

תודה לחבר הכנסת פרוש. אחרון המשתתפים בדיון —

חבר הכנסת מיכאל איתן, אלא אם כן חבר הכנסת דן תיכון יופיע, ונא הוא יהיה האחרון. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ננסת נכבדה, אני רוצה לברך את סגן השר ורדיגר, המכהן בתפקיד אחראי מטעם הממשלה בנושא ירושלים.

אני סבור שנושא מרכזיותה של ירושלים עולה מדי פעם כמעט בכל תחום שבו אנחנו עוסקים. והייתי רוצה להתמקד במרכזיותה של ירושלים כאמצעי לשמירתה של ארץ-ישראל המערבית בדינו. זה קצת מוזר לומר שירושלים הופכת להיות אמצעי ולא מטרה בזכות עצמה, אבל הדברים אכן משולבים. מי שיצליח להילחם על כך שארץ-ישראל המערבית תישאר בדינו, יצליח להביא לכך שאכן ירושלים תהיה עיר בירה במלוא מובן המלה ויצליח לקיים גם את ירושלים. מי שיצליח לקיים את ירושלים כבירה ולא כעיר ספר צדדית ומחולקת, ממילא יצליח לשמור גם על שליטתנו בארץ-ישראל המערבית.

הדברים האלה כבר נבחנו פעמים מספר, ולאחרונה קיבלנו שיעור מאלף, כאשר היה משבר ממשלתי בישראל, ויכוח בין ישראל לארצות-הברית, והכול סביב מין שאלה, כביכול צדדית: ייצוג מזרח-ירושלמי, בלשונם, במשלחת או במפגש כזה או אחר. עימות קשה בינינו — אני מתכוון למחנה הלאומי — לבין המערך כאשר למעמדה של ירושלים. הוויכוח הזה נוגע אולי לסייגים במעמדה של ירושלים, משום שאני מניח שגם אנשי המערך היו מוכנים אולי לפגוע באיזה סייג שהוא, אבל לא היו מוכנים לפגוע במעמדה של ירושלים. אני מתכוון לכך שהם ניסו כביכול לשאול ולהיתמם: מה בעצם ההבדל בין ירושלים לבין כל מקום אחר שעליו אנחנו, המחנה הלאומי, מוכנים לנהל איזה משא-ומתן עם האנשים הגרים שם, ומה ההבחנה בין תושבים ערבים המתגוררים בירושלים לבין תושבים ערבים המתגוררים בחברון, בשכם או בכל מקום אחר?

חוברת ל"ז, ישיבה שי"ט

— סקירת סגן השר לענייני ירושלים על פעולות משרדו:
— הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 33) —

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:
הייתי רוצה להשיב, אבל הייתי מציע שהתשובה תינתן
במועד אחר.

היור' מ' וירשובסקי:

אני שמח על שאתה מציע את זה, כי רציתי להציע לך את
זה. ראוי ירושלים שהתשובה תינתן לפחות עם מחצית מספר
הנואמים.

סגן השר לענייני ירושלים א' ורדיגר:

אבל יש לי בקשה. היות שיש לנו רק שבועיים עד לפגרה,
אני מבקש שהנושא יכלל בפרק הזמן הזה עד לפגרה.

היור' מ' וירשובסקי:

אני יכול להבטיחך, שמחר בבוקר אגיד את זה
ליושב-ראש הכנסת, שהוא, כידוע, קובע את סדר-היום. אני
בהחלט בעד זה שנסיים את הדיון. הייתי מוכן לעשות את זה גם
עכשיו, אבל אני חושב שזו בושה לכולנו אם זה יהיה.

יג. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 33), התשנ"א — 1991*

(קריאה ראשונה)

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה
ולהעבירה לוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היור' מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני חושב שאנחנו נשיג היום שיא. רשומים
15 נואמים. הדיון הוא דיון אישי במסגרת שלוש דקות.
הרשימה סגורה.

חבר הכנסת יאיר צבן — איננו באולם. חברי הכנסת עמיר
פרץ, חגי מירום, גדליה גל — אינם באולם. חבר הכנסת מרדכי
וירשובסקי — אני בעד החוק. חברי הכנסת אברהם בורג, נאווה
ארד, האשם מתאמיד, אלי דיין, מוחמד נפאע, שכח וייס —
אינם באולם. חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המעריך):

אני רשומה?

היור' מ' וירשובסקי:

תורך, את לא חייבת. יש לך זכות, כמוכן.

עדנה סולודר (המעריך):

אני מוותרת.

היור' מ' וירשובסקי:

כדי שתדעי על מה אנחנו מדברים, אנחנו מדברים על
תיקון מס' 33 לחוק התכנון והבנייה. אחרי חברת הכנסת עדנה
סולודר — חבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואם הוא לא יהיה,
אחרון המשתתפים — חבר הכנסת מיכאל איתן. חברת הכנסת
סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (המעריך):

ויתרתי.

היור' מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת סולודר אינה מדברת?

היור' מ' וירשובסקי:

היא ויתרה.

המשקל של מרכז העיר, של העירייה, של השירותים, של כל
מה שיהיה מרכזי בירושלים, ינוע גם הוא מערבה עם השכונות
החדשות, כאשר המרכז ינוע מערבה, ככל שינוע מערבה,
השכונות המזרחיות תיהפכנה לאיבר מדולדל שסופו, חס
וחלילה, שהוא עלול להיפרד מהגוף העיקרי. אם מישוה רוצה
למנוע את חלוקתה של העיר, קרי את חלוקתה של הארץ, עליו
להסיק את המסקנות המתבקשות ולפעול בהתאם על-מנת
לשנות את הדברים. אני משוכנע שתשומת הלב של סגן השר
ורדיגר נתונה לנושא זה, והוא יעשה על-מנת לדרבן את
הממשלה כולה לפעול בקשר לכך.

היור' מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, חס הדיון. חבר הכנסת סגן השר ורדיגר,
אתה רוצה להשיב לדיון, להמוני בתי-ישראל היושבים כאן
ומקשיבים לדיון?

היור' מ' וירשובסקי:

אנחנו ניגשים באותו הרכב "מלא" לנושא האחרון: הצעת
חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 33), התשנ"א — 1991, מאת
חבר הכנסת אברהם פורז. תיכנה ירושלים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המובאת
לכאן בקריאה ראשונה היא הצעה הנתמכת על-ידי הממשלה
והועברה בשעתה בקריאה מוקדמת בתמיכת שר הפנים.

העניין הוא פשוט בתכלית ולא אאריך בדברים. לפי המצב
המשפטי הנוכחי, מלבד היועץ המשפטי לממשלה, במקרים
מסוימים לפי חוק התכנון והבנייה, וגם לפי פקודת העיריות, יש
סמכות תביעה עצמאית לגורם המוניציפלי. קרי עירייה או
ועדה מקומית לתכנון ולבנייה. הבעיה היא, שלעתים השיקולים
המנחים ועדה מקומית לתכנון ולבנייה או מועצת עירייה אינם
חמיד שיקולים ענייניים. לפעמים מדובר בשיקולים פוליטיים,
לפעמים מדובר בלחצים מסוג אחר, ומן הראוי שבמדינה
מתוקנת סמכות התביעה תהיה בידי גורם אחד, והוא היועץ
המשפטי לממשלה.

הצעת החוק בעצם איננה משנה באופן מהותי מרבית
המקרים, משום שמרבית התובעים של הרשויות המקומיות
מצוידים היום בייפוי-כוח של היועץ המשפטי לממשלה. הם
מגישים את כתבי האישום ואת הבקשות האחרות מכוח
ייפוי-כוח זה, וכתוצאה מכך יש גם סמכות ליועץ המשפטי
לממשלה לפקח על כתבי האישום, לעכב הליכים או להתנגד
לעיוכב הליכים וכו'. ואולם יש מקרים מעטים, שבהם ועדות
מקומיות אינן נהוגות בדרך הראויה. לפעמים קורה שברמת
היישוב הקטן, או המועצה המקומית הקטנה, או הוועדה
המקומית לתכנון ולבנייה הקטנה, נעשים מעשים שמטרתם
לסכל אכיפת חוקי התכנון והבנייה.

לכן, אדוני היושב-ראש, ההצעה אומרת שכל כתב אישום,
וגם הליכים אחרים, ייעשו בעתיד על-ידי מי שהוסמך לכך
על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, וכתוצאה מכך אנחנו נגביר
באופן משמעותי את יכולת הפיקוח של היועץ המשפטי
לממשלה על מערכת התביעה במדינה.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 2060).

מיכאל איתן (הליכוד):

אז אני חייב להציל את כבוד הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, כישוריך רבים, ואני אחד מהאנשים שמעריכים אותך, אבל אני לא חושב שבכווחך להציל את כבוד הכנסת כמצבה הנוכחי. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני שאני פותח את נאומי הדרמטי, שעומד על סדר-היום, אני רוצה, אֶפְרוּפו קריאות הביניים. לשאול: האם זכור לכבודו תקדים, שאיש מכל רשימת הדוברים לא התייצב על-מנת להשתתף בדיון?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני לא יזכר אם זה היה 100% או 99%, אבל בימי חיי ראיתי כאן דיונים, שהרשימה הייתה לא-ריאליסטית: היו שניים-שלושה דוברים ואולי אחד. על-כל-פנים, בבקשה. יש לרשותך שלוש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לתמוך בהצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז. אני חושב שהצעת החוק באה כסופו של דבר למנוע עיוותים, שעל-פיהם ועדות מקומיות לתכנון ולבנייה עשו שימושים לא-מתאימים בסמכויות מסוימות שיש להן בקשר לחוק התכנון והבנייה.

בהזדמנות זאת אני רוצה להסב את תשומת הלב של חברי הבית לעובדה, שבמקומות רבים יש צורך לשנות את הרכב הוועדות השונות לתכנון ולבנייה, באשר צריכה להיות איזו ראורגניזציה בחלוקה ובסמכויות. יש מקומות שבהם אולי ניתן היה לפצל ועדות מסוימות. מקומות אחרים, מקומות קטנים, יוכלו מעמד של ועדה מקומית ללא שום הצדקה מיוחדת.

מניסיוני ראיתי מועצות אזוריות שיש בהן ועדות מסוימות החולשות על תחום גיאוגרפי די גדול, במיוחד בתקופה שבה יש תנופת בנייה בארץ וחלק מהשטחים הופכים להיות יישובים חדשים. ואז נוצר קונפליקט של אינטרסים בין הגוף האחראי לנושא הרישוי, ויש לו ההיבט המוניציפלי העצמי שלו, לבין גוף חדש, שיקום עדיין תחת השיפוט של הוועדה המקומית, אבל ברור מראש שיהיה יישוב עצמאי ולא יהיה קשור בכלל או שיתחרה בגוף המפקח עליו מבחינת חוקי התכנון והבנייה.

זהו מצב לא-בריא, כשפעמים רבות יש ניצול לרעה של הסמכויות, עיכובים, זיזוים תמורת כל מיני דברים ושימוש לא-זכון גם בנושא של האגרות. אז נוצר מצב שמתעשרים על-חשבון הוצאת האגרות האלה, ועל-חשבון זה ממלאים צרכים מוניציפליים של גופים אחרים, שנפל בחלקם המזל הגדול והם הפכו להיות ועדות בנייה מקומיות למאות ולא לפי בתים.

כאופן כללי, אני מסכם את עמדותי: התמיכה שלי נתונה. כמו שחבר הכנסת אברהם פורז עמד על מקרים שבהם ועדות מקומיות עשו שימוש לא-ראוי בסמכותן, יש גם בתחומים אחרים מצבים כאלה, וצריכות להיות רביזיה ומחשבה כוללת יותר לגבי כל הנושא של הוועדות בתחומי השיפוט שלהן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת פורז, אני מבין שאתה רוצה לרשום לפניך את ההערות הרבות שהשמיעו הנואמים השונים ולענות בפעם אחרת.

חברי הכנסת, אנחנו בשלים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 33), התשנ"א—1991, אם להעבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. נא להצביע, הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה 4 —

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון

והבנייה (תיקון מס' 33), התשנ"א—1991,

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כרוך של ארבעה, ללא התנגדות וללא הימנעות, אושרה ההצעה.

אני עומד לסיים את הישיבה הזאת בנוכחות חברי הכנסת מיכאל איתן, אברהם פורז ואליקים העזני. הישיבה הבאה תתקיים מחר, יום רביעי, בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:05.